

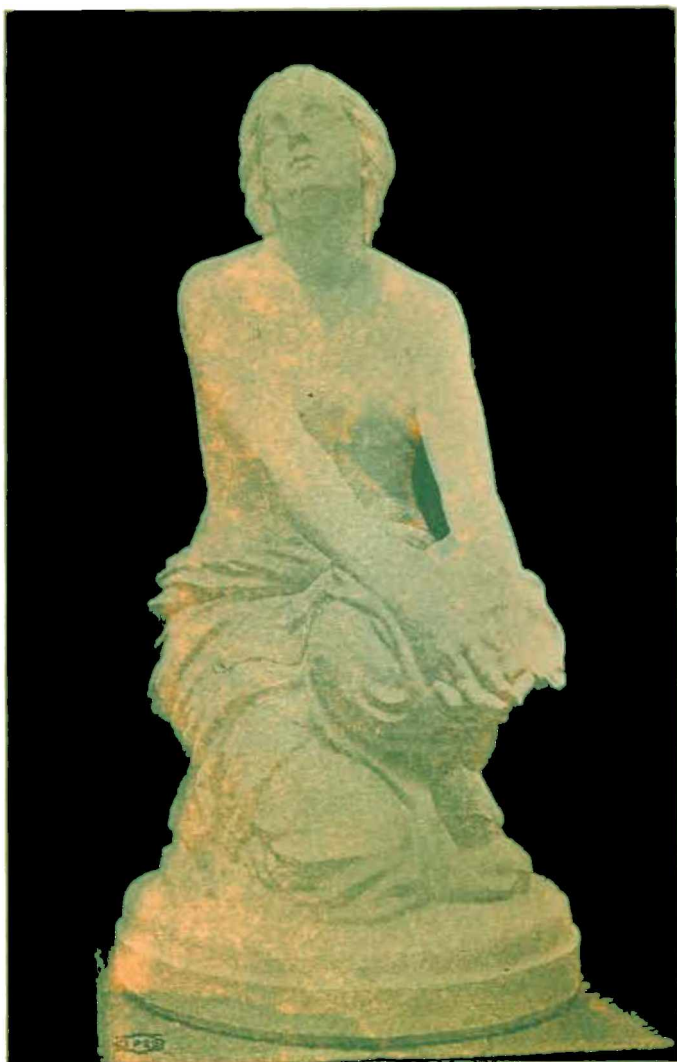
RAIVAAJAN
TYÖVAINIOLTA

— VII 1911 —

Raivaajan Työväiniolta

VII.

HERAAVA SIELU

G. Etine Ganiein veistos

RAIVAAJAN TYÖVAINIOLTA

VII.

**Raivaajan
vuosijulkaisu**

RAIVAAN KIRJAPAINOSSA 1911

SISÄLTÖ:

	Sivu
Raatajalle, runo — Mikael Rutanen	7
Tiedon merkityksestä luokkataistelussa — Eetu Salin	9
Lapsiorjat ja pumpuliporvarit — J. W. M.	16
Keksintö — Kaapro Jääskeläinen	25
Kirjallisuus ja luokkataistelu — O. S.	38
Jesus Parisissa — x.	45
Lyhyt yleiskatsaus naiskysymykseen — Selma Jokela	55
Elintarpeitten hintojen vaikutus mailman politiikkaan — Eetu Salin	66
Vieraalla maalla, runo — Erland U.	72
Rappiolla — Elis Loma	73
Utopistisen sosialismin arvostelua — F. J. S—ä ...	81
Totuus, runo — Mikael Rutanen	90
Kellarikerroksessa — J. L. Kyyrö	92
Nälkä-laulu — Tolle Kaivola	99
Oikeudenpäivänä — E. S.	101
Uurit, runo (alku ja loppu kuvilla) — Aku Päiviö ..	111
Porvarillisen yhteiskunnan turmiollisuus kansan ter- veydenhoitoon nähden — Richard Pesola	121
Haihtumaton muisto — J. Björklund	128
Kuutamossa — Jean Jaures	132
On meidän maailma, runo — Aku Päiviö	140
Miksi?, runo — Mikael Rutanen	141

	Sivu
Tarmon professori (alku ja loppu kuv.) — Vee Hoo	142
Muutamia pätkiä "filosofisesta" muistikirjastani — Matti Herneshuhta	150
Yhdysvaltain kongressi — x.	161
Kynän pyöräyksiä, runo — Tolle Kaivola	177
Rautatiet ja kansa — O. S.	179
Erakko — Matti Kainu	188
Juhannus — J. H. K—n.	194
Lemminkäisen laulu, runo — Kaarlo Lindewall	198

KUVIA

Heräävä sielu — värikuva ennen tekstiä	
Lapsia kotityössä	18
Tyttösiä kehruosastolla	20
Poikasia muuttamassa rullia kehruosastolla	22
Esa Huttusen keksintö	33
"Historioitsija"	53
"Myrsky", sortunut äiti	80
Anamendon, ja Akilleen hevoset	89
Äidin rakkaus	127
Kylvyn jälestä	149
Tiedon jano	160
Yhdysvaltain edustajahuone täysistunnossa	167
Ivakuvia	193

Raatajan laulu

*Me raadamme tehtaissa, kaivannoissa,
pitkät on päivät raskaassa työssä;
raatajan veri ain' hikenä vuotaa,
paljon on lupsia, vähän on ruokaa!
Rikkahat kuulkaa!
Raataja näantyy orjuuden yössä!*

*Minkä me tuotamme, rikkahat vievät,
meille vaan antavat muruset pienet.
Raatajan lapset näantyvät nälkään,
raatajan kodiss' on puutetta, hätää.
Rikkahat kuulkaa!
Voitteko punnita raatajan surut?*

*Raataja itkee, sen itkevi sydän,
se paljon on vääryyttä kärsiä saanut!
Väärin te teitte, kaiken kun veitte,
osa ois' kuulunut myös niistä meille!
Rikkahat kuulkaa!
Millä te maksatte rintamme naarmut?*

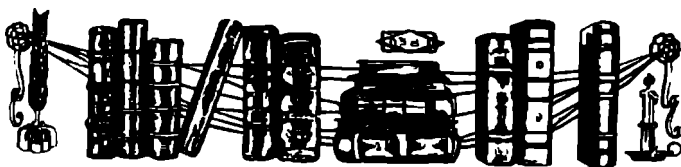
Milläpä maksatte tuskien hinnan?
 Siihen ei paljous kultanne riitä!
 — Me ritarit työn ja tuottajat kaiken
 taistohon käymme, tunnolla, taiten.
 Muistakaa rikkaat!
 Ain' ette raatajan kylvöö niitä!

Kaik', mitä täällä on kaunista, suurta
 ne kertovat raatajan käsien työstä,
 niihin on vuotanut raatajan veri;
 minkä me tuotimme, mahtavat peri!
 Katsokaa rikkaat!
 Raatajat nousevi orjuuden yöstä!

Raatajat nousee, he omansa ottaa,
 poistua täytyvi orjuuden haamu!
 Raatajat yhteisvoimahan luottaa,
 taistelu kaikille onnea tuottaa.
 Tietäkää rikkaat!
 Loppuvi yö ja nousevi aamu!

Mikaël Rutanen.

Tiedon merkityksestä luokka- taistelussa

HIUKAN MATERIALISTISEN HISTORIANKÄSITYKSEN
TARKISTUSTA

Ilman epäilystä ja vastaväitteitä on hyväksyttävä materialistiseen historiankäsitykseen perustuvat Kommunistisen manifestin väitelmat: ettei yhteiskunnallisten muutosten ja valtiollisten mullistusten alkusyyt ole löydettävissä ihmisten päistä ja heidän kasvavasta ymmärryksestään, vaan tuotanto- ja vaihtotavoista, "että ihmisten elinsuhteitten ja heidän yhteiskunnallisten olojensa muuttuessa myöskin heidän mielipiteensä ja käsityskantansa, sanalla sanoen, koko heidän henkinen olemuksensa muuttuu." Mutta kun Marx "Valtiollisen talouden arvosteluun" kirjoittaa, että "Ihmisten tietoisuus ei ole se, joka määrää heidän olemuksensa, vaan päinvastoin heidän sosiaalinen olemuksensa määrää heidän tietoisuutensa" niin on se väite minusta aina tuntunut epätarkalta ja ristiriitaiselta toisten sosialististen väitelmien kanssa.

Mehän toistamme sängen usein marxilaiseksi sanotun vanhan Liebknechtin lausetta: "Tieto on valtaa".

Me laulaa jyristämme Marseljeesin säveleellä: "Ja pahin este meillä on kansan tietämättömyys. Se este edistyksen teillä, kuin auringolle synkkä syys." Kumpiko näistä ajatelmissa on oikea tai onko sellaisenaan hyväksyttävä kumpaakaan? Minä en hyväksy toista enkä toista sellaisenaan. Molemmat niistä ovat liian yksipuoliset. Marx'in määritelmä on ylen materialistinen. Eihän tarvitse muuta kuin vilaista ympärillensä, nähdäkseen samalta yhteiskuntatasolta tietoisuuden perusteella kohoavan toisen ylemmälle tasolle, toiseen yhteiskuntaluokkaan kuin toisen. Käypä vielä päinvastoin; esim. siten, että itse Karl Marx — yhteiskunnallisen asemansa puolesta porvaristoon kuuluvana — joutui tietoisuutensa kautta miltei köyhimmän ja sorretuimman köyhälistöläisen asemaan, kun sitävastoin silloin, kuten nytkin, varsin monta pölkky-päätä mahtaili kapitalistiluokan hyvästi palkatuissa luotto-toimissa.

Tuota Marx'in liiaksi kaavamaista väitettä on vihdoin itse marxilaisuuden ankarin puolustaja Kaustky katsonut tarpeelliseksi miedontaa tai tulkita seuraavaan tapaan: Kun materialistinen historiankäsitely sanoo taloudellisen kehityksen kaiken yhteiskunnallisen kehityksen vaikuttimiksi, joka viime kädessä määrää kaikki henkisen elämänkin muutokset, niin ei sitä ole siten käsitettävä kuin hengen toiminta ainoastaan passivisesti takasin heijastaisi ne vaikutelmat, joita taloudellinen toiminta aiheuttaa, ja että taloudellinen toiminta kaiken henkisen elämän ainoa peruste olisi. Se on vaan ainoa perusta kaikille sen muutoksille. Mutta tätäkään ei ole taas niin käsitettävä, että henki koneellisesti seuraisi kaikkia taloudellisen elä-

män vaihteluita. Kun on sanottu, että henkinen elämä on vain *heijastusta* kunkin ajan taloudellisista oloista, niin ei se ole ollenkaan onnistunut sanontamuoto. Tosin kyllä täytyy ihmisen ensin elää ennen kuin hän voi runoilla ja filosoferata; huoli elämän ylläpidosta, tuotannonolliset tarpeet tunkeutuvat myös alituisen määräämään meidän tahtoomme ja ajatuksiamme. Mutta silti ei ole sanottu, että henki aina mielellään alistuu aineellisten elämäntarpeiden alaiseksi. Henki kapinoi noita aineellisia elämänehtoja vastaan sillä hänen myötäsytntyneet tarpeensa ovat vastakkaisia vallitseville tuotantoehdoille. Tuotanto pyrkii kohti yksitoikkoisuutta, mutta henki vaatii vaihtelua. Ei ainoastaan mukaantumisen taloudellisten elämänehtojen alaisuuteen, mutta myös taistelu niitä vastaan on taloudellisesti määrätty.

Kun sanotaan että Ibsen on ymmärrettävä ainoastaan pikkuporvarillisen ympäristönsä mukaisesti, niin ei sillä ole sanottu hänen vastustamattomasti mukautuneen pikkuporvarillisten suhteitten aatemailmaan. Hän päinvastoin mitä voimakkaimmin pyrki voittamaan pikkuporvarilliset rajat, yksitoikkoisuuden ja ahdasmielisyyden. Mutta se mitä hän teki ja kuinka hän sen teki oli niiden taloudellisten suhteitten määrättävissä, joiden vaikutuksia vastaan hän ajatustyönsä kohdisti. Kirjallisesta menestyksestään saa hän kiittää sitä seikkaa, että hän samoin kuin tuhannet muut kirjoitti pikkuporvarillista typeryyttä ja yksipuolisuutta vastaan. Mutta kirjallinen menestys ei vielä merkitse käytännöllisiä seurauksia. Sellaisia olisi hän ainoastaan silloin voinut saavuttaa, jos hän olisi pyrkinyt tuon pikkuporvarillisen tuotantotavan toisella ja korkeammalla tuotantomuodolla korvaamaan ja selittämään. Mutta kun hän ei käsittänyt tuon korkeamman

tuotantotavan tarvetta ja tehtävää, jäi hän kaikkine vastustushaluineen kumminkin pikkuporvarillisuuden piiriin, ainoastaan sen kieltäjäksi mutta ei positiviseksi vastustajaksi ja voittajaksi. Missä kaksi luokkaa taistelee keskenänsä, joista kumpikin on muodostanut itsellensä oman mailmankatsomuksen on se taistelua kahden mailmankatsomuksen välillä. Toiselta puolen tulee luokkataistelu kiihottimeksi uudelle ylöspyrkivälle luokalle kehittämään itsellensä uuden mailmankatsomuksen. Sen muodostamisessa käytetään kaikkia uusia ilmiöitä ja tosiasioita hyödyksi vanhoja käsityksiä, vanhoillista luokkaa vastaan taisteltaessa. Omistava luokka ammentaa tästä samasta taistelusta taipumusta pitämään yhä tiukemmin kiini muinaisesta mailmankuvasta, huolimatta kaikista uusista tosiasioista ja kokemuksista. Uusi ylöspyrkivä, hyökkäävä ja valloittava luokka, elämän ja taisteluheitojensa sekä arvostelun häikäilemättömyyden vuoksi täytyy kehittää oppejansa edelleen. Ei ainoastaan käytännöllisellä valtiollisella ja taloudellisella alalla, vaan myöskin ajatuksiansa mailmankuvasta. Jo ennemmin kuin yhteiskunnallinen kehitys ja valta sekä voimasuhteet sallivat saattaa ajatellut tulokset käytäntöön on uusi luokka kehittänyt vallankumoukselliset suunnitelmansa ajatuksissaan.

Vallassa oleva luokka tosin vieläkin pyrkii pitämään tieteellisen sivistyksen etuoikeutenaan, mutta siinä se ei enään läheskään onnistu. Nykyajan työväestö valtaa aste asteelta lyhennystä työaikaansa ja tätä käyttää se poikkeuksia lukuunottamatta henkisen kehityksensä hyväksi. Sitäpaitsi itse teollisuuskapitalismin intressien mukaista on, että mahdollisuudet kansantajuisten tieteen levittämiseksi työväestölle ovat melkoisesti lisääntyneet. Yhdeltä puolen kehittää joukkosivistystä, nykyistä taloudellista elä-

mää vallitseva tavaranvaihto. Luku- ja kirjutustaito, joka muinen oli vaan kauppias-säädylle ja oppineille välttämättöntä on nyt jokaiselle tarpeellista. Toiselta puolen kehittää yleinen lukutaito kirjallisen joukkotuotannon ja suurtuotantoa seuraa kirjallisuuden halpuus.

Köyhälistölle tulee niin muodoin mahdolliseksi seurata ainakin jossain määrin tieteen saavutuksia. Ennen teollisuuskapitalismia se onni kuului ainoastaan kaikkein pyhimmille, niille, jotka tuskin arvasivat työläistä lähestyä.

Vihdoinkin, vasta ensikerta historiankuluessa tuli yhteiskunta tieteeltä läpiammatuksi omalla alueellaan. Joskin yhteiskunnalliset suhteet ovat ennen aina vaikuttaneet ja määränneet ihmisten mailmankuvan, niin ei ne enään toki onnistuneet kapitalistisen tuotantotavan esiin tyessä ehkäisemään löytämästä määrättyjä lakeja yhteiskunnan kehitykselle. Tieteellinen tutkimus yhteiskunnan olemuksesta on edistynyt loistavalla vauhdilla. Ja tämä uusi tiede on tullut köyhälistön luokkataistelun loppumatomaksi asevarastoksi. "Tiede ja työväestö, nämä molemmat yhteiskunnan vastakkaiset navat ovat yhtyneet ja silloin kun ne syleilevät toisiaan, tulevat ne rautaisilla käsillään kuristamaan kaikki edistyksen esteet." (Lassalle)

Vastoin vanhanajan henkiorjien, läänityskauden talonpoikien ja keskiajan käsityöläissällien tapaa, koettaa nykyajan köyhälistöluokka vallata haltuunsa tiedon aarreaittaa. Sen ensi tarkoituksena on noutaa sieltä aseita luokkataistelua varten, mutta samalla on se myös keino saada vaihtelua yksitoikkoiseksi käyneeseen työläiselmään. Tiedon hankinta tuottaa vaihtelua, se virkistää ja voimistuttaa työssä rääkättyä ja lamaanunutta henkeä. Tähän asti ovat sorretut, työtätekevät luokat taistelleet ai-

noastaan leivän ja aineellisten nautintojen puolesta. Nykyaikainen köyhälistö on ensimmäinen työtätekevä luokka mailman historiassa joka tuntee anastavan luokan tieteellisen etuoikeuden painostuksen ja sentähden taistelee se innokkaasti tuon etuoikeuden murtamiseksi.

Nykyaikaisen köyhälistön luokkataistelu ei sentähden muodosta ainoastaan yksinkertaista "veitsi- ja kahvelikysymystä", kuten usein tavataan sanoa. Ei, kaukana siitä. Nykyaikainen luokkataistelu on paljo enemmän taistelua tieteellisiä etuoikeuksia vastaan. Köyhälistö ei taistele ainoastaan ravintoalueensa laajennuksen ja ravintomääränsä lisääntymisen hyväksi, vaan myös ja melkeinpä enemmän lisätäkseen loma-aikaa henkisen olentonsa kehittämiseksi. Mutta samalla tuo tiedon hankinta, taistelu itse tiedon vuoksi lisää myös köyhälistöluokan taistelukuntoisuutta aineellisten elinehtojensa hyväksi, se vahvistaa voimia, antaa aseita uuden tuotantotavan, uuden yhteiskuntamuodon puolesta taisteltaessa. Valistunut työläinen ei tyydy orjuuteen ja hän hankkii itsellensä, koko luokallensa lisää tietoja vapautuaksensa, vapauttaaksensa luokkansa sortajain kahleista. Hän tietää että "tieto on valtaa", että köyhälistö ainoastaan silloin voi tulla yhteiskunnan johtavaksi ainekseksi kun sen tietomäärä on kohonnut korkeammalle yhteiskunnallisissa asioissa tähän asti vallassa olevain luokkain tietämystä.

Taloudelliset olot muodostavat kyllä inhimillisen toiminnan perusteet. Ihmisten siveys, oikeus ja politiikka ovat kyllä pääasiallisesti taloudellisten tekijäin vastaavia ilmiöitä. "Ihmissuvun elämän ylevä näytelmä ei ole vain satunnaisia seurauksia suurten miesten toiminnasta yhteiskunnan näyttämöllä, vaan taloudellisten olojen tulos, sanoo Enrico Ferri. Mutta hän lisää samalla, että tämä

itsessään kumoamaton Marx'in teoria on kuitenkin vapautettava siitä yksipuolisesta dogmaattisuudesta, johon verhoffuna se esiintyy. Sillä vaikkakin on kieltämätöntä, että kaikki siveelliset, oikeudelliset ja valtiolliset laitokset ovat vain heijastusta kunkin ajan taloudellisista oloista, niin luonnon syy-yhteys ei ole vain yhden, mutta myös lukuissain toisten toisiinsa kietoutuneitten syiden vaikutusta. Kaikki kansan sosiaaliset elinilmiot ovat seurauksia vuorovaikutuksista sen elimillisten, antropologisten erikoislajien ja kehityskauden välillä, mikäli tällä on edellytyksenä määrätty taloudellinen järjestys elämän luonnollisena perustana. Kuten yksilön sielullinen elämä vaikuttaa, vaikkakin vähemmällä voimalla kuin päivänvastaissa tapauksessa hänen olemistaistelunsa elimillisiin ehtoihin, niin vaikuttaa myös eri luokkien tiedollinen toiminta ihmiskunnan olemistaisteluun ja taloudelliseen kehitykseen. Siveelliset, oikeudelliset ja valtiolliset ilmiöt muuttuvat niin muodoin puolestaan vaikutuksista syiksi ja vaikuttavat siis takaisin taloudellisiin oloihin, eri luokkien keskinäisiin suhteisiin.

Tiedon merkitys luokkataistelussa on niin muodoin varsin tärkeä. Sen menestys riippuukin varsin suuresta määrin köyhälistöluokan tietomäärästä.

Ei sovi siis jäädä köyhälistön välinpitämättömänä odottelemaan sitä aikaa jona yhteiskunnallisen aseman muutos myöntäisi edullisemman tilaisuuden tietojen hankintaan.

Eetu Salin.

Lapsiorjat ja pumpuliporvarit

Tuhansia ja tuhansia lapsia, joukossa nuoriakin, rientää jokaisena aamuna idän pumpulitehtaisiin tienamaan itselleen vähäisen leipää, mutta sitä enemmän rikastuttaakseen tehtaanomistajaa, mylly-patruunaa. Nämä lapsukaiset ovat jo nuoruudestaan — toiset jo 9 vuoden vanhana — tuomittu kilpailemaan leipäpalasta vanhempiin työläisten, ehkenpä oman isänsä ja äitinsä kanssa. Päivät pääksytysten laulavat koneet pirullista ralliaan, sukkulat ja puolat tanssivat kuin hornan enkelit. Pienokaisten silmät seuraavat jokaista koneen värähdystä ilman räpäyttämättä. Tätä peliä jatkuu aamusta iltaan, päivä päivältä, vuosi vuodelta, kunnes kuolema, tuo lapsiorjan rakkahin ystävä, vapauttaa hänet tuosta helvetillisestä orjuudesta. Kymmenen tuntia päivässä tuijottaa hänen silmänsä melkein samaan paikkaan, saman tuntimäärän on hänen pienet aivonsa ja hermonsä jännitetty kuin jousen kaari. Ei vilahdustakaan puolelle eikä toiselle saa tehdä muulloin kuin varkain, jolloin ei "paasi" satu olemaan saapuvilla. Sielu tylsistyy jo nuorena, ruumiin voimat raihnavat samaa tietä. Lapsuus ei

tarjoa yhtään vaihtelua, leikkikentistä hän tuskin on kuullut puhuttavankaan. Sellainen on lapsiorjan asema useilla Uuden Englannin pumpulitehtailla!

Miksi nuo lapset ovat jo pienuudestaan tuomittu tuolaiseen vankilaan? kysynee joku kristillinen madami, ja miksei ne käy koulua, sivisty ja tule kunnon kansalaisiksi? jatkaa joku toinen hyväntekeväisyys-seuran daami, jonka elämän tehtävänä on huokailla kurjuudelle, mutta ei mitenkään poistaa sitä. Niin miksi? Mutta madami ja daami eivät tahdo ajatella sellaista. Silloinhan loppuisi heidän hellältä ja sangen ihmisrakkailta sydämiltä huokauksen "aiheet", vielä "paatuisivat", tulisivat muitten ihmisten vertaisiksi. Ja siksi kaikki tuollaiset ihmiset vaan "säälivät" köyhiä, huokailevat repaleisia lapsiorjia nähdessään, ja heidän mieli keventyy! Hehän ovat täytäneet kaikki velvollisuutensa repaleisia, raihnaisia lapsia ja köyhiä, haudanpartaalla hoippuvia vanhuksia kohtaan: huokailleet heidän surkeuttaan. Sellaisia ne ovat ne hyväntekeväisyyspuoskarit.

Nuo lapsiraukat eivät jouda kouluun siksi että kapitalismi tahtoo, tarvitsee heitä orjikkeeseen. Lapsille tarvitsee maksaa pienempää palkkaa, ovat nöyriä, vavistuksella tottelevat pienintäkin viittausta, eivät tee lakkoja, ja jos murskautuvat, joka ei ole mikään harvinaisuus, pääsee komppania aivan keljunkaupalla maksamasta korvausta. Yleensä, kun konetekniikka on kehittynyt miltei itsestään toimivaksi, on kapitalismille edullisempi lapsi-työ. Siksi nuo pienokaiset eivät jouda kouluun. Isä on työtönnä, äiti on työtönnä, puute irvistelee ovista ja ikkunoista, nälkäkuolema, luurankomies, tanssii silmäin edessä kuin sirkus-ilveilijä, siinä syy miksi lasten vanhemmat ajavat lapsensa tehtaisiin. Tehtaan työläis-

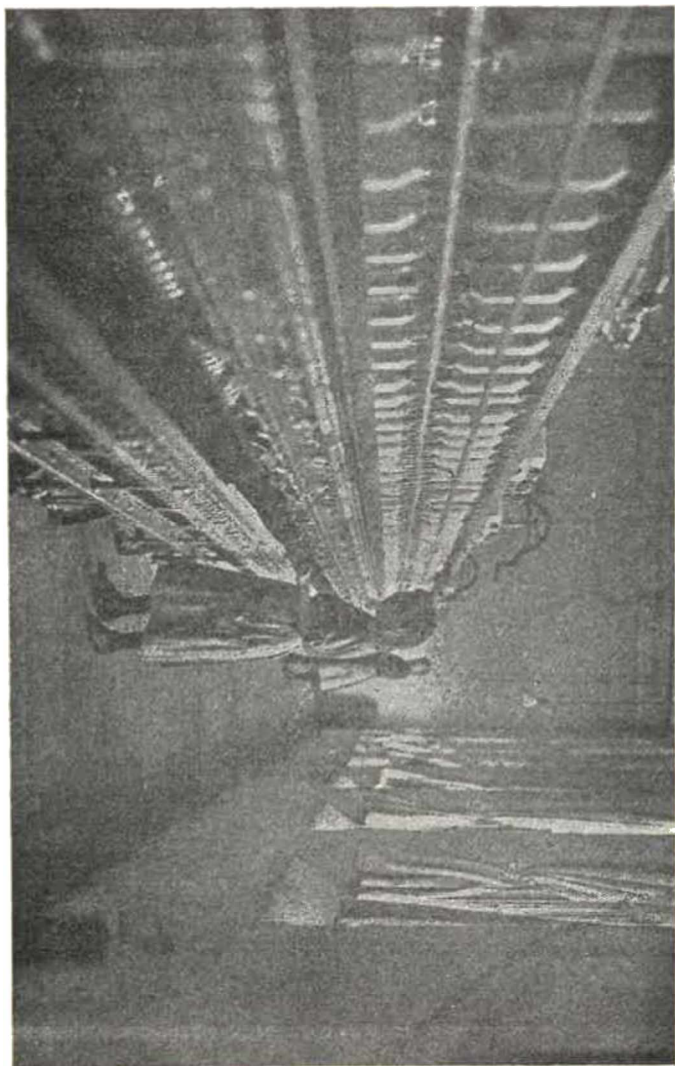
äidin sydän on pakahtua säälistä *omia* pienokaisiaan kohtaan, kun täytyy heitä hoputtaa joutumaan määrätunnille tehtaaseen. Isän silmiin vierähtää kyynelhelmi ... Hän menisi työhön, toisi leipää — ajattelee hän — ja äiti saisi vaalia *minun* pienokaisia. Mutta hänelle täytyisi maksaa enemmän palkkaa, tehtailijan voitto-osingot pieneneisivät, siksi hän ei saa työtä, häntä ei tarvita. Täytyy ajaa lapsensa työhön, vaikka mieli on mustempi kuin pajan sysi.

Sellainen se on tämä järjestelmä. Siksi työläisillä ei ole kotia. Siksi työläiset eivät voi kasvattaa lapsiaan. Siksi rikoksellisten armeija kasvaa juuri tästä nuorisosta. Kirottu maailma! Keität povellasi myrkkyy-annoksen, joka lopulta tappaa sinut!

Senaatin raportissa sanotaan, että 34,8 prosenttia lapsi-orjista, jotka työskentelevät Massachusettsin, Mainen, Vermontin ja New Hampshiren valtioiden pumpulitehtaissa, ovat *alaikäisiä*, eivät ole täyttäneet 14:sta vuotta! Eräs kirjailija kertoo että tehtaitten tarkastajan lähestyessä tehdasta huudatetaan tehtaan höyrypilliä, jotta nuo alaikäiset lapsi-orjat tietäisivät puikkelehtiä johonkin piiloon, ettei tarkastaja näkisi heitä työssä, jos hänellä olisi halua nähdäkään, sitäkin voidaan epäillä. Kohta kun tarkastaja on jättänyt tehtaan, kuuluu taas höyrypillin puhallus, ja piilopaikkoihin rientäneet pienokaiset palajavat entiseen toimeensa. Vaara on torjuttu, tehdas laillisessa kunnossa, virkamies on täyttänyt hänelle kuuluvan "velvollisuuden," mutta 34,8 alaikäisiä lapsia vapisee ja näivettyy koneensa ääreen. Kuka vapauttaa heidät? Sosialismi!

•

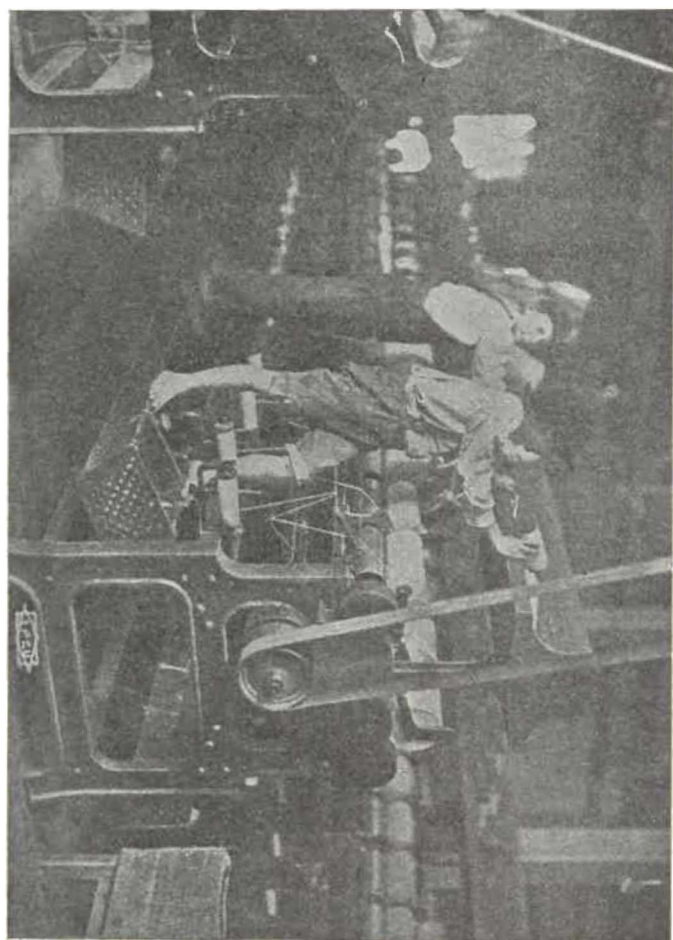
Merkillisen syvälle on tuo lapsityöaate syöpynyt työläisiin. Monin paikoin sitä ei pidetä minään ihmeenä,

ei ainakaan paheena, jos lapsukaiset näivettyvätkin tehtaaseen. Sellaisen luullaan kuuluvan aivan päiväjärjestykseen. Ympäristö kasvattaa yksilöt — sanovat sosialistit — ja niinpä alinomainen lapsiorjain näkeminen muuttuu lopulta totutuksi tavaksi. Tämän lisäksi työläisperheissä vallitseva alinomainen puute on vielä sangen hyvänä apuna puoltamaan lapsityötä. Se pienikin lisä, minkä työssä käypä, vaikkapa ”alaikäinen,” työläisen lapsi kotia tuopi, on lisänä isän tienamaan niukkaan palkkaan. Siksi useassa paikassa, kun on ollut puhetta lapsityön kieltäminen tai vaikkapa vaan lasten ikärajan kohottaminen, ennekuin pääsevät ”lailliseksi” — niin lasten vanhemmat panevat kiven kovaan tällaista toimenpidettä vastaan. Tämä tällainen tuntuu sangen omituiselta, mutta kun ajattelee työläisten pieniä palkkoja, niin tuota lapsityön puoltamistakin, vaikkakin se tapahtuu itse lapsen kasvattajan taholta, voipi ymmärtää. Tämä seikka tulisi ottaa niitten huomioon, jotka kiivailevat jokaiseen työläisperheeseen vähintään tusinan lapsia.

•

Lapsityön kirous ei sisälly ainoastaan niihin uhreihin, jotka kapitalismi pakottaa tehtaaseensa tulemaan, ei, vaan sen toinen ja yhtä surullinen puoli on kotityö. Kaikkia sellaisia töitä, joissa suurempi manufaktuuri ei tule kysymykseen, tehdään kotona. Koti — mieluummin kurjala — muodostuu näin ollen työpajaksi, ahtaaksi ”hikisapaksi”, jossa perheen kaikki jäsenet kilvan ahertavat voittoja työnantajille. Työ on urakkatyötä ja kappalemaksut laskettu alhaisimman taksan mukaan. Näin ollen, vaikka kokonainen perhe ahertaa hevosenkengän muotoisia päiviä, on tienesti silti niukka. Aina vaan työtä, työtä, työ-

tä — ravinto keinoa, ilmaa, raitista ilmaa ja valoa ei ole, tällaisissa pesissä kasvaa se tulevaisuuden "uusi, terve ja voimakas sukupolvi", jollaisesta porvarilliset runoilijat haaveilevat, mutta joka todellisuudessa kehnontaa ja kuihduttaa ihmissuvun vaivaisiksi kääpiöiksi, jotka, jos elonpäiviä riittää parinkaan kymmenvuoden korville, lopettavat päivänsä joko vankilan asukkaina tai hirsipuussa. Kysykää huonomaineisten laitakaupunkien asukkaitten kotipeerää — joitten sekaan ette uskalla muuten mennä kuin puukko hampaissa — ja he vastaavat olevansa kotoisin niistä hikipajakodeista, joitten kodin ja perheen onnen on kultaa keräävä kapitalismi murskannut, hävittänyt, joissa viattoman sylilapsen iloinen laulu on jo kehtoon tukahutettu — tapettu. Sieltä he ovat kotoisin.

Kun pistäydymme sisälle tuollaiseen hikipajakotiin — keltasen perkeleen uhriluolaan — näemme siellä hentojen hyppysten valmistavan tekotukkaa jonkun yhteiskunnan ylisillä kiekkuvan porton päävärkin kaunistukseksi, tai näemme siellä silkkilangasta kudottavan kauniita kiehkuroita mauttoman miljoonamuijan rumuuden verhoksi. Hennot kädet vapisevat liiallisesta ponnistuksesta ja silkkilangan solmun vieressä kiilluu lapsiorjan kyynel — nälän ja puutteen pusertama verikyynel — hennon sydämen kyynelkuja ei vielä ole kuiviin tyrehtynyt. Mutta pian elämän kova kohtalo paaduttaa pienen ihmistaimen; hänestä vuosien varttuessa kasvaa peto, ihmispeto, jolle raaimmatkin teot ovat mieluista ja haluttua.

Mikään porvarillinen laki ei edes pyrikään ehkäisemään sitä kirousta, minkä työläiskodin muuttaminen hikipajaksi yhteiskunnalle tuottaa. Tehtaissa on toki jonkunlainen, vaikka kehnokin, tarkastus, mutta hikipajaan ei ylety mitään sellaista. Onhan koti "pyhättö" ja kristilli-

sen porvarijärjestelmän ei mitenkään sovi tunkeutua häiritsemään kodin rauhaa, eihän toki, vaan antaa siellä köyhyyden kanssa pesiytyä kaikellinen saasta. Sillä aikaa kun keinotteleva kapitalismi raatelee työläiskotia, maan mahtiherrat kuorsaavat rauhallista unta.

Kuorsatkaa herrat, kuorsatkaa, pian häiriytyy teidän unenne. Kansan nouseva kosto, jumal'avita, tekee lopun tällaisesta järjestelmästä, jossa työläisperheen onnen hinta on vaihdettava muutamaan laihaan lanttiin.

Lapsityö kestää niin kauan kuin kapitalismi on yksin isäntänä teollisuusaloilla. Vasta sitten kun työläisille maksetaan siksi hyvää palkkaa, että suurenkin perheen isä voipi kunnolleen perheensä elättää, loppuu lapsityö ilman hyväsydämisiä porvareita. Ja sosialistipuolueen ohjelmassa lapsityön kieltö merkitsee juuri tätä; sillä kieltää tykkänään lapsityö merkitsee sitä että, perheen isä on pakotettu vaatimaan lisää palkkaa. Jos yksilövaatimus ei auta, on liityttävä unioon. Ja jos hän yhden kerran saapi palkan nousemaan rehellisellä ja suoralla vaatimuksella, se yllyttää häntä toistekin käyttämään samaa keinoa. Tulos on: luokkatietoinen sosialisti, joka ei aja lapsiaan kapitalismin uhrialttarille, mutta vaatii kapitalistilta sekä itsensä että lapsensa osan.

Säälistä lapsianne kohtaan vaatikaa itsellenne enempi palkkaa.

J. W. M.

Keksintö

joka vielä panee lentokoneetkin romuläjään

Esa Huttunen on sen tehnyt täällä saarella, minun Suomessa käydessäni.

Hän ei ollut konemies syntyissään, eikä vielä silloinkaan kun minä täältä läksin. Soutaa meidän täytyi, niinkuin muittenkin köyhäin, milloin ei purje vetänyt. Mutta kysymys meillä jo oli monasti ollut *moottoriveneestä*. Oli tilattu kirjallisuuttakin siltä alalta, ei ainoastaan moottoritehtaitten katalookeja, vaan myös puolueettomasti tieteellisiä sähkö- ja muita koneoppeja.

Se Esasta konemiehen teki, ensin teoriassa ja sitte käytännössä. Hän kirjotti minulle Suomeen tilanneensa kolmen hevosvoimaisen moottorin ja panneensa sen vanhaan purjeveneeseensä.

Kellä on edes polkupyöräkään ollut, hän kyllä voi ymmärtää, kuinka pian sellainen kapine kuin moottorivene tekee konemiehen aatteellisimmastakin, runollisimmastakin luonteesta. Ja kellä ei ole omaa kokemusta, hän ehkä uskoo, kuultuaan että sellainenkin kaiken ko-

neellisuuden vastakohta kuin Matti Kurikka, kolme kuukautta polkupyöräilyään, haki ja muistaakseni saikin Suomessa patentin "talvi-automobiilille". Minä en yhtään ihmettele, jos hän sen perästä on — henkisesti — yhtämittaa asunut ilmalaivoissa.

Esakin oli ensimmäiset kuukaudet melkein asunut paatissaan. Se oli lahdella tässä majakan ääressä, pollariin sidottuna, ja Esa oli käyttänyt konetta, tunti tunnin, päivä päivän jälestä, päästäkseen siitä oikein perille ja oppiakseen sen tavat. Tällä ei suinkaan ole sanottu, että kone olisi niin hirveän paljon käynyt kuin Esa sitä käytti. Ei, enemmän sillä oli järkeä, ettei se kovin ruvennut turhanpäiten öljyä kuluttamaan. Joshan keksi Esa keinoja, niin kyllä keksi moottorikin metkuja, yhä vaan uusia ja uusia. Mutta lopulta sen ei auttanut, täytyi käydä — useita minuuotteja yhteen jaksoon. Sitte seisoi taas, tavallisesti yhtä monta tuntia kuin oli käynyt minuuotteja. Esa sanoo, että ainoastaan "kuhniminen" pelasti hänen hermostonsa — se on: järkensä — tässä koetuksessa. Onko se tehdellä pelastunut, sen voi lukija päättää vasta sitte, kun on lukenut tämän kertomuksen loppuun.

Vihdoin oli Esa edistynyt niin pitkälle, että oli päästänyt veneensä irti pollarista ja ajellut missä vaan. Hän oli turvallisemmassa asemassa kuin enimmät moottoriveneilijät siellä sivistysmaailmassa, kaupunkien tienoilla. Konetta paattiin pantaessa hän varmuudeksi jätti paikoilleen purje- ja soutuvehkeet; sitä varovaisuuttaan hän sai kiittää siitä, että aina pääsi takasin pollariinsa. Moottori ei ole niinkuin hevonen. Pahakin hevonen tavallisesti mielellään kulkee kotiapäin, mutta moottorilla ei ole sydäntä: se raskii tehdä lakon milloin tahansa, ja useimmiten juuri silloin kun sen palveluksia kipeimmästi tarvit-

taisiin. Siinä suhteessa se on kaikkien lakkolaisten perikuva.

Näitä kokemuksiaan Esa minulle kertoi, viedessään minua, nyt Suomesta tultuani, Sointulasta majakalle. Hänellä oli se moottoriveneensä. Mutta moottoria ei tällä matkalla yritettykään panna käyntiin, kun oli hyvä purjettuuli. Kehui hän kuitenkin nyt olevansa varma, ettei meidän soutaa tarvitse, vaikka tuuli lakkaisikin tai kääntyisi vastaan; moottori kuului jo työskentelevän "aivan tyydyttävästi".

Mutta oli minullakin jotain kerrottavana Esalle. Silloin oli jo *lennetty* Englannin Kanavan poikki ja muita ihmeitä tehty sillä alalla. Nehän Esa oli nähnyt sanomalehdistäkin. Mutta ei ollut lentokonetta nähnyt niinkuin minä, eikä itse lentämistä. Minä olin yhden kokeen nähnyt tullessani Liverpoolissa. Se kone oli vielä uudempaa lajia kuin nykyisin yleisesti käytetyt monoplaanit ja biplaanit. Oli moottoriveneen ja lentokoneen sekasikiö — paatin mallinen alaosa ja lentokoneen tapainen päällysrakennus. Sillä voi lähteä rannasta, lentää rantakuohujen yli, sitte ajella kevyesti pitkin vedenpintaa tai lentää ilmassa ylempänä tai alempana, miten halusi. Koe onnistui asiantuntijain mielestä "erinomaisesti", sanomalehtikertomusten mukaan "tyydyttävästi"; minusta se tällä kertaa ei oikeastaan onnistunut ollenkaan. Mutta minä katselin ulompaa. En viitsinyt maksaa kuin shillingin, ja väkeä oli tolkuttomasti; sentähden en tiennyt mikä sitä oikein vaivasi, mutta minun silmäni se näytti kovin hontelolta. Ensi kerralla jo veteen laskeutuessaan luvattomasti kallistui ja otti vettä liiemmaksi, eikä sitte vesilas-tissa jaksanutkaan kohota vedestä. Jos olisi vähänkin tuullut, olisi niitä kolmea miestä, jotka paatissa istuivat,

minun luullakseni nähty viimeisen kerran. Mutta keksijä ja "asiantuntijat", sanomalehtien mukaan, selittivät että siinä se juuri oli vika: olisi tarvinnut hiukan tuulla alkuun lähteissä, niin kone olisi ollut vakava heti, sitte vauhtiin päästyä se kyllä olisi seissut.

Minä en mene mitään sanomaan, sillä en ymmärrä näitä asioita. Ajattelen vaan, että siitä voi kehittyä hyväkin kalu, kunhan kokeilevat ja parantelevat.

Sen kerroin Esalle ja arvelin, että siitä se vasta tulee sellainen asu, jota meidän niemellä tarvitaan. Sen kun hyppyyttää maalle, niin siinä ei ole sydän kurkussa vahtimista myrskyöinä niinkuin paatissa; ja sitte kun on asiaa Sointulaan tai muualle, niin jos on meri kovin törkeänä, ajaa ilmassa; milloin taas on ajopuita paljo liikkeellä, ei niitä tarvitse väistellä, kohoaa senverran ylemmäksi. Ei silti tarvitse ihan pilviin nousta, että pelottaisi. Sen vaan Sointulassa maahan laskeutuessaan katsoo, ettei aja lehmän päälle — —

Vaikka Esa oli hartaasti minua kuuntelevinaan, huomasi kuitenkin ihmeekseni, ettei hän oikein lämmennyt tästä asiasta, ei ollenkaan niin innostunut kuin minä odotin. Aloin aavistaa, että hänellä oli jotain hampaankolossa — ei minua vastaan, vaan lentokonetta.

En ole koskaan suvainnut, että Esalla on mitään salaisuuksia minulta. Sentähden rupesin paikalla ottamaan selvää asiasta.

"Sinä et ehkä luule tuosta tulevan oikein käyttökelpoista?" kysyin.

"Miksi siitä ei tulisi!" vastasi hän, mutta aivan välinpitämättömällä äänellä.

"Eivät ehkä saa moottoreita koskaan ihan luotettaviksi", jatkoin.

”Saavat kyllä, siitä voit olla varma. Minusta aina-
kaan siinä ei ole mitään mahdottomuutta.”

”Mutta sellainen laitos tulee maksamaan vähintään
5,000 dollaria.”

”Luultavasti niitä aikaa voitain saa halvemmalla.”

”Tuskin kuitenkaan koskaan niin halvalla, että me
niihin pystyisimme”.

”Ei ole sanottu. Voivat ruveta myymään hyvinkin
pienillä vähittäismaksuilla”.

”Otetaankos sitte ja hankitaan?”

”Keritäänhän siitä päättää toiste.”

Tällä kertaa en saanut lypsetyksi, mitä Esalla oli
mielessä.

Vasta paria päivää myöhemmin, kun muut kuulumi-
set molemmilta puolin oli kerrottu, alkoi Esan salaisuus
minulle selvetä.

Hän oli itse tehnyt keksinnön kulkuneuvojen alalla
— keksinnön, joka omantakeisessa suurisuuntaisuudessaan
voittaa kaiken mitä tähän saakka olemme nähneet tai
kuulleet.

”Minusta ne ovat lapsellisia nämä nykyajan kulku-
neuvot kaikki”, sanoi Esa. ”Rautatiet, laivat, lentokoneet
— hitaita, paljon kuluttavia, vaarallisia. Ei niillä ole tu-
levaisuuden liikeyhteys ratkaistu. Sitäpaitsi aivan sopi-
mattomia sosialistiseen yhteiskuntaan, jossa tietysti kaikki
tahtovat matkustella alituisen ja ilmaiseksi. Kuinka se
kannattaisi? Ja mihin ne semmoiset joukot mahtuisivat?”

”Mistäpä sitä saa liikevoimaa ilmaiseksi?” kysyin.

”On sekin kysymys!” virkkoi Esa ylenkatseellisesti.
”Mitään ei mailmassa ole enemmän kuin sitä.”

”Ilmaista liikevoimaako?”

”Niin juuri. Ei tarvitse muuta kuin ottaa.”

“Vesivoimaa kait tarkoitat? Tai tuulta? Mutta niisäkkin on hankaluutensa.”

“Kuka sen on sanonut, että minä niitä tarkoitan?” keskeytti Esa. “Ne ovat kovin vähäpätöisiä.”

“Mitäs hittoa sinä sitte ajat takaa? Sähköäkö? Mutta sehän täytyy muilla koneilla koota tai synnyttää.”

“Joutavia!” sanoi Esa. “Sähkö kelpaa vaan sanomia lemmättämään ja semmoisia leluja kuin raitiotievaunuja kulettamaan, ei laivoja valtamerillä. Sitäpaitsi se on kallista”.

“Mikä sitte on sinun liikevoimasi?”

“Se, joka näitä palloja pyörittää”, vastasi Esa vihdoin. “Kaikki taivaankappaleet kulkevat kiljuvaa vauhtia eteenpäin ja samalla pyörivät oman akselinsa ympäri kuin hyrrät. Maakin menee jumalatonta kyytiä auringon ympäri, kuten kaikki tietävät, ja sitäpaitsi pyörähtää kerran vuorokaudessa akselinsa ympäri. Siinä minulle on liikevoimaa enemmän kuin tarpeeksi. Eikä se maksa mitään.”

Tätä minä en käsittänyt. Enkä ihmettele, jos ei sitä muutkaan heti tajua. Maan kulku ja pyöräminen jää meiltä huomaamatta, kun itse menemme mukana laivoinemme, rautateinemme, lentokoneinemme.

Olin niin “hämmästyksellä lyöty”, etten edes kyennyt mitään kysymään. Seisoin vaan, suu auki ja korvat hörössä katsellen Esaa.

Hän naurahti toverillisesti. Näki vihdoin tarpeelliseksi selittää salaisuutensa minulle alusta loppuun.

“Jos sinulla on asiaa jollekulle Sointulaan”, hän alotti, “niin sinä voit tehdä kahdella tavalla: joko menet sinä hänen luokseen, tahi odotat siksi että hän sattuu tulemaan tänne. Mutta jos sinulla on asiaa kauemmaksi — sanotaan esim. Työmiehen kirjakauppaan Helsingissä,

niin sinä kirjotat sinne. Tilaat sen tai tämän uuden teoksen, ja ne lähettävät, jos raha seuraa tilausta. Sitte sinä vasta näet, minkälainen se on kirjakseen. Monasti olisi hyvä nähdä kirja edes päältäpäin, ennenkuin siitä maksaa rahan, mutta ei kannata niin pienen asian tähden lähteä katsomaan. Isompia ja mutkaisia asioita varten täytyy mennä itse, maksoi mitä maksoi, ja vielä viedä muija mennessään.”

“Tähän asti minä vielä ymmärrän kaikki”, huomautin.

“Kukaties sinä ymmärrät eteenkinpäin”, jatkoi Esa. “Sanotaan nyt, että sinun täytyy välttämättä itsesi toimittaa joku asia Helsingissä, mutta sulla ei ole aikaa eikä varoja niin pitkää matkaa varten. Ajatteles, että sinä voisit ponnahtaa tästä paikasta, seisovilta jaloiltasi, senverran ulos avaruuteen, ettet olisi maan vetovoiman piirissä neljääntoista tuntiin. Sitte jos maan vetovoima taas tarttuisi sinuun ja vetäisi sun takasin pallon pinnalle, näkisit olevasi melkein Helsingissä. Sinun roikkuessasi avaruudessa maa jo ennätti niin paljo kiertää akseliaan, että tälle kohden tuli Helsingin pituusaste. Tosin sinä nyt et tulisi aivan Helsinkiin, vaan Puolan etelärajalalle, sillä tämä paikka on niin paljo Helsinkiä etelämpänä. Mutta sieltä sitte jo vanhoilla kulkuneuvoilla helposti pääsisit Helsinkiin.”

“Entäpä takasin?” kysyin.

“Takasin tullessa voisit rautateisin palata sinne Puolan etelärajalalle, ponnahtaa suoraan ulos avaruuteen, ja oltuasi siellä yhdessä kohti kymmenen tuntia, laskeutua takasin tähän niemelle. Mutta jos sulla olisi ollut Helsinkiin jotain erinomaisen lyhyttä asiaa, sanotaan esim. jätettävä joku paketti, jota ei sovi kaikille näytellä, vaik-

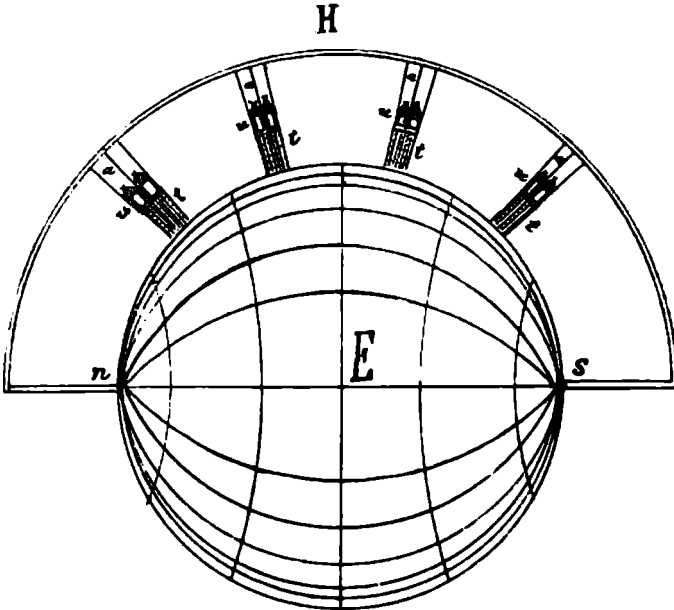
kapa — sanotaan — kenraalikuvernöörin savupiipusta sisälle (huomaa, että minä en tätä puhu missään yllyttämisen tarkoituksessa, vaan puhtaasti tieteellisenä esimerkkinä), ja sulla sentähden olisi kiire pois, niin sinä voisit siitä, savupiipun suulta, suoraan — kadota avaruuteen ja yhdeksän tunnin kuluttua kun sieltä pudottaut, olet Skagwayssä, josta laivoja joka päivä kulkee tästä majakan ohi. Jos menomatalla olisit tahtonut juuri Helsinkiin tulla, olisit voinut laivalla ensin mennä tästä Skagwayhin, ja vasta siitä alkaa ilmaretkesi. Olisi vaan kestänyt viisi-toista tuntia, ennenkuin Helsinki olisi tullut kohdalle, sillä Skagway on senverran lännempänä tästä. Semmoista pakettia viedessä olisi tämä jälkimäinen matkasuunta ollut edullisempi.”

“Peijakkaan sievä temppuhan tuo olisi ollut”, sanoin, ankarasti epäillen. “Mutta en käsitä, millä lailla minä tahki kukaan voisi päästä ulos maan vetovoiman piiristä ja pysyä siellä avaruudessa niin pitkät ajat. Tietenkin täytyisi seurata palloa sen radalla auringon ympäri, mutta ei olla mukana sen pyörimisessä akselinsa ympäri”.

“Siinähan se minun keksintöni onkin”, naurahti Esa. “Eikä se sitte mikään keksintö olisi, jos sen kuka hyvänsä voisi arvata. Niitä on sellaisia rahan ahneita raukkoja, jotka jos keksivät jonkun nappulan ompelukoneeseen tai uudenlaatuisen housunnapin, heti hakevat sille patentin, ennenkuin uskaltavat asiasta kenellekään hiiskahtaa, saattikka sinulle, joka et malta mitään pitää omina tietoinasi, vaan kirjoittelet kaikki mailmalle. Tällä kertaa sillä ei ole väliä. Minun keksintöni on *ihmiskuntaa* varten. Minä vaan iloitsisin, jos kuka sen toteuttaisi. Mutta kohta tulet näkemään, ettei sitä kykene kukaan yksityinen toteuttamaan, ei rikkain trusti eikä edes mikään valtio yksinään. Siihen pystyy vasta koko ihmiskunta, sitte kun se on yhte-

'nä sosialistisena yhteiskuntana. Meistä ei silloin enää ole hajuakaan jälellä, mutta historiassa joutaisi minun nimeni säilyä, niin tietäisivät että se on Esa Huttusen tekemä tämä keksintö."

Piirustuksilla hän sitte selitti keksintönsä minulle. Samaa keinoa täytyy minun käyttää, selittääkseni sen teille. Kas tässä:

Esa Huttusen keksintö

E on maapallo, n ja s pohjois- ja etelänavat, joihin on pistetty pyörivä sanka H; tästä sangasta riippuu vahvojen teräsköysien (a) varassa ilma-asetat (u), joihin itsekuhunkin on kiinnitetty lukuisa joukko köysiportaita (t).

Tuo sankka H se on Esan keksinnön pohja ja perustus. Se muodostaa sen tuen, joka tekee mahdolliseksi ylhäällä ilmassa olevilla asemilla odotella, milloin pallo on niin paljo pyörähtänyt, että matkan päämäärä tulee lähelle. Silloin ei muuta kuin laskeutuu köysiportaita myöten asemalta maahan. Samoja portaita tietysti myös kiivetään ylös asemalle, silloin kun matkalle lähdetään. Asemat kiinnitysköysineen ja alaspäin riippuvine köysiportaineen näyttävät tässä kuvassa hyvin pieniltä, mutta sitenkin ovat ne, samaten kuin itse kannatussilta, kuvatut suhteellisesti liian isoiksi. Sillä ajatelkaas mittakaavaa, jossa maapallo, kuten näette, on ainoastaan pienen perunan kokoinen!

Sanka on pistetty maan napoihin samalla tavalla kuin amerikkalaisen "pocketin" eli kannun sankka, niin että maa siitä huolimatta saa ihan vapaasti pyöriä. Sanka ei välitä maan pyörimisestä mitään, vaan pysyy paikallaan, kun se on riittävän korkealla, niin ettei maan vetovoima siihen ulotu. Kun asemat ja niistä riippuvat köysiportaat ovat kiinnitetyt sankaan eikä maahan, pysyvät nekin paikallaan maan pyöriessä.

Minun vastaväitteeni johdosta Esa tosin myönsi, ettei ne ihan paikallaan saata pysyä, vaan että maa ehkä saa niitä hiukan vedetyksi mukanaan pyörimään ja niiden välityksellä vähä vaikutetuksi itse sankaanakin, mutta se on niin pientä, ettei se paljo muuta asiaa. Joka tapauksessa tulee tällä keinolla tehdyksi matkaa tunnissa enemmän kuin nykyisillä kulkuneuvoilla vuorokaudessa. Ja sitä jo voi sanoa edistykseksi.

Asemat täytyy olla lähempänä maata kuin sankka. Siellä asti, missä maan vetovoima ei enää tunnu, olisi liian kylmä värjötellä, eikä siellä olisi ilmaa hengitettäväksi.

Esan suunnitelman mukaan asemien tarvitsee olla vain paraiksi niin korkealla, ettei vuorenhuiput alatse mennessään ulotu niitä raapimaan. Köysiportaot saavat melkein viistää maata; ainakin tulee niiden olla niin lähellä maata, että korkeammilta paikoilta tavallinen mies yltää niihin tarttua. Asemia luonnollisesti täytyy olla monin veroin tiheämmässä kuin kuvasta näyttää, samoin köysiportaita kullekin asemalle.

Kuinka vahva tuo sankasilta on oleva, siitä Esan laskelmat eivät vielä ole lopullisesti valmiit; kuitenkin vahvempi tavallista rautatien kaarisiltaa. Sangan päät hänen luullakseen hyvin kestävät napajäähän upotettuina, "muutaman kilometrin syvyyteen".

"Mitäpä tarkotusta varten napajäätiköt olisivat olemassa, jos ei juuri tätä?" hän sanoi. "Ei tarvitse pelätä, että niinkään kiivaasta pyörimisestä laakerit kuumenisivat, kun on ikuinen jää ympärillä. Senverran se ehkä voi lämmitä, että jää sillä kohden pysyy sulana, ollen siten itsetoimivana voitelijana".

Kaikki sellaiset yksityisseikat kuin tämän suunnattoman kaarisillan rakentamisen, tavarantoiminnan nosto- ja laskulaitteet asemilla ja monet muut Esa luottamuksella jättää tulevain sukupolvien ratkaistaviksi.

"Mutta kuinka myydään ja tarkastetaan piletit?" kysyin.

"Siinäpä se onkin mutka", selitti Esa. "Jos en olisi niin varma kuin olen siitä, ettei tähän suunnitelmaan mitenkään voi yhdistää piletinmyyntiä, en olisi keksintöäni mailmalle ilmaissut, sillä muuten Morgan ja Rockefeller jo huomispäivänä panisivat pystyyn yhtiön tämän toteuttamiseksi. Minun siltani — se sanka — kyllä maksaa paljon, mutta ajatteleppas, mitä maksavat kaikki Ameri-

kan, Europan ja Siperian poikkimaiset radat, kaikki Atlannin ja Tyynenmeren laivat, ja mitä ne syövät! Minun siltani ei syö mitään. Se ei edes ruostu siellä avaruudessa, missä ei ole kosteutta. Se on keksintöni pelastus, että sen kulkuneuvon täytyy jäädä jokaisen vapaasti käytettäväksi. Siksi olen sanonutkin sen toteutuvan vasta sosialistisessa yhteiskunnassa. Ja sen avulla tulevaisuuden yhteiskunta helposti ajaa konkurssiin kaikki yksityisomistuksessa olevat kulkuneuvot, poistaen samalla itse yksityisomistuksen.”

”Minä en ole mikään teknillinen mies”, muistutin vielä, ”mutta minusta näyttää, että noita köysiportait myöten kiipeäminen niin ylhäällä oleville asemille vaatii suurta uskallusta ja hyviä voimia”.

”Se on kyllä totta”, myönsi Esa. ”Olisin voinut ehkä keksiä helpompia keinoja, jos olisin tahtonut. Mutta olen koko ajan pitänyt vain tulevaisuutta silmällä, nim. sitä sosialistista yhteiskuntaa. Kuten tiedät, on käytännöllinen sosialismi jo nykyään melkein vain pelkkää voimistelua ja urheilua, etenkin nuoremmalla polvella. Tulevaisuudessa rotu tietysti kehittyy läpeensä sirkusväeksi. Me vanhat siksi jo kuolemme pois — — Sitäpaitsi tuollainen pieni voimainponnistus on omansa estämään turhia huvimatkoja ja niistä aiheutuvaa tungosta.”

”Olkoon”, sanoin lopuksi, ”olkoon, että sinä Esa olet nerokkaasti ja suurisuuntaisesti ratkaissut idästä länteen ja lännestä itään kulkevata liikettä koskevan kysymyksen. Mutta kuinka on laita pohjoisesta etelään ja etelästä pohjoiseen kulkevan liikkeen?”

”Joko se on viimeinen vastaväitteesi?” kysyi Esa.

”Jo.”

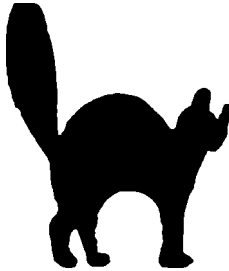
”Sitte minä vuorostani kysyn sinulta: Soisitko sinä,

että minä lopettaisin kaiken keksimisen mailmasta kulku-
neuvojen alalla? Eikö minun pidä jättää sinullekin jo-
tain, sinulle ja muille? Ja jos ette mitään parempaa pys-
ty keksimään, ajakaa niin puolin entisillä vehkeillänne:
rautateillä, automobiileilla, laivoilla, lentokoneilla, miten
tahdotte. Minä olen mielestäni jo oman osani keksinyt.”

“No olet, siitä ei kiistellä!”

Enkä minä — näin meidän kesken — ole oikein var-
ma, kestäisikö Esan pää enää toista niin suurta keksintöä.

Kaapro Jääskeläinen.

Kirjallisuus ja luokkataistelu

Suom. O. S.

Kirjallisuus ja yleisö

Kirjallisuus näyttelee nykyaikana suurta osaa. Markkinat ovat täynnä novelleja, runokirjoja ja näytelmäteoksia. Jos jollain olisi riittävästi kärsivällisyyttä niiden lukemiseen, niin voisi huomata, että ainoastaan muutamilla niistä on jotain arvoa ja että aivan monet ihmiset ovat erehdyksissään antautuneet väärälle uralle. Sen sijaan että tekisivät jonkullaista työtä, he kirjottelevat runoja ja novelleja.

Yleisö on onnellista. Se tuskin lukee ollenkaan tai jos lukee, niin se lukee ilman eroitusta Jack London'in novelleja ja Conan Doyle'n romaaneja. Se ihastuu enemmän Sherlock Holmes'iin kuin Hamlet'iin. Se haluaa hauskuutta ja huvitusta. Nykyaikana ihmiset ovat hermostuneita, äärimäisen hermostuneita ja he hakevat kiihotusta heikkoudelleen kiihottavista teoksista, joko äärimillään nauraakseen tai itkeäkseen rajattomasti. Tätä kiihtymystä on kirjailijain lopullisesti tyydytettävä.

Ei ainoastaan kirjatuotanto ole saanut "business"-

luonnetta, vaan vieläpä itse kirjailijakin on "business"-henkilö, jonka, tehdäkseen elämänsä, täytyy ensisijassa tyydyttää kustantajain vaatimuksia.

On vissejä henkilöitä, vähemmän tunnetuita kirjallisuuden levittäjiä, jotka määräävästi vaikuttavat lukevaan yleisöön. He ovat "äärimäiseen meneviä, uusaikaisia arvostelijoita", ja vuosi vuodelta ihmiset käyvät yhä "onnellisimmiksi". He nielasevat mielihyvällä kaiken, mitä vaan heille tarjotaan.

Kuitenkin me huomaamme kaikessa kirjallisuudessa erään piirteen, joka on yhteistä kaikille, se nim., että koko kirjallisuuteen on aikamme lyönyt leimansa. Kirjallisuudessa kuvastuu aikamme hyvät ja huonot puolet. Toisin sanoen, "kirjassa kuvastuu kirjailijan sielu" ja hän koettaa näyttää meille, että ympäristö muodostaa määrättyllä asteella yksilön sieluelämän. Se merkitsee, että kirjailijain teoksista me voimme päästä selville heidän ympäristöstään. Eräs ajatuskanta tässä suhteessa on sangen harhaanjohtava. Asiata ei voi käsitellä yksinomaan sielutieteelliseltä näkökannalta, vaan täytyy ottaa selvä niistä tekijöistä, jotka muodostavat ihmisen ympäristön.

Jos me sen käsitämme, niin me tulemme siihen joutopäätökseen, että sielutieteellisten teoriain sovittaminen taiteeseen on väärin, koska on olemassa taloudellisia tekijöitä, jotka määrättyllä ajalla muodostavat vissejä luonneteita kirjallisuudessa. Tutkimalla kirjallisuuden kehitystä eri aikoina yhteiskunnallisen kehityksen rinnalla joka puolelta, me huomaamme, että Marx oli oikeassa sanoessaan, että taloudellinen rakenne määrää poliittisen, moraalisen j. n. e. rakenteen yhteiskunnassamme.

Jos me siis tarkastamme vissin aikakauden kirjallisuutta, niin löydämme me siitä sen ajan piirteet jona se on syntynyt. Tämänpäiväisen kirjallisuuden täytyy myöskin noudattaa samoja lakeja, joka onkin kapitalistisen yhteiskunnan todellinen ilmaisumuoto.

Näyttää siis että raaka "tuotanto" hallitsee kirjallisuutta. Samoja menettelytapoja kuin muihinkin markkinatavaroihin, käytetään myöskin kirjallisuuden suhteen. Ilmotetaan ja kiihotetaan, josta onnettomana seurauksena on suunnaton tuotanto kirjallisuutta, jolla yleensä ei ole suurtakaan arvoa.

Kirjallisuuden kehitys

Kuitenkin, silloin tällöin ilmenee kipinä, tulee hyvä kirja päivänvaloon ja muiden arvokkaiden kirjoitusten joukossa se saa kaikkien huomion puoleensa. Uudet aatteet, uudet käsitteet, uudet ominaisuudet tekevät tuon kirjan halutuksi. Suurella mielihyvällä voimme sanoa, että kaikki sellaiset kirjailijat osottavat meille uutta suuntaa kirjallisuudessa ja tämä uusi suunta perustuu sosialismiin. Minä en tahdo sanoa, että sellaisen kirjailijan tulisi olla sosialisti, mutta on mieltäkiinnittävää nähdä, mitenkä kaikki hyvät kirjoitukset sisältävät voimakasta arvostelua nykyisestä yhteiskunnasta ja kaikki hyvät kirjoitukset osottavat nykyisen yhteiskuntajärjestelmän välttämätöntä muuttamista ja toivoa tämän muutoksen tapahtumisesta kehityksen kautta. Sanalla sanoen, kirjallisuus viittaa meille suuntaa kohti sosialismia ja kirjailija, olkoonpa sitten sosialisti tai ei, edistää sosialismia ja jouduttaa kehitystä.

Muutos kirjallisuudessa ei ole mitään uutta eikä yksinomaan tämänpäiväinen ilmiö. Kirjallisuuden historia osottaa, että historialliset aikakaudet antavat kirjallisuudelle vissin suunnan. Kirjallisia kouluja ei ole kuka hyvänsä perustanut, sen on aika tehnyt mahdolliseksi, joka on ihmistä käyttänyt vain välikappaleenaan. Kaikella kirjallisuudella on oma historiallinen aikakautensa. Tämä kirjallisuuden luonnollisen kehityksen laki selittää meille romantiikan syntymisen keskiajan loppupuolella, Ranskan vallankumouksen jälkeisen pessimistisen kirjallisuuden ja meidän uudenaikaisen kirjallisuuden syntymisen.

Lyhyt historiallinen katsaus voisi auttaa aineemme ymmärtämistä.

Keskiaika on luonteenomainen ajatuksen ja henkisen arvostelun paikoillaan pysymiseen nähden. Maailmaa pidettiin kyynelten laaksona ja elämä ei ollut elämisen arvoista. Runoilija oli tunteen lapsi ja yksitoikkoiselle, keskiaikaiselle elämälle hän asetti vastakohtaksi entisaikojen kultaisen elämän. Alkoi romantiikka. Romantiikan juuret ovat keskiajalla, mutta se saavutti korkeimman huippunsa kapitalistisen ajan alkuvaiheilla, Ranskan vallankumouksen jälkeen, jolloin veljeys, vapaus ja tasa-arvo osottautuivat vain hiekkalinnoiksi. Pettynyt nuoruus, joka säilyi idealismin ihanteissa ennen ja jälkeen vallankumousta, koetti etsiä parannusta "menemällä takaisin menneisiin aikoihin". Heidän tarkoituksenaan kirjallisuudessa oli aina kuvata nykyisyys mitättömäksi siihen kauneuteen ja elämisen arvoon nähden, joka vallitsi muinaisessa Kreikassa ja Roomassa. Sen takia sen ajan runoilijat valitsivat yhä enemmän ja enemmän aiheitaan menneisyydestä, eikä nykyisyydestä.

Sen jälkeen, v. 1848, tapahtui Europassa vallankumous. Sen perästä useat kansat alkoivat ihannoita itsensä valtioiksi liittämistä, joka päättyikin Italian yhdistämiseen ja Saksan keisarikunnan muodostamiseen. Marx huomasi, että tämän ajan kirjallisuus oli oleellisesti kansallista, isänmaallista runoutta, romaanista ja kansallinäytelmiä. Luonteenomainen kirjallisuus vaurastui sen ajan kansallisista taisteluista ja sama kirjallisuus hävisi kansallisten taistelujen tauottua. Muodostui Saksan keisarikunta, Italia yhdistettiin, Ranskan Napoleon kukistettiin, ja Puola vallattiin. Uusia pieniä kansallisuuksia liitettiin pieniksi valtioiksi ja määrätty porvarillinen aikakausi sai alkunsa. Muutamassa vuodessa raaka "tuotanto" alkoi, tehtiin rautateitä eri valtioiden välille ja pääomainsaantuminen sai alkunsa. Nyt maailman ulkomuoto tuli toisellaiseksi. Elämä muuttui, kävi monimutkaiseksi ja elämän taistelu muodostui ankarammaksi. On luonnollista, että tämän aikakauden alkupuolella, ensimmäisinä viitenätoista vuotena, kirjallisuus sai toisen luonteen. Pessimistisissä kouluissa tapahtui kehitystä ja ihminen, joka näki ilmiöt selvinä, voi myöskin selittää niiden syyt. Siihen nyt porvaristo pyrkiikin. Elämän taistelu kävi ankarammaksi ja uusi riistojärjestelmä vieläkin epäinhimillisemmäksi. Vertailemalla 1848 edellistä kirjallisuutta 1848 jälkeiseen pessimistiseen kirjallisuuteen, saamme me hyvän käsityksen siitä, mitä kapitalistiluokan vakiintuminen vaikutti kirjallisuudessa. Se hävitti idealismin olemattomiin ja saattoi oman tunnuslauseensa, jonka puolesta se oli taistellut, pelkäksi pilaksi.

Kirjallisuus ja köyhälistö

Teollisuuden kehitys aiheutti kehitystä luokkataistelussa. Kasvoi uusi luokka, köyhälistön luokka, joka yhä

enemmän ja enemmän huomasi, että tulevaisuus kuuluu sille. Nyt vallitsee taistelu kahden luokan välillä, joka voi loppua ainoastaan toisen luokan häviämiseen. Taistelu on ankaraa. Se on luonnollista taistelua, joka johtuu kapitalistisesta järjestelmästä ja tuotannon ja jaon välistä ristiriidasta.

Teollisuuden kehitys osoittaa, että pääomat kasaantuvat ja tämän pääomain kasaantumisen mukana köyhälistöluokka kasvaa voimassaan ja lukuisuudessaan. Myöskin luokkatietoisuus kasvaa enemmän ja enemmän ja tämä taistelu tulee loppumaan ainoastaan tuotannon teolliseen järjestämiseen, kollektivismiin. Se on tuotanto-järjestelmän luonnollista kehitystä. Tietoisuus näistä tosiseikoista määrää minkälaisia menettelytapoja vastakkain seisovat luokat valitsevat taistelussaan toisiaan vastaan. Tässä taistelussa ei ole ainoastaan kysymys työpalkoista ja työpäivien pituudesta, vaan on kysymys siitä "kenelle tulevaisuus kuuluu". Tämä taistelu vaikuttaa kaikkien luokkien moraalisiin suhteisiin.

Työläisluokan moraalinen siveellisyden käsitys, elämän käsitys, koko työläisluokan maailmankatsomus täytyy poiketa kapitalistiluokan käsityskannasta. Siitä seuraa, että kirjallisuuden täytyy muuttua. Sen täytyy tulla luokkakirjallisuudeksi.

Näiden kahdenlaisen kirjallisuuden, kapitalistisen ja köyhälistöläisen välillä vallitsee suuri erotus. Aika osoittaa, että silloin kun kapitalistisella kirjallisuudella ei ole mitään sanomista meille, niin silloin köyhälistön kirjallisuudella on. Molemmissa me tapaamme aatteita, käsitteitä kysymyksen alaisena olevasta luokasta, sanalla sanoen, ne sisältävät sen luokan sieluelämää, johon kirjotaja kuuluu.

Ja siinä me voimme nähdä proletaarisen kirjallisuuden ylivallan. Proletaarinen kirjallisuus on läpeensä toivorikasta. Traagillisimmatkin tapahtumat näyttävät meistä ihanteellisen toivorikkailta, (Upton Sinclair'in "Chicago", Maxim Gorki'n "Äiti" jne.), sillä köyhälistöluokka on se luokka, jolle kuuluu elämä ja sen ihanne on elämän ihannetta.

On luonnollista, että tämän luokan kehittymisen ja tietoisuuden mukana usko elämään ja oman voiman tunto tuovat sen mieleen tehtävän, joka työläisluokan tulee ratkaista. Sen kirjallisuus voimistuu, se tulee elämän lauluksi, joka taisteluissa, toivomuksissa ja voitoissa yhä vaan terästyy. Köyhälistön luokkakäsitys kykenee hallitsemaan enemmän ja enemmän, kunnes se saavuttaa ylivallan.

Kirjallisuuden historiassa me aina huomaamme kunkin historiallisen ajanjakson loppupuolella uuden luokkakäsityksen, joka ylivallallaan alkaa uuden aikakautensa. Muistan tässä, mitenkä keskiajan lopulla, Ranskan renessansissa Voltaire'n vallankumouksellinen henki oli vallalla. Sitten vallitsi porvarisluokan henki, joka alkoi uuden historiallisen ajanjaksonsa, joka vielä nykyäänkin vallitsee. Köyhälistö tuo julki maailmankatsomustaan nykyisessä kirjallisuudessa, joka suunta vähitellen käy huomattavammaksi. Nyt jo tuntuu, että ainoa kirjallisuus, joka voi antaa meille hyviä tuloksia, on sosialistinen kirjallisuus. Se on ainoa kirjallisuus, joka markkinakirjallisuuden asemesta voi laskea perustan todelliselle kirjallisuudelle ihmisten järkipäistä ja moraalista kasvatusta varten.

Jesus Parisissa

Jos Jesus äkkiä ilmestyisi nykyisen maailman keskuuteen, niinkuin hänen sanotaan kerran ennen ilmestyneen, saarnaamaan rakkauden oppiaan yhteiskunnan parannuskeinona. Kuinka hänet vastaanotettasi? Kuinka hänen oppinsa sopisi nykyisiin oloihin? Mihinkä sen kirjaimellinen seuraaminen johtaisi? Ja lopuksi, mitenkä itsensä Jesuksen kävisi? Sitä kuvaa ranskalainen kirjailija Charles Morrice kirjassaan "Il est ressuscité" (Hän on ylösnoussut) sangen huvittavalla tavalla. — Siitä tähän poimintoja.

Joulukuun 11:n päivän aamuna ovat parisilaiset lyödyt hämmästyksellä. Katulehdet, jotka tavallisesti sisältävät joukon riettaita ilmoituksia, ilmestyvät niiden painoilla tyhjinä. Se on kaikille selittämätön arvoitus. Ilmotajat eivät tiedä syytä siihen, enemmän kuin lehtien kustantajatkaan. Epäluulo, että se olisi työväenjärjestöjen ilkeämielinen kepponen, löydetään perättömäksi. "Pime-

ys"-lehden omistaja lupaa sadantuhannen frangin palkkion sille, joka löytää valoa tähän pimeään seikkaan. Seuraavana aamuna ilmestyvät lehdet edelleen tyhjinä rietasten ilmoitusten paikoilta, ja sitä seuraavana aivan tyhjinä, paitsi etusivulla olevaa lehden nimeä ja takasivulla olevaa, pienillä kirjaimilla painettua ilmoitusta, joka kuuluu: "Jumalan poika ei kaipaa ilmottamista. Hän on saapunut Kolmen kuninkaan hotelliin de l' Etoile kadulla, ja ottaa vieraita vastaan tästä päivästä klo 12:sta huomiseen klo 12:ta".

Hotelliin alkaa virrata sanomalehtihaastattelijoita, tiedemiehiä, liikemiehiä ja yleistä kansaa. Sanomalehtihaastattelijat tahtovat tietää Jesuksen aikeista. Eräs kysyy:

"Tulitte epäilemättä valmistamaan parituhatta vuotta sitte aloittamaanne työtä?"

"Työ on valmis iankaikkisesta iankaikkiseen", vastaa Jesus.

"Mutta", kysyy haastattelija äkisti, "miksi ette ole sitte voittaneet?"

"Siksi että tahdon jättää ansion voitosta teille", tokaa Jesus ja ratkee sitte puhumaan rakkauden evankeliumistaan.

Pääsee audiensille Pasteur-laitoksen johtaja, professori Metchnikoff. Hän haluaa kuulla Jesuksen mielipidettä nykyisestä terveydenhoidosta, lääketieteestä ja sen haaroista. Vastauksista, joita Jesus hänelle tekee, on ilmeistä että Jumalan poika ei ole selvillä ihmisneron hämmästyttävästä edistyksestä lääketieteen eikä muitten tieteitten alalla. Hän ei ole edistynyt hituistakaan sitte Judean päivien. Terveydenhoidosta on hänellä sanottavaa:

"Ei se saastuta ihmistä kuin suusta menee sisälle, mutta se kuin suusta tulee ulos saastuttaa ihmisen."

“Sentähden sanon minä teille: älkää murehtiko teidän henkenne tähden, mitä te syötte tai mitä te juotte; eikä teidän ruumiinne tähden, millä te teitänne verhoitatte. Eikö henki enämpi ole kuin ruoka? ja ruumis parempi kuin vaate?”

Professori koettaa oikoa Jesusta hänen huolimattomissa käsitteissään terveydenhoidosta, mutta Jesus keskeyttää hänet, sanoen:

“Te olette sokea ihminen ja vielä talutatte toisia ihmisiä. Mutta eiköstä se niin ole: jos sokea sokeaa taluttaa, niin molemmat he kuoppaan lankeavat?”

“Mutta kuoppa desinfioidaan, rakas Herra,” ehättää Pasteurin laitoksen johtaja kaikki-elävänä tiedemiehenä lausumaan, ja antaa sitte perinpohjaisella tarkkuudella ja ihmeteltävällä kärsivällisyydellä Jesukselle täydellisen kurssin tieteen kehityksessä, päättäen sanoilla:

“Tiede on täyttänyt toiveet, mitkä sille on asetettu. Tiede on se, jonka avulla saatetaan ehkäistä vaaralliset taudit ja tehdä olemassaolo helpommaksi. Mutta uskonto, joka vaatii ihmiskunnan paheitten parantamiskeinona ehdotonta uskoa, ei ole täyttänyt lupauksiaan.”

Vastaa tähän Jesus: “Minun valtakuntani ei ole tästä maailmasta. Uskonnon tarkoitus ei ole tehdä elämää helpommaksi, vaan pyhemmäksi. Olen sanonut: ‘Autuaat ovat ne jotka murehtivat.’ Tärkein asia ei ole pelastua surusta vaan synnistä. Taistelu huolta vastaan johtuu itsekkyydestä. Minun oppini on: ‘Jos joku tahtoo minun perästani tulla, hän kieltäkään itsensä ja ottakaan ristinsä ja seuratkaan minua.’”

Liikemiehiä kaikellaisia tunkeilee Jesusken luo. Niillä on liike-esityksiä monenmoisia. Huomatuin kaikista on

eräs teatterin impressario, sangen hyvin tunnettu mies Amerikassa, oikea Barnum. Hän tahtoo tehdä Vapahtajasta suuren näytelmäseurueensa loistotähden ja kulettaa hänet ympäri maailman näyttelemässä. Teatterinjohtajalla on suunnittelunsa tuossa tuokiossa valmiina. Hän tietää tarkalleen kuinka kaikki järjestetään tuottavaksi. Ja innostuksissaan huudahtaa hän vähän päästä:

”Me tulemme tekemään miljoonia!”

Jesus katsoo häneen surkuttelevasti, äänetönnä. Barnum vaan jatkaa liikeinnostuksen huumamana loppumattomasti:

”Meidän täytyy saada myös kokoon kaksiosta apostolia. Se ei ole kuitenkaan vallan vaikeaa. Judaksen osan esittäjästä vain on pula. Yksi, joka näytteli sitä osaa ennen, on, ikävä kyllä, kuollut. Ja nykyiset Judaksen osan esittäjät ovat kovin keuhkoja osassaan. Ehkä kuitenkin löydämme sopivan. Olen kummenpiakin saanut aikaan! Te tietysti näyttelette osanne jälleen. Alkuvaiheissa ette suinkaan viitsine menettää paljon aikaa? ‘Korpeen meneminen’ ei ole paljo mieltäkiinnittävää. Eikä enään ole kunnon korpeakaan missä voisi rauhassa paastota. Parasta on alkaa Kristuksen kärsimisestä.”

Jesus antaa hänen puhua ja vilkasee sivultakuulijain päälle, vaan ei näe yhdenkään kasvoilla kauhun ilmettä, jota oli odottanut moisen pyhänherjauksen jälkeen.

Politikoitsijoilla, taiteilijoilla, kirjailijoilla ja kaikelaisilla puuhaajilla on jotain kyselemistä Jesukselta. Kun kukin on puhunut, katsoo hän vain heidän päällensä, ja jokainen luikkii tiehensä. Yhdelle ainoalle hän vastaa: kuuluisalle sosialistien johtajalle, Jaures'ille. Loistavan kaunopuheliaassa ja kovin liikuttavassa esityksessään pyy-

tää Jaures Jesusta ryhtymään kunnottomien kapitalistien riiston ja sorron alla olevien onnettomien työläisten parannusvaatimusten lämpimäksi kannattajaksi. Vastaa Jesus:

“Teillä tulee aina olemaan köyhänne ja vaivaisenne.”

Juuri tällä hetkellä tunkeikse eräs nuori, harvinaisen kaunis, mutta menehtyneen näköinen nainen Jesuksen jalkojen juureen ja ottaa poveeltaan pullon sangen kallisarvoista hajuvettä ja kaataa sen viimeiseen tippaan saakka Jesuksen saappaille.

Käy Jesuksen luona toisellaisia tiedonhaluisia. Kysyvät: “Oletteko todella Jumalan poika?” — “Annateko jälleen ristiinnaulita itsenne?” — “Teettekö edelleen ihmeitä?” — “Saammeko viimeinkin tietää totuuden?”
j. n. e.

Vastaa heille Jesus ja sanoo: “Tämä häijy ja huorintekijäsuku etsii merkkiä, vaan hänelle ei pidä merkkiä annettaman. Chorazin, Bethsaida ja Kapernaum näkivät ihmeitä, vaan eivät uskoneet. Ihmeet, samoin kuin Jumalan valtakunta, ovat niiltä salatut jotka eivät näe eikä kuule hengessä. Ja te, jotka tahdotte minulta merkkejä ja tunnussanoja, kuulette korvillanne ettekä ymmärrä ja katsotte silmillänne ettekä näe, ellette ensin usko. Totisesti sanon minä teille: jos teillä olisi usko kuin sinain siemen, niin te taitaisitte sanoa vuorelle: siirrä sinurs ja kukistu mereen! ja se tapahtuisi.”

Kuuluu nyhkytyksen nyhinää ja sen välistä saattaa erottaa soperrettavan:

“Te vaaditte ihmiseltä liian paljon. Jos ette saattaneet tuoda enemmän armoa, olisitte saaneet yhtä hyvin pysyä taivaassa!”

Joulukuun 22 p:nä on taas kaikissa lehdissä ilmotus, että Jesus saarnaa Montmartreella. Kaikki rientävät sinne, erittäinkin työmiehet perheineensä. Jesus saarnaa heille:

“Autuaat ovat hengellisesti köyhät: sillä heidän on taivaan valtakunta.”

“Teillä joilla ei ole mitään käsissänne ja huoneisnne on rikkautenne köyhyydessänne.”

“Ihminen saastuttaa sen mihin hän koskee ja yltäkylläisyys tappaa halun.”

“Teillä joilla ei mitään ole on kaikki.”

“Silmillänne ja ajatuksillanne te voitte koota elämän hyvät.”

Naiset ja lapset ymmärtävät Jesusta, mutta miehille on hänen pakko puhua toisin sanoin. Ratkee hän heille näin:

“Kirotot olkoot ahneet: sillä heidän ei ole taivaanvaltakunta.”

“Autuaat ovat siviät: sillä he saavat periä maan”.

“Kirotot olkoot väkevät: sillä mikään ei kuulu heille, ei sielu, ei ruumis eikä mikään minkä he ovat voimalla ottaneet.”

“Autuaat ovat, jotka vanhurskauden tähden vainotaan: sillä heidän on taivaan valtakunta.”

“Kirotot olkoot hekumoitsijat, jotka elävät riemussa ja loistossa: sillä he ovat valinneet osansa ja eivät saa muuta.”

“Autuaat ovat murheelliset: sillä he saavat lohduksen.”

“Kirotot olkoot armottomat: sillä heillä ei pidä armoa oleman.”

Sillä välin kertovat sanomalehdet Jesuksen kaikki-
vuotavasta armosta ja laupeudesta ja suuresta rakkaudes-

ta ja hänen rakkauden käskystä, ja tuomitsevat sitä pahennusta mikä maailmassa vallitsee. Ne tekevät sen kuin taikavoimalla: Jesuksen hengellä. Rikkaat valtaa ehdottoman hyveen ja rehellisyyden puuska. Pörssin jäsenet herkeevät keinottelemasta. Ilmotetaan, että arvopapereja ei osteta eikä myöä pörssin kautta. Papereille ei voida siten varmaa hintaa määrätä. Epärehelliset sielut, joita siltikin on, puijaavat rehellisyyteen heränneitä. Liike-elämä menettää luottonsa, ylellisyys häviää Parisista. Kauppiat ja tehtailijat menevät vararikkoon. Palvelijoita ja työmiehiä ei tarvita. Yleinen työttömyys ja hätä vallitsee. Vapaata ruokaa ja juomaa annetaan työttömille ja nälkäisille. Valtion rahasto, jota yksityisetkin rakkaudessaan ovat tukeneet, tyhjenee ja ei ole millä ylläpitää työttömiä.

Eräänä päivänä keksii Parisin polisipäällikkö kauhukseen, että rikoksia ei ole tehty viiteen päivään. Tuomareilla ja poliseilla ei ole ollut mitään tekemistä. Mikään ei ollut lamauttavampaa kuin ehdoton rehellisyys. Mikään ei hävittävämpää kuin Jesuksen oppi kaikessa viattomuudessaan. Yhteiskunta ei voisi pysyä pystyssä yhtä vuotta. Ranskan hallitus on häviön partaalla.

Tällä toivottomalla hetkellä pitää Ranskan tasavallan presidentti ja Parisin polisipäällikkö vakavan neuvottelun. Sen tuloksena päätetään Vapahtaja ajaa pois Ranskasta joulunaattona, 24 p:nä joulukuuta.

Polisipäällikkö kiiruhtaa Jesuksen luo Kolmen kuninkaan hotelliin. Jesuskella on jo palttoo harteilla ja hattu kädessä.

“Ranskan tasavallan nimessä”, alkaa polisipäällikkö hieman väräjäväällä äänellä, “minulla on kunnia käskä teitä jättämään Parisi ja Ranska mitä pikemmin.”

Jesus hymyilee.

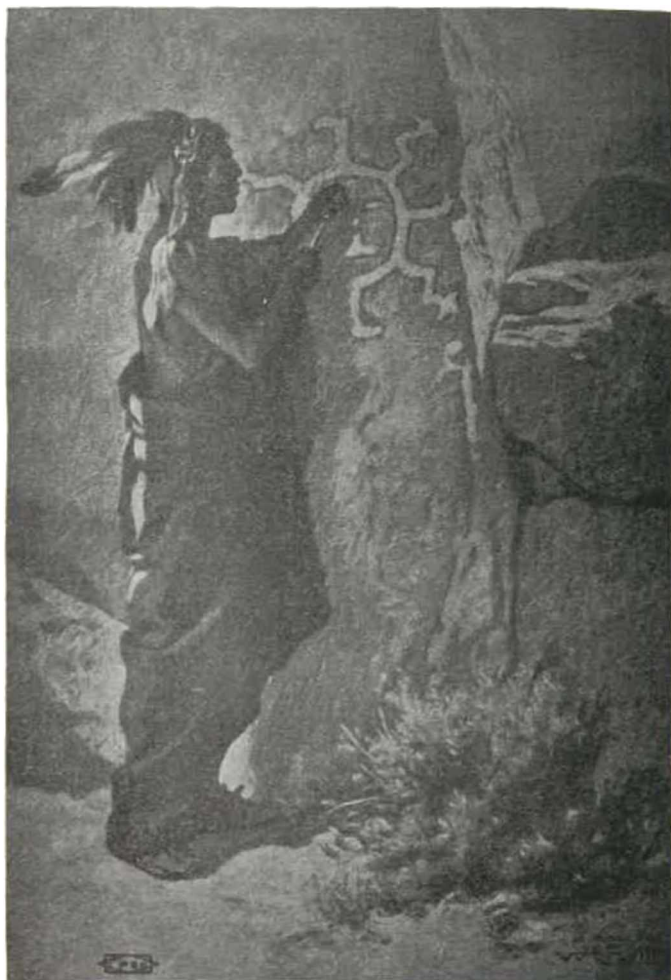
“Olen tottunut tähän”, sanoo hän, “kerran ennen, Gadarenesin maakunnassa, antoivat minulle samallaisen käskyn. Minä ajoin, kuten ehkä muistatte, perkeleet muutamista ihmisistä sikoihin, jotka sitte juoksivat mereen. Kansa siellä rukoili minua jättämään heidän maansa.”

Polisipäällikkö puree huultaan. Kysyy:

“Voinko luottaa että kunnioitatte lakejamme ja oikeuksiamme?”

“Tietysti”, vastaa Jesus, ja poistuu.

Warren B. Rollin. "HISTORIOITSIJA"

Epäilijä

*En usko totuuksia Herran,
en Raamattua, vai sekö "pyhä"!
Mun sielussani versoo, kasvaa
tuo epäilyksen-kukka yhä.*

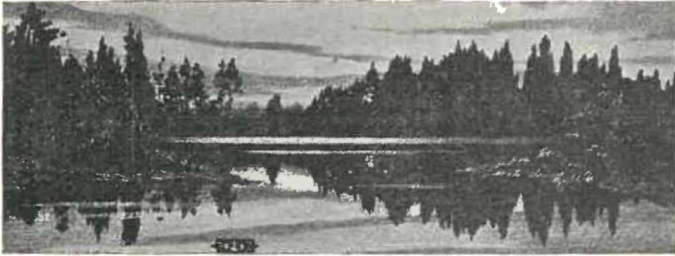
*On Raamattu vain ihmistyötä,
ei kirjoittama hengen pyhän.
Niin paljon siin' on joutavata
ja järkeä vain hyvin vähän.*

*Ma mitä huolin Mooseksesta
ja Israelin kohtalosta.
Ne onnea ei mulle anna,
ei kurjuudesta ylös nosta!*

*En "syntejän" tahdo surra,
vaan kohtaloa orja-kansan —.
Mä synnin-surut hiiteen heitän
ja murskaan pappein autuus-ansan.*

Erland U.

Lyhyt yleiskatsaus naiskysymykseen

Valtio ja perhe ovat yhteiskunnallisia laitoksia ja sellaisina niillä tietysti on historiansa. Samoin myökin on naisen asemalla yhteiskunnassa historiassa.
— Philip Rappaport.

Materialistiselta kannalta tulkitsemme historiaa siten, että tapa millä me hankimme toimeentulomme — ravinnon, suojan, verhon j. n. e. — toisin sanoen, tuotantotapa on määräävä tekijä ihmiskunnan historiassa; valtavin voima yhteiskunnallisten laitosten luomisessa ja muodostamisessa. Ja lähtiessämme tutkimaan naiskysymystä — naisen yhteiskunnallista asemaa historiassa — täytyy meidän tutkia sitä tällä perusteella tai muuten joudumme harhateille.

Ymmärtääksemme naisen aseman — hänen suhteensa yhteiskuntaan tänäpäivänä, täytyy meidän tehdä katsaus yhteiskunnallisen kehityksen lapsuuteen; tutkia ne syyt, joiden vaikutuksesta yhteiskunta syntyi ja seurata

läpi kaikkien sen kehityskausien, tutkien syyt jokaiseen muunnokseen sen muuttuessa uusiin muotoihin.

Alkuperäiset ihmiset löydämme metsissä eläen parittain, kuten muutkin villieläimet, syöden sitä mitä luonto heille ravinnoksi valmistaa. Silloin ei ollut olemassa mitään oikeuskäsitteitä, eikä myöskään perherakkautta siinä merkityksessä, mitä sillä ymmärretään tänäpäivänä. Kumpakaan sukupuolta pakoitti kosimaan heidän luonnolliset vaistonsa. Joskus, jos ei mielitty toveri suostunut hyvällä, vei "rakastaja" hänet luolaansa väkivallalla. Kun lapset kasvoivat kyllin isoiksi hankkimaan itse ravintonsa, jättivät he vanhempansa kuten linnunpoikaset pesänsä.

Satunnaisesti määrättyinä vuoden aikoina joutui useampia näitä ihmispareja elämään yhdessä seuduilla, missä oli ravintoa saatavana. Siten he vähitellen ryhmityivät elämään yhdessä pitempiä aikoja. Myöhemmin havaittuaan aseiden käyttämisen edun, kävi heille ryhmässä eläminen mahdolliseksi. Keihäs, nuija ja myöhemmin kivimoukari ja kirves teki ravinnon hankkimisen helpommaksi ja itsepuolustus petoeläimiä vastaan oli varmempi ryhmässä eläen. Niin syntyi veriheimolaisperhe ja myöskin yhteiskunta. Tässä alkuperäisessä yhteiskunnassa olivat kaikki miehet avioliitossa kaikkien naisten kanssa ja kaikki naiset kaikkien miesten kanssa. Ei mitään sukupuoli-yhtymis-rajoitusta ollut. Mutta kehitys kulki eteenpäin. Oli opittu sytyttämään tulta ja syömään lihaa. Nyt ei ollut tarvis ravinnon tähden kulkea paikasta toiseen niin usein kuin ennen. Kalastajaperheet asuivat jokien ja järvien rannoilla monenkin sukupolven ajan. Tästä johtui liikakansoittuminen. Yhdelta paikkaa ei voitu saada ravintoa tarpeeksi kaikille

(niin alkuperäisellä tuotantotavalla) ja suku oli pakotettu hajaantumaan, yksi ryhmä siirtyen yhdelle, toinen toiselle paikalle. Nämä perhe-ryhmät tietysti olivat kanssakäymisessä keskenään ja vihdoinkin kehittyi uusi yhteiskuntamuoto. Tuli tavaksi, että kaikki yhden suvun miehet menivät avioliittoon kaikkien toisen suvun naisten kanssa. Ja myöhemmin, kun sivistys kohosi korkeammalle taloudellisen kehityksen mukana, tuli tavaksi myöskin ikärajoitus sukupuoliyhtymisessä. Lapset polveutuivat äidistä ja perivät hänen sukunimensä.

Ja edelleen: kehityksen kulkiessa eteenpäin tapahtui työnjako. Yhä useampi äiti jäi majoille vaalimaan pienokaisia, kun ei kaikkien enään ollut tarpeellista olla mukana metsästyksessä tai kalastuksessa. Näin aina majoillaan ollen, he keksivät vaateen kutomisen, astiain valmistuksen ja maanviljelyksen.

Karjanhoito ja maanviljelys kehittyi samoihin aikoihin, vaikka kyllä jotkut heimot tunsivat maanviljelyksen ennenkun karjanhoidon ja toiset heimot tunsivat karjanhoidon ennenkun maanviljelyksen. Kuitenkin ne heimot, jotka viljelivät maata, joko karjanhoidon ohella tai tuntematta sitä, olivat korkeammalla kehitysasteella. Toisin ne heimot, joissa tunnettiin sekä karjanhoito, että maanviljelys edistyivät nopeammin.

Luonnollisesti maanviljelys y. m. kotiaskareet pysyivät pitkän aikaa yksinomaan naisten työnä. Näiden tuotantojen kehittyessä kohosi nainen tärkeäksi tekijäksi yhteiskunnassa. Hän oli merkitsevimmän tuotannon sekä kodin johtaja ja hallitsija.

Uusi tuotantotapa toi mukanaan myöskin uudet yhteiskunnalliset tavat; uuden avioliitto-muodon. Kehittyi tavaksi parittais-avioliitto, jossa yksi mies oli yhden nai-

sen ja yksi nainen yhden miehen aviopari, mutta sukupuoli-yhteys syrjäisten kanssa ei ollut ehdottomasti rajoitettu ja jos ei jompikumpi puolisoista ollut kauppaansa tyytyväinen oli hän vapaa eroamaan ja etsimään uuden toverin. Mutta joka tapauksessa lapset kuuluivat äidille; miehellä ei ollut lapsiin minkäänlaista oikeutta. *) Se oli nainen, joka "otti tykönsä miehen," joka oli vaimolensa kuuliainen. Jos mies oli kunnoton ja laiska, sai hän lähteä pois talosta, vaimonsa suvusta, ilman mitään hyvitystä.

Useampi perhe asui yhdessä huoneessa ja elämän tavat olivat kommunistiset. Naiset järjestivät ja johtivat kaiken. He valitsivat keskuudessaan päälliköt (hallinnon jäsenet.) Joissakin tällaisissa suvuissa, jotka meidän aikamme tunnetaan,*) valitaan neljä naista ja yksi mies hallinnon jäseniksi.

Mutta teollisuus kehittyi edelleen ja tuotanto lisääntyi. Miesten ei enään tarvinnut metsästä niin paljon kuin ennen, sillä kotituotanto riitti perheen ylläpitoon. Sotaa ei enää käyty niin paljon välttämättömyyden vuoksi kuin vanhasta tottumuksesta ja valloitus halusta.

Vähitellen alkoivat miehetkin ottamaan osaa kotituotantoon ja samalla kehittyi heistäkin työnjärjestäjiä ja johtajia. Päästään tuotannon kehityksessä niin pitkälle, että tuotetaan enempi kuin mitä välttämättömästi tarvitaan. Suvun vanhimmat (miehet), joista on nyt kehittynyt ei ainoastaan johtajia vaan ehdottomia käskijöitä, ottavat kaikesta parhaat palat itselleen, ja vähitellen

*) Raamatun lause: Miehen pitää luopumaan isästään ja äidistään ja vaimoonsa sidottu olemaan, on kulkenut meille näiltä ajoilta.

*) Löytyy vielä sirpaleita, syrjässä sivistysmaailmasta, muinaisaikojen kehityskausista.

kaikki liikatuotanto joutuu heidän käsiinsä. He yksin nauttivat tuotannon kehityksestä, sillä aikaa kun toiset suvun jäsenet pysyvät nautintoihin nähden entisellä tasolla.

Otettiin sotavankeja, naisia, sillä miehiä ei vielä voitu edullisesti käyttää. Näistä suvun päällikkö tietysti valitsi voimakkaimmat ja kauneimmat itselleen, sekä palvelijoiksi että sukupuolitarkoituksiin. Täten kehittyi patriarkaalinen aikakausi. Naiselta ehdottomasti kiellettiin moniavioisuus jotavastoin miehellä oli entistä laajemmat oikeudet tässä suhteessa nim. korkeimmassa asemassa olevalla miehellä. Tuotannon kehittyessä ja omaisuuden karttuessa joutuivat vähitellen suvun omat naiset samaan asemaan kuin orjattaretkin — yksityis-omaisuudeksi.

Vähitellen alettiin käsittämään "suvuksi" ainoastaan patriarkan perhettä ja, että omaisuus säilyisi suvussa kadotti nainen kaiken oikeuden lapsiin. Suku täytyi polveutua isästä, sillä orjattaria ja heidän lapsiaan ei katsottu suvun jäseniksi. Suvun kaikki tyttölapset joutuu kaupan tavaraksi ja suku polveutuu ja haaraantuu sen miespuolisista jäsenistä.

Kun omaisuutta kasaantui yhä enempi yksiin käsiin ja yksilöt alkoivat menetellä sen kanssa mielivaltaisesti alkoi myöskin alempi kansa kapinoida. Useampia sukuja täytyi liittyä yhteen turvaamaan itseään ja omaisuuttaan. Siten kehittyi valtio, laki ja rangaistus.

Nyt seuraa valtion kehitys taloudellisen kehityksen mukana kulkien läpi monien vaiheiden, mutta näiden vuosituhansien kuluessa pysyy naisen asema melkein muuttumattomana. Siitä saakka kun tuotanto kehittyi sille asteelle, että nainen joutui syrjään yhteiskunnalli-

sesta tuotannosta, aina meidän päiviimme saakka, ei nais-
ta ole otettu huomioon yhteiskunnallisena tekijänä. Läpi
orjuuskauden orjanainen samoin kuin orjameskin oli
isäntänsä omaisuutta. Kahleorjuuden muututtua maaor-
juudeksi tehtiin laiksi yksiavioisuus maaorjien keskuu-
dessa, mutta tämäkään ei muuttanut naisen asemaa. Hän
oli vain orjan apulainen — toisesta orjasta riippuvainen
ja sitäpaitsi feodaali-herrat menettelivät mielivaltaisesti
maaorjiensa tyttärien ja vaimojen kanssa.

Ammattikunnallisen ja pikkuporvarillisen tuotannon
alkuaikoina, jolloin täytyi enempi taistella feodaaliherro-
jen sortoa vastaan, naisetkin ottivat osaa vapaaseen tuo-
tantomoon. He voivat olla sekä ammattityön tekijöinä, että
ammattityön antajina. Mutta kun ammatti tuotanto ke-
hittyi ja ammattikunnallinen liike vaurastui täytyi naiset
— ja heidän mukanaan joukko muita työläisiä — sulkea
pois kilpailijoina. Naista ei sallittu ammattioppiin; hän
ei myöskään saanut ryhtyä kauppiaksi. Ainoastaan
alimmissa ja halveksituimmista töissä sai hän olla apu-
laisena, josta asemasta hänen ei suvaittu kohota. Ainoa
laillisesti tunnustettu ammatti naisille keski-aikana oli
prostitutsioni. Tuhannet naiset olivat pakotetut tälle am-
matti-alalle antautumaan, jossa he järjestyneinä nauttivat
suurempaa vapautta ja enempi oikeuksia kuin muualla.

Japaanissa, jossa vielä puolivuosisataa sitten oli feu-
daalihallitus, omistaa valtio prostitutsionilaitokset. Venä-
jällä vielä, täytyy juutalaisnaisten julkisesti ilmoittautua
prostituerautuksi ja sellaisina tulla kirjoihin merkityksi
ennenkun pääsevät kouluihin tai johonkin ammattityöhön.

Ja yläluokan naiset? Läpi vuosituhansien, ei heillä
yleisesti ollut enempi yhteiskunnallisia eikä valtiollisia
oikeuksia kuin työläisnaisillakaan, vaikka he eivät olleet

työorjia, kuten työläisnaiset. Heidän ei sallittu ottaa opintoihin osaa eikä saada minkäänlaista henkistä siivistystä. He kuluttivat aikansa rakkausseikkailuissa; piinaamalla orjattariaan ja kavaluudella ja vehkeilemisellä pyrkivät saavuttamaan vapautta ja valtaa, jota he eivät kuniällisemmalla tavalla saaneet. Ja siksipä sellaisissa poikkeustapauksissa, missä naiset tällä tavalla pääsivät huomattavaan valta-asemaan, olivat he julmempia kuin yleensä mieshallitsijat. Heidän erikoisasemansa oli kehittänyt heidät sellaisiksi.

Aina on ollut naistenkin keskuudessa niitä, jotka ovat olleet tietoisia sarronalaisesta asemastaan ja julkisesti agiteeranneet sitä vastaan, mutta vallitsevissa olosuhteissa ei ole ollut heidän agitatsioonillaan maaperää. Laajat joukot eivät ole *voineet* ottaa huomionsa heidän huutoaan ja "profeetat" ovat kuolleet aatteensa marttyyreinä.

Mutta tuli vihdoin aika jolloin maaperä kypsyi. Ammatti-käsityö kehittyi niin korkealle, että keksittiin koneita. Tästä kehittyi konetuotanto, joka kilpailun vuoksi tarvitsi palvelukseensa halpaa työvoimaa — naisia. Naiset astuivat jälleen yhteiskunnalliselle arenalle — tärkeiksi tekijöiksi yhteiskunnallisessa tuotannossa. Mutta käsityö ei voinut kilpailla koneiden kanssa ja ammattituotanto hävisi. Nyt joutuivat miehet ja naiset kilpailemaan keskenään teollisuus-työmarkkinoilla.

Luonnollisesti miehet pitivät naisia vaarallisina kilpailijoina. Kuten ammattituotannon aikanakin, niin nytkin he yrittivät ammattijärjestöjensä avulla sulkea pois kaikki vaaralliset kilpailijat. Heidän omat elämisen ehdoinsa pakoittivat heidät niin tekemään. Mutta konetuotannon kehittyessä menettivät ammattijärjestöt yhä enempi ja enempi vaikutusvaltaansa. Halpa työvoima tunkeutui

kaikkialle ja tämä halpa työvoima myöskin vaati itselleen oikeuksia. Kauan saivat naiset vanhimmassa teollisuusmaassa, Englannissa, taistella ennenkun he saivat oikeuden järjestyä ammattijärjestöihin. Pääasiallisesti heitä tietysti esti siitä työnantajat, mutta työnantajilla oli tässä voimakkaana apuna miestyöläisten ennakkoluuloisuus. Vasta sitten, kun olosuhteet kehittyivät niin pitkälle, että miestyöläisten *omat edut* vaativat heitä myöntämään naisille järjestymisoikeuden ja itse ryhtyä järjestämään heitä, voitiin menestyksellä naisten ammattijärjestöjä perustaa. Vielä nykypäivinäkin voidaan löytää tapauksia — eivätkä ne ole mitään harvinaisuuksia — että ammattijärjestöt ja järjestöt, joissa on molempia sukupuolia, samoissa työpajoissa, rajoittavat naisjäsenten oikeuksia sentähden, että miesten palkat pysyisi korkeampana.

Siis koneteollisuuden kehittyessä, jolloin nainen astui yhteiskunnalliseen tuotantoon osalliseksi, kehittyi myöskin naisliike, jolla oli suotuisa maaperä laajemmissa piireissä ja yllämainituista luonnollisista syistä, että kaikkialla miestoverit, joiden kanssa he joutuivat kilpailemaan, asettivat esteitä heidän oikeutettujen pyrkimystensä tielle, eivät he voineet nähdä muuta sortajaa kuin miehet. Ja kuinka voikaan vuosituhansia yhteiskunnallisen tuotannon johtoasemasta syrjässä olleet naiset käsittää yhteiskunnallisten olosuhteiden syitä, kun eivät miehetkään niitä käsittäneet. Ja hyvin pieni prosentti ihmisistä niitä vielä nytkään käsittää selvästi. Suuri osa "luokkatielistakin" käsittää ne vain pintapuolisesti ja hämärästi.

Mutta kehityksen kulkiessa eteenpäin käsitykset selvenevät. Voidaan jo varmuudella sanoa, että teollisuuden kehitys on poistanut työväen taloudellisista järjestöistä ennakkoluuloisuuden halpaa työvoimaa kohtaan ja, että

luokkatietoisuus on itämässä. Se mitä ennen pelättiin ja yritettiin estää, on tapahtunut. Halpa työvoima on valloittanut ja on edelleen valloittamassa työmarkkinat. Teollisuuden keskuksissa käy yhä jokapäivemmäksi sellaiset ilmiöt, että nainen käy työssä ja mies ei saa työtä mistään. Nämä olosuhteet nykypäivinä ovat juuri aiheuttamassa käännökseen naisliikkeen luonteessa. Naiset alkavat jo nähdä sortajansa työnantajissa, yläluokassa, ja naisliike, samoin kuin työväen taloudelliset järjestöt, alkaa saada luokkaluonteen. Naisliike ratkeaa kahtia. Yläluokan naiset jäävät edelleenkin ajamaan ihanteellista naisliikettä tai — kuten jo on tapahtunut — antavat palttua koko liikkeelle tai asettuvat sitä jyrkästi vastustamaan, sillä aikaa kun työläisnaiset luokkakatsomuksella pyrkivät saavuttamaan sekä taloudellisia että poliittisia oikeuksia.

Ja koko työväenluokka — naiset, suffragetit, taloudelliset järjestöt — yhtyy sekä taloudellisella että poliittisella arenalla. Kun tuotantosuhteet sosialiseerautuu, silloin sosialiseerautuu myöskin työväestön ajatusmailma. Ja silloin kun tämä tapahtuu valloittaa työväenluokka mailman itselleen, sillä: *miten me hankimme toimeen tulomme se on määrävin voima yhteiskunnallisten laitosten muodostamisessa.*

On vielä eräs seikka, joka on hyvin tärkeänä tekijänä naisliikkeen sukupuoliluonteessa ja sentähden ei sitä voi sivuuttaa mainitsematta. Sentähden, että nainen on ollut ja on vieläkin taloudellisesti riippuvainen miehestä, on hän otettu huomioon ainoastaan sukupuolioletona ja tästä on ollut seurauksena sukupuolisortoa. Nainen ei ole ollut oman ruumiinsa herra. Hänen ruumiinsa on ollut hänen elämisen ehtonsa. Hänen on täytynyt vaihtaa se joko yhdelle tai useammalle miehelle leipään. Kris-

tillisellä aikakaudella pidettiin naista alhaisena, saastaisena olentona. Hebrealaiset miehet kiittivät jumalaa siitä, että ei hän ollut luonut heitä naisiksi. Ja huolimatta siitä, että ne ovat tuottaneet kärsimyksiä on kunakin aikana vallitsevia sukupuolisuhteita pidetty luonnollisina, kunnes olosuhteet ovat ne toisiksi muuttaneet. Naisliikkeessä otettiin tämä naisen luonnoton asema — hänen pakollinen tahdoton alistumisensa suhteissa, joissa luonnollisuuden mukaan hänen yksin tulisi olla määrääjänä — ja käsitettiin se ainoastaan sukupuolisista syistä johtuvaksi sorroksi. Ei voitu käsittää, että sekin oli taloudellisten olosuhteiden luoma ja että miehet ovat yhtä avuttomia sitä muuttamaan kuin naisetkin. Mutta käsitteet selvenevät. Kapitalistinen tuotantojärjestelmä on kehittänyt nämä suhteet niin pitkälle, että siitä kärsii miehet melkein yhtä paljon kuin naisetkin. Eheät perhesuhteet nykyaikana ovat harvinaisuuksia. Avioliittojen solmiaminen yhä useammalle käy mahdottomaksi. Naiset sortuvat prostitutsionilaitoksiin, ei miesten, vaan köyhyyden ja kurjuuden pakoittamina.

Taloudellisen epävarmuuden tähden ei mennä avioliittoon ennenkuin verrattain korkeassa iässä. Ja kun vielä syrjästä vaikuttavat kaksipuoliset moraalikäsitteet — sivistyksen verhon takana rehoittava luonnoton irstaisuus — ovat sukupuolisuhteet kehittyneet niin sairaaloisiksi, että harvassa tapauksessa voi enään särkyneestä uutta ja eheää tehdä. Avioliittoja puretaan lähes yhtä paljon kuin niitä solmitaankin.

Ajattelevien piireissä ei enää naiskysymys ole ivan ja naurun asia. Yhteiskuntatutkijat katsovat kaikkia yhteiskunnallisia ilmiöitä vakavalta kannalta. Naisliikkeenkin syitä on ryhdytty tutkimaan — sillä kaikilla ilmiöillä

löytyy syynsä— ja samoin kuin kaikkien muidenkin yhteiskunnallisten kysymysten syyt, ovat naiskysymyksenkin syyt löydetty taloudellisissa ja yhteiskunnallisissa olosuhteissa.

Naiset yleensä voivat siis vapautua sorrionalaisesta asemastaan vasta sitten, kun taloudelliset, toisin sanoen tuotannolliset olosuhteet ovat kypsyneet ja muutettu sellaiseksi, että nainen lakkaa olemasta ainoastaan sukupuoli-olento. Silloin hän vasta on *ihminen*, kenestäkään taloudellisesti riippuvainen paitsi yhteiskunnasta, jossa hän on osaltaan tasapuolisesti tekijä ja määrääjä. Silloin vasta lakkaa yleinen sorto ja sukupuolisuhteista johtuvat yleiset kärsimykset.

Mutta jo nykyaikana voi tietoisuuden kasvattaminen näissä asioissa jonkun verran kärsimyksiä lieventää ja tasoittaa. Se voi myöskin jouduttaa uudenajan saapumista ja valmistaa ihmisiä sitä vastaanottamaan.

Selma Jokela.

Elintarpeitten hintojen vaikutus mailman politiikkaan

Elintarpeitten hintojen huimaava nouseminen viimeisinä vuosina on kaikissa maissa havaittavissa. Samaan aikaan pyrkii työpalkat, kaikista ammattijärjestöjen ponnistuksista huolimatta laskeutumaan. Työttömyys lisääntyy myös kaikkialla. Ihmisten elämisenehdot tulevat niin muodoin aina tukalammaksi. Tyytymättömyys oleviin oloihin kasvaa nopeasti. Sosialismi siitä saa vauhtia, kansojen enemmistön täytyy tulla huomaamaan että kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä tappaa ihmiset nälkään äärettömien tuotantomahdollisuuksiensa ja aivan normaalisten vieläpä hyvienkin viljavuosien vallitessa. Tämä on yleinen kaikissa maissa vaikuttava seuraus elintarpeitten hintojen kallistumisesta mailman politiikkaan. Seuraavassa tarkastelemme lyhyesti sen yksityiskohtaisia ilmenemismuotoja mailman politiikassa.

Elintarpeitten hintain nousu on oikeastaan Yhdysvalloista lähtöisin. Niin kauan kun Amerikasta vietiin suu-

ret määrät elintarpeita eurolaisille markkinoille ja niin kauan kun trustit ja korporatsioonit eivät vielä määränneet hintoja niin ehdottomasti kuin nykyään, laskeutuivat elintarpeitten hinnat mailman markkinoilla. Mutta Yhdysvaltojen muututtua viime vuosina yhä enemmän ja enemmän teollisuusmaaksi ja sen väestön nopean lisääntymisen vuoksi on se alkanut kuluttamaan suurimmaksi osaksi itse elintarvetuotantonsa. Trustit ovat senlisäksi kohottaneet keinotekoisesti hintoja. Vienti Europaan on suuresti vähentynyt. Tarjonta kohoaa hitaammin kuin kysyntä ja hinnat nousevat kaikkialla. Tästä seurauksena, että samoin kuin amerikalaisen viljantuonnin nopea kohoaminen 70 luvulla aiheutti Europassa käännöksen vapaakaupasta suojelustulliin tulee pysähtyminen myös aiheuttamaan kaikkialla tuonnin suuria mullistuksia.

Itse Yhdysvalloissa oli tuo oleellinen elintarpeitten ulosviennin aikakausi työväestölle edullinen. Yhdeltä puolen oli työväestöllä silloin vielä helpompi mahdollisuus siirtyä työmarkkinoilta farmariksi. Täten pysyivät työpalkat teollisuusalalla korkeimpina. Toiselta puolen maatalouden nopea elpyminen piti elintarpeitten hinnat alhaalla. Korkeat työpalkat, halvat elintarpeet ja helppo mahdollisuus päästä farmariksi; sellaisissa olosuhteissa ei sosialismilla ollut Amerikassa levenemisen mahdollisuutta.

Nykyään on asema muuttunut toiseksi. Viljelemättömät maa-alueet ovat vähentyneet, farmariksi pääsö vaikeutunut, työmarkkinoilla on työvoimaa ylenmäärin tarjolla, palkat painuu alas ja kun tuotannon laajennus maataloudessa on pysähtynyt ovat elintarpeitten hinnat nousseet. Amerikalaisen työväestön tyytymättömyys tuotti sentähden viime vaaleissa demokraateille voiton. Ja vaikka tästä poliittisesta käänteestä ei seuraisikaan mi-

tään tärkeitä lainsäädännöllisiä muutoksia, niin on se kuitenkin tyytymättömyyden ilmaisuna varteen otettava. Tällaisten olosuhteitten vallitessa tuli ensimmäinen sosialisti Berger valituksi Yhdysvaltain edustajahuoneeseen tuon aikakauden tunnusmerkkinä.

Englannissa perustaa vapaamielinen puolue myös tälle tosiasialle toiveensa tulevissa vaaleissa. Aikana, jolloin elintarpeitten hintainnousu kaikkialla herättää suojelustullijärjestelmän vastustusta eivät Englannin työläiset liioin toivone elintarpeitten tullia elintasoansa huonontamaan. Mutta toiselta puolen voivat myös suojelustullien puoltajat Englannissa käyttää hyväksensä tätä mailman markkinain muuttunutta asemaa. Kun Yhdysvallat eivät enään voi tyydyttää mailman elintarpeitten kysyntää, kasvaa viljaa ja lihaa tuottavain Englannin siirtomaitten merkitys. Kanada ja Australia tulevat entistä nopeammin laajentamaan elintarvetuotantoansa. Se tulee kohotamaan myös heidän euroalaisen teollisuuden tuotteiden ostokykyänsä entistä nopeammin. Suunnitelma, yhäistä Englannin siirtomaat emämaan kanssa samaan tulliliittoon entistä ahtaammin saavuttaa sentähden yhä kasvavaa merkitystä. Nämä seikat vahvistavat Englannin unionistisen puolueen asemaa.

Samaan aikaan kasvaa uusien viljamaiden valtaamisen tarve. Europan suurvaltain intressit keskittyvät yhä kiinteämmin tulevaisuuden vilja-aikkaan Etu-Aasiaan. Bagdadin radan rakennuksen edistyminen kohottaa sen merkitystä euroalaisen elintarvemarkkinain tyydyttämissä. Jo nyt, jolloin vasta pieni osa tuosta radasta on valmistunut, saa Konstantinopeli viljatarpeensa vähästä Aasiasta, sen sijaan että sen vielä muutamia vuosia sitten oli turvauduttava Venäjän viljatuotantoon.

Mutta Bagdadin rata rakennetaan saksalaisella pääomalla. Ja samaan aikaan kun saksalainen pääoma tunkeutuu Etu-Aasiaan lännestä käsin, koettaa Englanti valkata Idässä itsellensä vaikutusvaltaa. Se hankkii Venäjän liittolaisena itsellensä holhousvallan Etelä-Persiassa. Vastakohtat Englannin, Venäjän ja Ranskan yhdellä puolen, Saksan ja Itävalta-Unkarin toisella puolen kärjistyvät tässä Etu-Aasian kysymyksessä. Nämä molemmat valtioryhmät taistelevat nykyään vaikutusvallasta Turkissa. Ranska kielsi valtiolainan Turkilta kun viimeainittu ei täyttänyt Ranskan vaatimuksia. Saksa sen sijaan myönsi lainan Turkin hallitukselle, sitoakseen sen siten pauloihinsa. Nämä mailmapolitiikan kärjistyvät vastakohtat vaikuttavat Englannissa imperialismiin hyväksi, jonka kautta vapaamielisten vaikutusvalta heikkenee ja suojelutullien puoltajain paranee. Englannin ja Ranskan Turkkia vastaan harjoittama menettely on vaikeuttanut nuorturkkilaisten asemaa ja herättänyt uudelleen eloon toiveen Balkanin kansojen yhdistämisestä, joka saattaa johtaa makedonialaisen taistelun uudistumiseen.

Kaikissa Europan valtioissa nostattaa elintarpeitten hintojen kallistuminen tyytymättömyyttä kansanjoukoissa. Se on johtanut Portugalissa ja Espaniassa vallankumoukselliseen toimintaan. Ranskassa on sen vuoksi kiihtynyt ammatillinen taistelu luokkataisteluksi, joka muutti sosialisti Briandin ministeristön taantumukselliseksi ja vihdoin kukisti sen kokonaan. Saksassa kiihdyttää se taistelua preussilaista maalaisjunkkerivaltaa vastaan, joka taistelu viime syksyisissä Moabitin mellakoissa jo sai kapinallisen ilmaisumuodon. Italiassa on myös kansa esittänyt voimakkaita vaatimuksia hallitukselle elintarpeitten hintain kohoamisesta johtuneen nälänhädän vuoksi.

Ja tyydyttääkseen kansan kiihtynyttä mieltä on äskettäin uudistetun ministeristön täytynyt ottaa ohjelmaansa verrattain radikaalisia uudistuslupauksia. Itävallassa ovat sosiaalidemokratit käyttäneet tilaisuutta hyväkseen valaistaksensa suurissa joukkomielenosoituskokouksissa elintarpeita kallistavan agraripolitiikan luonteen ja tarkoituksen.

Ja palataksemme jälleen Yhdysvaltoihin on sama kysymys täällä päivän politiikan polttopisteenä. Jo vuosikausia on saarnattu täällä, että elintarpeitten hintojen nousuun olisi suojelustullit syynä. Ja tätä kirjoittaissani on parhaillaan Yhdysvaltain kongressi koolla ylimääräisessä istunnossa pohtimassa kysymystä Canadian ja Yhdysvaltain välisen tullirajan poistamisesta. Porvarit uskoittelevat kansalle tämän sopimuksen avulla saatavan elintarpeitten hinnat suuresti laskeutumaan. Mutta hyvin vähän tuossa heidän uskottelussaan lienee perää. Sillä, vaikka tarjonnon ja kysynnän lain mukaan pitäisikin Canadian ja Yhdysvaltain välisen vapaakaupan alentaa elintarvehintoja sentähden, että Canada on etupäässä maanviljelysmaa, joten maataloustuotteiden tarjonta tulee lisääntymään, niin ei kuitenkaan nykyinen kaikkea liike-elämää hallitsevat trustit salli tuon kysynnän ja tarjonnan lain kuluttajiin saakka sanottavasti vaikuttaa.

Olettamus, että Yhdysvaltain farmarit tulevat saamaan tuotteistaan entistä huonomman hinnan tarjonnan lisääntyessä ja että trustit nylkevät kuluttajilta entistä suurempia voittoja näyttää hyvin todennäköiseltä. Mutta sehän paljastaa taas yhden porvarien paljon huutaman parannuskeinon tehottomuuden kansalle. Se osoittaa, että porvarillinen järjestelmä ei kykene tyydyttävästi ratkaisemaan tuotanto- ja vaihtokysymyksiä, vaikka se onkin jo kaikkialla pakoitettu ponnistelemaan näiden ihmiskunnan

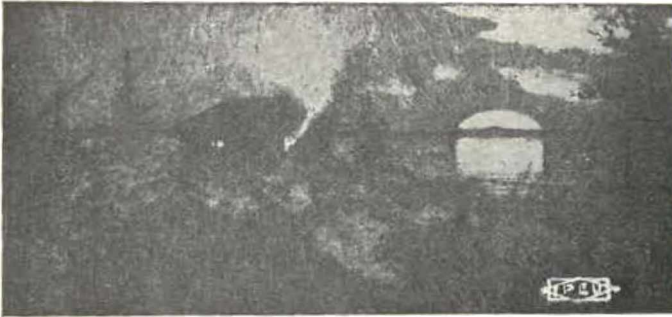
tärkeimpäin elinkysymysten kanssa. Se on nykyisen mailman politiikan a ja o. Se ei selviä ennen kapitalistisen mailman politiikan loppua. Mutta se jouduttaa loppukatastrofia.

Ihmiskunta alkaa jo olla tietoinen siitä, ettei sen tarvitse nykyisten elintarvetuotannollisten edellytysten vallitessa nääntyä nälkään, jos tuotanto ja vaihtotavat järjestetään yhteistä etua, eikä muutamien voitontavotte-lijain anastus- ja saaliinhimoa silmällä pitäen.

Taistelu ravinto-osasta ja ravintopaikasta maanpäällä kiihtyy, taistelu leivästä on mailman politiikan ydin. Siinä taistelussa vihdoin ratkaistaan lopullisesti kapitalistisen ja sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän välinen mailman historiallinen kamppailu.

Eetu Salin.

Vieraalla maalla

*Vieraalla maalla orpona kuljen,
kaikki on outoa, ventoa oi!
Kaihoten illoin silmäni suljen,
surua sydämeni vain salamoii.*

*Kaukana hän, jota lapsena lemmin,
morsion, puoliso toisen jo on —
Häntä kun muistan ain suruisemmin
ma kosketan kieliä taas kantelon.*

*Armaana lemmin, ystäväks' luulin,
kun vieraille maille kulkuni vei.
Mut sitten jo heti kirjeessä kuulin,
ei lempinytkään hän minua ei!*

Erland U.

Rappiolla

Kirj. Elis Loma.

Oli kulunut vuosia, siitä kuin olin nähnyt hänet viimeksi, ja nyt odotti — niin sanoivat — hän alakerrassa minua puheilleen.

Seisahduin kuuntelemaan puhelua, joka kuului ylös. Tuoko olisi hänen äänensä, tuo soinnutoin, matala, honnottava ääni. Ei toki. Siellä on joku toinen. Tuossa äänessä ei ole vivahdustakaan siitä raikkaasta, täyteläisestä äänestä, jonka niin hyvin muistin.

Taas kuului naurua.

Se ilmaisi jotain kamalaa, se kuulosti huumatun sielun hullulta honoitukselta. Muistutin mieleeni hänet sellaisena kuin näin hänet Suomessa vuosia sitten.

Kookas, verevä nuori mies. Huomattavan kauniit, säännölliset kasvot, vaaleahko tukka, lainehtien matalahkon otsan ympärillä. Muistin hänen omituisen, hieman ujon hymynsä, joka niin somisti hänen kasvojaan, milloin hänen piti tulla vähänkin isompaan seuraan. — Ja tuoko olisi hänen äänensä?

Läksin alas. Siellä puhelivat pari asuintoveriani vieraan kanssa.

Huomattuaan minut nousi hän seisalleen ja astui luokseni hieman horjhdellen. — No päivää veli! Ettekö tahdo tuntea? Hän naurahti soinnuttomasti minun hämmästyneelle tarkastelulleni.

Onko se Ville? Sain vihdoin kysyneeksi.

Onpa niinkin. Etkö tahdo tuntea, toisti hän.

Istutuksen jälleen jäimme kahden kesken.

Kyselläkkö kuulumisia. — Tuo kumarainen vartalo, kuluneessa puvussa, kaljupäälaki, hampaaton suu, juonteet hänen kasvoillaan, joissa niin syvästi kuvastui kurjuuden ja rappion jäljet, koko hänen olentonsa hämmästytti minua, siihen määrin, etten heti tietänyt mistä alkaa. — Kuinka saattaa, parhaassa iässä oleva ihminen noin muuttua, ainoastaan viidessä vuodessa, kyselin itseltäni. Etsin hänessä jälkiä entisestä Villestä. Löytäisinkö niitä noista turvonneista, sameista silmistä? Ei, ei. Poissa on niistä se vilkas tuntehikas valo, joka niistä muinen säteili. Poissa rohkea veitikka niitten kulmilta. Sydäntäni kouristi. — Mihin on joutunut sinun kullankeltainen tukkasi, joka niin somasti kiersi otsaasi? Mihin kauniit, voimakkaat hampaasi ja täyteläinen, miehekäs kasvojesi muoto — —? Mikä on leimannut kasvosi peiloittavilla rappionjäljellä? — Juontanut ne rumentavan synkillä piirteillä!

Toveri! Kerro, kerro! Missä olet ollut nämä vuodet? — Mistäpäin tulet? kysyin ääneen.

Tuolta pohjoisvaltioista. — Pysähdyin tässä, kun näin osotteesi sanomalehdessä. Mutta mitä perhanaa sinäkin tänne Amerikkaan? lisäsi hän. Voi saakeli — ja hän nauri koleaa naurua, joka soi kuin kuoleman sanomalta. — Tietysti ansaitsemaan lisäsi hän ivalla.

Niinpä niin, saaneehan taällä toki parempaa palkkaa kuin siellä kotimaassa, kuin sattuu. Vaan kuinkas sinun on toveri? Minkälaisissa töissä olet ollut?

Nykyäänkö tarkoitat? — Hänen kulmallisensa holah-
tivat pilkallisesti.

Olen pommaillut viime aikoina pitkiä matkoja. Viimeksi tulen Michiganista, vaan tottapuhuen olen minä tässä maassa töitäkin tehnyt. Hän sytytti tupakan ja asettui kyynäspäillä polviinsa nojaten. Kun tulin kotimaasta, tulin tähän valtioon suoraapäätä. Ja kuten monien muitten, niin oli minunkin pakko ryhtyä heti työhön, minkälaiseen vaan sattuu pääsemään. Se oli syksy ja minä jouduin "liinaus"-ruumaan lankamylyssä. Työskentelin siellä joitain aikoja, vaan vihtrillin tomu — saakeli — alkoi syödä hampaitani ja muutoinkin myrkytti minut, jotta oli pakko jättää työpaikka, vaikka olikin työnsaanti lujassa. Pääsin kumminkin ulkotyöhön. A...issa, vähän matkaa täältä kaivettiin jotain syvää viemäriä. Se oli helvetillinen kuilu, jonka reunalla "paasi" yhtämittaa ärjyi. Lapio piti nousta täyteläisenä siinä kuin toisiltakin, jotka olivat tottuneita. Siellä oli enin osa italialaisia, noita viheliäisiä miulia. Ja kauankos minä jaksoin puskea heidän rinnallaan. Käsiäni alkoi ajaa ja taas piti lähteä siitäkin hornankidasta.

Talvisydännä ei täällä tottumaton tahdo saada työtä. Minunkin täytyi harhailta sitte työttömänä. Kesällä se kai olisi mennyt paremmin, vaan pahaksi onneksi sairastuin kuumeseen, jonka idun luulen saaneeni sieltä lankatehtaan liinaus ruumasta. Se oli pahinta aikaa mitä olen elänyt. Täytyi turvautua ihmisten armoille ja sitä paitsi kärsiä tarpeettoman paljon. Se tauti vei hiukseni. — Hän hymähti synkästi ja katsoi minuun. Silitti sitte

kaljua päätään ja jatkoi: Muistathan? minulla oli komea tukka ...

Sairauden jälkeen en kyennyt minkäänlaiseen työhön pitkiin aikoihin. Täytyi harhailla rahattomana ... kunnes pääsin kaivokseen. Olisihan tuo tainnut luistaa ajanoloon, vaikka tienasikin niin vähän jotta hädin tuskin elin. Minun kun täytyi "pikata" perin verisessä paikassa ja työtoverini oli keuhkotautinen. Asuin saman miehen perheessä ja hän minut puuhasikin työhön, luultavasti saadakseen "paarmarin", sillä kukaan ei kauan työntänyt hänellä toverina. Samassa kaivoksessa työskenteli eräs neljätoista vuotias poikanen. Eräänä aamuna tuotiin hän ylös ruhjoutuneena. Hän kuoli samana päivänä. Olin nähnyt kuolleita ja ruhjoutuneita, sehän on niin tavallista kaivostyössä, vaan tuon lapsen kuolema koski niin luontooni, jotta en mennytkään sinä iltana työhön. Onneksiko sitte lie ollut vai miksi, mutta aamupuoleen yötä heräsi kaivoskylä kumeean tärähdykseen. Kaivoksessa oli tapahtunut räjähdys, jossa yhdeksänkymmentä miestä kuoli, niistä useita suomalaisia. Siinä meni myöskin se keuhkotautinen työtoverini, jonka vaimo hiljan oli saanut kaksoiset. Ja sen vaimon tuskaa ja niitten toisten orpojen ja leskien ... En voinut sitä nähdä. Syöksyin pois koko kylästä ... Ja jumaliste! Ennen teen vaikka mitä, ennenkuin menen noihin helvetin kattiloihin. Ne eivät ole ihmisiä varten varustettu, vaan hulluja elukoita ...

Voivathan työläiset saada niihin parannuksia kun liitvät yhdessä niitä vaatimaan, huomautin.

— Hm! hymähti hän pilkallisesti. Saa nyt sitte ensin kaikki liittymään, — nuo kaiken kieliset tolvanat, jotka vielä ryömivät paasien ja pomojen jaloissa ... Hoh hoi! Siihen kurki kuolee ennen kuin suo sulaa ... Katsokoon

jokainen vaan itse eteensä, niin minä ainakin teen ...
Minä menen niin kauan kuin sattuu tilaisuus — ja saake-
li soikoon! silloin on minun vuoroni —

Hän suoristi itsensä ja hänen sameissa silmissään vä-
lähti outo kiilto.

— Moiset epätoivoiset ajatukset voivat johtaa rikok-
siin, ja sitä paitsi ...

— Elä höpise — keskeytti hän — Mitäpä me muuta
olemme kuin muiden harjoittamien rikosten uhreja ...
Hm! rikoksiin — kertasi hän pilkalla —. Vaan mihin se
jäikään? Minunhan piti kertoa mihin sitte jouduin sieltä
kaivoskylästä.

Hän pysähtyi hetkeksi ja katsoi minuun synkästi nau-
rahtaen.

— Sittehän se tapahtui se minun karkaamiseni sen
muijan kanssa ... oletko kuullut?

Nyökäytin päätäni myöntävästi.

— Näes, minä jouduin siinä jutussa niin hullusti mu-
kaan ... Jouduin heille asumaan. Mies oli patajuoppo ja
mellasti myötään kotonaan. Kerta hän uhkasi vaimoaan
pitkällä kyökkiveitselfä ja vaimo juoksi luokseni rukoillen
suojaa. Väänsin asean miehen kädestä ja telkesin hänet
nukkumaan. Hillittömästi itkien heittäytyi vaimo kaulaani
ja kertoi elämänsä onnettomasta osasta. Luulen, että hän
oli yksinäinen, peloitettu raukka, jonka puolta ei kukaan
koskaan ollut pitänyt. Ja niin se alkoi ... Hän kertoi ole-
vansa aikonut paeta miehensä räikkäyksiä ja julmuutta.
Ja me päätimme lähteä yhdessä. Hän oli kunnon ihminen
ja luultavasti asuisimme yhdessä, vaan mies alkoi kuulu-
tella lehdissä ja etsiä ja sen vuoksi katsoimme parhaaksi
erota. Siitä asti olen taas kuljeksanut ... Mitäpä muu-
takaan? ...

Hän vaipui ajatuksiinsa ja koko se rikkinäisyys, se toivoton hajanaisuus, joka oli hänen elämänsä pohjasäveleenä, kuvastui hänen olennostaan ... Mistä puhelin hänelle? Puhuisinko enään työpaikoista, jotka hän tunsu paremmin kuin minä, vasta maahan tullut ... Kehoittaisinko häntä nostamaan päänsä ja alkamaan uudestaan, olosuhteissa, jotka jo olivat kenties kokonaan murtaneet hänet ... Etkä kerron muistoja kotimaasta, siten ehkä herätän hänet nykyisyyden tylsyydestä.

— Kävin kotonasi ennen lähtöäni. Olit niihin aikoihin kirjoittanut ... Kirsti itki vielä ikävästä ... Hän on kuin oma tyttösi äidillesi. Ethän ole unhoittanut ...

Hän katsoi minua silmiin kuin haavoitettu eläin. Tuskallisesti huoaten vaipui hän nojaamaan käsillään polviinsa ...

— Kuule! — sanoi hän hetken kuluttua kiihkeästi — Anna minulle muutama taala. Minä lähden taas, menen sinne, jossa ei tuttu vastaan tule ...

Annoin hänelle setelin.

— Lähde kaupungille nyt, hyvä veikko.

Hän reipastui, painoi hatturähjää päässään ja suoristi selkensä.

— Menen katukaaralla S—n asemalle ja sieltä ripaan kiinni taas.

Läksimme kävelemään. Kapakan kohdalla kääntyi hän sisään ja viittasi jälkeensä. Hetken kuluttua palasi hän, rentona ja uhmaavana. Hän laski kätensä kaulalleni ja aloitti:

“Eikä meitä surulla ruokita

Se on ilo, joka elättelee”

Hot! sanoi ja katsoi ympärilleni.

— Pelkäätkö poliisia!

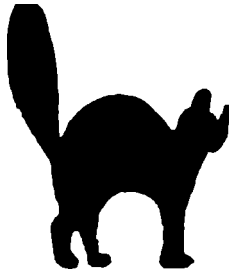
Hänen silmissään välähti julma uhka:

— Tulkoot nyt vaan poliisi poikineen ! — sanoi hän koettaen taskuaan. Katukaara näkyi etäältä ja hän tyyntyi.

— Minä menen niin kauaksi, ettei tuttu vastaan tule — sanoi hän uhmaten. Mutta kyyneliä kiersi sittekin hänen silmiinsä, vaikka hän puri hammastaan.

— Sinäkin taas muistutit niitä vanhoja. Voi saakeli! Katukaara oli jo lähellä. Hän asetti ryhtiään, puristi kättäni: Hyvästi toveri!

Pian häipyi kaara näkyvistä. Hän oli mennyt!

Eugene Torrey.

“MYRSKY”
SOBTUNUT AITI

Utopistisen sosialismin arvos- telua

Kirj. F. J. S—ä.

Vaikka utopistinen sosialismi on aikoja sitte päätännyt historiallisen tehtävänsä, kummittelee se tavalla taikka toisella sosialistien keskuudessa. Ei ole harvinaista, että varsinkin "vasta-heränneet" sosialistit käyttävät utopistien väitteitä, etenkin tulevaisuutta kuvitellessaan. Tosin se useimmiten tapahtuu marxilaisen materialismin laskuun, mutta se ei asiaa tee paremmaksi, kenties pahemmaksi. Syntyy käsitteiden hämmennystä josta seuraa turhia, hedelmättömiä väittelyjä. Luulem- pa siis, että ei ole pahaksi vaikka vielä nykyäänkin arvostelevasti käsittelee utopistista sosialismia.

*

Omaisuus-, valta- ja luokkakysymykset, jotka ovat sosialismin ensimmäisiä perusteita eivät ole innostuttaneet utopistisia tutkijoita. W. Morris, jos en väärin muista,

on sanonut semmoisten kysymysten tuottaneen hänelle vaan ikävää päänvaivaa. Kaikilla utopisteilla sitävästoin on ollut paljon tekemistä ihmisluonnon ja muiden sala-peräisten ilmiöiden selittelyissä.

Suurten utopistien kirjoissa ja kirjoituksissa lienee kyllä runsaasti "hurmaavaa henkistä nautintoa" saata-vissa: kauniita kuvauksia ihanista asioista, ihmeellistä kielenkäyttöä, salaperäisyyttä — sanalla sanoen niissä lienee käytetty kaikkia niitä lumousvaikuttimia, joilla saadaan aikaan tunteiden liikutusta, mutta joka tapah-tuu terveen arvostelevan järjen soaistumisen kustannuk-sella. Ja tavallisesti työläinen, joka pahasti sotkeutuu utopistiseen sanahelinään, joka ottaa sosialismia vas-taan uskontona, on mahdoton käytännölliseen työskente-lyyn. — Hänestä tulee teosofi tai spiritisti, joka "hengen silmillä" tuijottaa tylsästi tulevaisuuteen, uskoo noitiin, luettaa niillä tulevan elämänsä mahdollisemman usein, kuten täysiverinen taikoihin uskoja ainakin. Hän kyllä hylkää kristinuskon, mutta ottaa sen sijaan spiritistisen taikauskon.

Utopismi sosialisena liikkeenä on kenties ollut luon-nollinen suurteollisuuden heräämisaikoina tai ainakin se on jossakin määrin ymmärrettävää niiden olojen valos-sa. Sitä voi ymmärtää suurteollisuuden valloitusliikkeen vuoksi häviöön joutuvan pikkuliikemiesluokan arkaile-vana hätähuutona — sorretun vähemmistön liikkeenä, joka tuntee oman voimansa riittämättömyyden voimakas-ta sortajaa vastaan. Sen hellämielisyyden voittaminen näyttää ainoalta mahdolliselta. Siksi se tyytyy armon kerjäläiseksi "ihmisyyden nimessä."

Todellisuudessa utopistinen sosialismi ei koskaan ole ollut kansanliikettä. Sen opillisina edustajina ovat

esiintyneet jotkut "sivistyneen säädyn luonnonoikut" — voisiko sanoa poliittisen tunnerunouden ritarit, joiden yhteys kansan kanssa on ollut sangen välillistä laatua. Jos utopistisesta sosialistiliikkeestä suomalaisen kansallisuuden keskuudessa voi joutain mainita, niin ainakin täältä Amerikassa, ja mikäli tiedän, Suomessakin, tyytyy se sangen vaatimattomaan asemaan. Se on, vain verrannollisesti sanoen, alistunut sosialismin törkytunkioksi.

*

Mutta koettakaamme tarkastaa lähemmin utopistista sosialismia sen mestarien opetusten valossa. — Saint Simon, yksi niistä, on sangen mieltäkiinnittävä persoonallisuus. Hän oli alusta pitäen taipuva suuriin suunniteluihin ja hän antautui ratkaisevasti tulevan yhteiskunnan rakennusmestariksi. Mutta hänen piirustuksissaan löytää tavallinen sosialisti sangen vähä huomion lainaamisen arvoista. Hän oli kansanvaltaisuuden itsepäinen vastustaja, koska kansa, tyhmää kun on, ei voi harjoittaa valtaa; sen pitäisi olla nerojen yksinoikeutena. Myöskin kapitalistisen omistusjärjestelmän perusteet näyttävät Saint Simon'in silmään luonnollisilta. Tosin hän silloin tällöin tulee lausuneeksi "teräviä arvosteluja" yksityisestä omistusoikeudestakin, milloin se hänen yhteiskunta-atteessaan näyttää sopeutumattomalta omaisuuden omistajain pyyteisiin. Mutta todellisesti valta- ja omaisuus kysymykset eivät Saint-Simon'ilta saa syvempää vastausta kuin tavalliselta meidän aikamme pikkuporvarilliselta politikoitsijalta, joka haaveilee hyvien miesten hallituksesta ja jostakin epämääräisestä omaisuuden reguleerauksesta.

Yhteiskunnalla on kaksi vihollista: anarkia ja sortovalta, joiden turvissa ovat maailmassa vilisevät yhteiskunnan syöpäläiset, se on ne, jotka elävät toisen työstä, huudahtaa Saint-Simon. Se on sangen lennokkaasti lausuttu ajatus, mutta sisällöltään se on yhtäpaljon tyhjä kuin se on muodoltaan mukaansa tempaava. Se jättää meidät kokonaan selitystä vaille anarkian ja sortovallan olemassaolon syistä ja ilman sitä jää tuo lause pelkäksi poliittiseksi kaunopuheliaisuudeksi. Mailmankatsomus luokkien kannalta oli Saint-Simonille aivan vieras ja vasta omaisuus- ja valtakysymykset yhdistettynä luokkakysymykseen voi yhteiskunnallinen anarkia- ja sortovaltakysymys saada tyydyttävän vastauksen.

•

Charles Fourier käsittelee yhteiskunnallisen kehityksen juoksua hullummasti kuin Saint-Simon, mutta hän on kapitalistisesta huijausjärjestelmästä paljoa selvemmällä käsityskannalla, arvostellen sen nurjia yhteiskunnallisia seurauksia repivästi, josta hän johtuikin "Falansteri"-ajatukseen. Falansterijärjestelmällä voidaan Fourier'in mielestä poistaa työstä kirous, tuotannosta anarkia ja kauppamaailmasta huijarielämä. Fourier laati uuden Falansteriyhteiskunnan luonnoksen aivan yksityiskohtia myöten täydelliseksi. Kun Fourier ei nähnyt maailman menoa luokkien taisteluna, joutui hän uuden yhteiskuntauskon saarnaajaksi. Tosin hän asetti järjestelmänsä materiaalisiakin vaikuttimia ikäänkuin syötiksi. Tarjosi pääomalle tuotannon puhtaasta voitosta $\frac{4}{12}$ osaa, työlle $\frac{5}{12}$ osaa ja nerolle ja kyvyille $\frac{3}{12}$ osaa. Mutta Fourierin piirustuksia ei kapitalismi hyväksynyt. Sen olisi täytyntä tehdä tälle uudelle yhteiskunta-uskon-

nolle liijan suuri uhraus; menettää $\frac{8}{12}$ osaa voitosta työn ja neron hyväksi ja sitäpaitsi alistua muiden epä-mukavuuksien alaiseksi.

•

Fourierin "Falanteri"-opin mahdollisuuden kanssa tulemme vielä tekemisiin käsitellessämme Robert Owenin kokeiluja.

Epäilemättä on Robert Owenilla enemmän kuin muilla utopisteilla ansioita sosialismin hyväksi. Mutta hänhän elikin Englannissa, jossa jo joltisestikin kehitty-nyt suurteollisuus opasti hänen ajatustyötään. Owen on opettanut, että ihminen ei voi vapautua häntä ympäröivien olojen vaikutuksesta, tai että ihminen on ympäristönsä luonnollinen tulos ja että yhteiskunnallinen kurjuus johtuu väärästä taloudellisesta järjestelmästä. Siinä jo semmoisenaan on aineksia materialistiseen historiankäsitykseen. Mitään erityistä oppia ei Owenilla ollut luokkataistelusta, mutta hänen käytännöllinen taistelunsa osittain muodostui luokkaluontoiseksi, siksi, että hän kääntyi suorastaan työväenluokan puoleen. Mutta valtiollisen vallan valtaaminen työväenluokan käsiin ei ollut se tarkoitusperä, johon Owen tähtäsi. Työväenluokan piti, "itseauttamiskeinoilla" auttaa taloudellisesti itseään. Siitä johtopäätelmästä oli seurauksena lukuisat epäonnistuneet ihannesiirtolayritykset, joilla piti kierrettämän kapitalistinen talous- ja valtiomahti. Suunniteluissa jäi kuitenkin huomioonottamatta se, että kapitalistiluokka kaikissa kapitalistisissa maissa omistaa kaiken omistamisen arvoisen ja hallitsee sitäkin omaisuutta, jota se ei välittömästi omista. Kapitalistinen finanssielämä ja osakeyhtiölaitos ulottavat kapitalistiluokan vallan teollisuus-

laitoksiin, kiinteistöihin, maihin ja metsiin. Sen hallussa on myöskin valtiolaitos.

Kuinka sitte voisi jättää kapitalistiset markkinat selkensä taakse ja mennä "luonnonhelmaan" elämään uutta, kapitalismista riippumatonta elämää, välittämättä tuon taivaallista julkisesta politiikasta ja kapitalistisesta omistusoikeudesta?

Mutta, jos nyt vaikka lähtisimme niinkin hyväuskoiselta kannalta, että puheenalaiset ihannesiirtolat liikeyrityksinä menestyvät, täytyy jokaisen selväpäisen ihmisen huomata niiden riippuvaisuuden kapitalistisesta taloudesta ja sen politiikasta — vieläpä sen hengestäkin.

Näiden siirtolain täytyy muodostua ihmisistä, jotka ovat saaneet kasvatuksensa kapitalistisen maailman keskuudessa. Sen kautta muodostuu sielullinen side siirtolan ja vanhan maailman välille, joka ei suinkaan ole siirtolaelämälle eduksi. Ja pelkästi materiaalisetkin yhdysiteet ovat aivan välttämättömät.

Siirtolan perustajain, joiden tietysti täytyy olla köyhiä ihmisiä, pitää ottaa maa, johon asettuvat, velaksi; koneet ja työkalut velaksi 6—7 % kiinnityksiä vastaan. Ihanne-siirtolasta tulee velkasiirtola ja sen asukkaista kapitalismin velkavankeja.

Siirtolakunta ei myöskään voi välttää yhteyttä kapitalististen kauppamarkkinain kanssa. Ihminen on yhteiskunnallinen eläin, jonka tarpeet ja vaatimukset ovat meidän aikamme yleistä yhteiskuntaelämää vastaavia. Se tarvitsee paitsi ruokaa, myöskin vaatteita, jalkineita, päähineitä, ruokailuvälineitä, huonekalustoa, välineitä henkisen nautinnon aikaansaamiseksi, vieläpä koristetuotteitakin. Kaikkien niiden erilaatuisten tuotteiden valmistukseen, joita ilman ei nykyaikainen ihminen tule toi-

meen, ei siirtolayhteiskunta voi antautua. Se olisi mahdotonta niin taidollisessa kuin taloudellisessakin suhteessa. Mutta on myöskin mahdotonta taivuttaa nykyaikaista ihmistä elämään metsäläiselämää elävän indiaanin elämäntasolla, jolla ahtaammasti ymmärtäen, vatsantarpeet ovat pääasiallisemmat tarpeet.

Siirtolayhteiskuntien täytyy siis valmistaa jotakin myytävää, jotta voisivat jotain ostaa, sekä maksaa korot ja kuoletukset velaksi otetusta maasta, koneista ja työkaluista. Joutuvat siis kapitalistisille kauppamarkkinoille, jossa yksinomaan kapitalismi määrää niin myötävien kuin ostettavienkin tuotteiden hintoja.

Siirtolayhteiskunnat voivat jossakin määrin menestyksellisesti harjoittaa maanviljelystä, ellei niihin — niinkuin tavallista — työntäydy kaikki puolipöhköt tyhjän-toimittajat. Mutta jokatapauksesa alku on uudisraivauksen ankaraa työtä, ja silloinkuin kapitalistisessa maailmassa on n. k. "hyvä aika" jättävät kunnolliset siirtolan asukkaat sen, koska palkkatyökin on helpompaa ja tuottavampaa — sitäpaitsi tarjoutuu tilaisuus olemaan ihmisten ilmoilla.

Ja vielä kaiken lisäksi katselee kapitalistinen valtio näitä siirtokuntia tavallisina liikeyrityksinä, jopa ulottaa lakinsa ja laitoksensa niiden sisimpäänkin elämään.

Ja loppujen lopuksi, jos semmoinen mahdottomuus tapahtuisi, että joku siirtokunta menestyisi niin, että siitä olisi haittaa trustiutuneelle kapitalismille, luonnollisesti se käyttäisi valtiomahdin aseita poistaakseen tuon haitan.

Näihin kompastuskiviin kaatuivat Owenin ja muiden utopistien kokeilut. Ja sitte Owenin kokeilupäivien nuo kompastuskivet ovat käyneet moninkerroin vaarallisemmiksi. Jos siis menee sutta pakoon tulee karhu tiellä vastaan.

Ja kuinka hullua eikä olekin juosta vihollista pakoon kun on suljettuna sen omien varustusten sisään, joiden varustusten ulkopuolella ei ole mitään minne menisi.

Ainoa mahdollisuus on valmistautua kapinaan vihollista vastaan, tarkoituksella vallata vihollisen valtakeinot. Ratkaisu tietysti riippuu voimasuhteista. Ja nykyinen työväenluokka on jo voimasuhteiden puolesta onnellisessa asemassa. Ei puutu muuta kuin, että se oppii tuntemaan oman voimansa, ja siinäkin se edistyy nopeasti. Pakoliike on heikkouden todistus ja varsinkin kun ei ole mitään paikkaa maailmassa mihin piiloutuisi. Kansainvälinen kapitalismi hallitsee kaikkialla. Sen jo joskus nähtävästi nekin tajuavat, jotka vielä meidän aikamme ihannesiirtola-aatteita ajavat, päättäen siitä että he tuontuostakin siirtola-asioita pohtiessaan puhuvat haudantakaisista "tasoista", siis — ainakin kun otan oman vapauden ymmärtää tasokäsitettä — merkinnee se jotain "ihannesiirtolaa," joka on mahdoton materialistisessa maailmassa. Lähes parituhatta vuotta sitte eläneitten "tuhatuotinen valtakunta," koska se maanpäällä oli mahdoton, nostettiin ylös taivaaseen. — Mutta, pilat sikseen.

Sosialistipuolueet ja järjestöt voivat löytää erisuunnaisista työväenluokan poliittisista ja taloudellisista liikkeistä yhtymäkohtia, mutta niin kutsuttujen "ihannemiesten" harrastukset nykyään ovat mahdottomia saattaa johonkukseen yhteyssuhteeseen sosialismin kanssa. He tahtovat tehdä "rakentavaa työtä," mutta eivät suostu tekemään tarpeellista perkaustyötä, jotta voisi rakentaa. Mutta me perkaamme, tietäen, että muokkaamatta ja repimättä kapitalismin kivikkoa ja viidakkoa, — sen valtaa ja valtakeinoja — on sosialistinen tulevaisuus mah-

doton. Jos koettaa kasvattaa sosialismin laihoa kapitalismin viidakossa, tukehtuu se siellä ilman ja valon puutteessa. Tässä ymmärryksessä on repiminenkin rakentamista.

Totuus

*On ihmiskunnan-meri lainehtinut
sysiän vaahtopäitä kuohujaan.
On usein säilät yhteen kalskahtanut,
ja valhe lujittanut muurejaan.*

*On nousseet urhot, todenjulistajat
horjuttain elon väärää perustaa,
mutt' kiukuissansa valheenpuolustajat
totuuden tuomitsivat kuolemaan.*

*Ja julmain pyövelien verikädet
riistivät elon, todenurhojen.
On yritetty julmuuksilla täten
repiä maasta hyvän siemenet!*

*On vuodatettu siksi ihmisverta,
ett' maassa säilyis dogmit alhaiset;
vaikk' sydänveri punaa elonmerta,
niin totuus elää läpi aikojen!*

*Viel' totuus elää! Sit' ei kalvat kaada,
se kuollat ei, vaikk' kuoli marttyyrit!
Ja sit' ei suljetuksi tyrmään saada,
se itsens' nostaa alta vainonkin!*

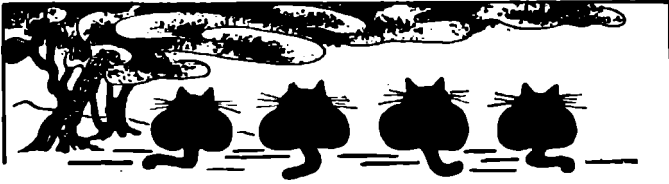
*On ihmisveri lämmin turhaan juossut
ja paavi elämöinyt raivoissaan!
On turhaan helvetillä kirkko uhkaellut,
ja valhe lujittanut muurejaan!*

*Ja turhaan heilui miekka pyövelien,
ne totuutta ei voineet kuolettaa!
Se elää vie!, verestä marttyrien
se uudet urhot jälleen nostattaa.*

*Se itsellensä uudet urhot nostaa
ja uudet voimat vaatii aseikseen.
Se viatointen verikuolon kostaa,
kukistaa mahtivallan vääryyden!*

Mikael Rutanen.

Kellarikerroksessa

Tarvitaan panssareita!... Ne ovat aivan välttämättömät!.. Ilman niitä ei saada rauhaa säilytetyksi. — Päätös oli että panssareita rakennetaan ja vieläpä oikein kosolta, että rauha ei vaan millään tavalla tulisi häirityksi.

Minä olin se mies jonka tehtäväksi uskottiin noiden suojeluskeinojen valmistaminen.

Lienee kai paras heti alusta mainita, etteivät nämät olleet sellaisia panssareita, joita Taft rakennuttaa rauhan säilyttämiseksi tai toisin sanoen, joilla hyökätään rauhaa häiritsemään. Ei. Nämä olivat vaan sellaisia joita käytetään itsepuolustukseksi hyökkääjiä vastaan.

Siis aivan oikeudenmukainen ja minunkin periaatetani loukkaamaton tehtävä.

Työväen haali oli vaarassa. Suuri, kauhea hyökkäys, niin ainakin varmasti vakuutettiin, piti tapahtua aivan lähimmässä tulevaisuudessa sitä vastaan.

Senpätähden oli jo ajoissa ryhdyttykin mitä tarmokkaimpiin toimenpiteisiin ja itsepuolustushommiin. Joka akkunaan oli saatava rautapanssari, ettei vihollinen, nimittäin, tällä kertaa karpäset, pääsisi valloittamaan it-

selleen isännyyttä ja emännyyttä haalin seinien säpuolella.

Kellari oli se paikka jonne sain luisua näitä sotaisia varustuksia valmistelemaan.

Ei se paikka ollut mikään erittäin ihana nähdä, eikä kehuttavan kaunis kuljeskellakaan. Milloin ei pää kattoon jysähtänyt, niin jalat kompastelivat. Milloin ei jalat kompastelleet niin vuorostaan jysähteli pää. Välistä kompasteli ja jysähteli yht'aikaakin. Mutta minkäpä tälle mahtoi kun olosuhteet näin pakoittivat. Yhteiskuntajärjestelmän kierous niin suvaitsi. Täytyi tyytyä vaan. Tyytyä tyytymättömän tyytymisellä.

Ja suoraan sanoen, en minä tämän panssaritehtaani sisustan viheliäisyyttä kovinkaan paljon osannut kauhistua, tuskinpa ollenkaan, voinen sanoa, koska en saanut edes yhtään pyörtymiskohtausta, enkä sen tapaista yllätystä osakseni jota suonenedoksi eli kouristukseksi kutsutaan.

Luonteeni erinomaisen lujuuden ansioksi on kai luettava se seikka, että olin jo ennenkin elämässäni saanut tutustua monet kerrat tällaisiin murheen laaksoihin.

Kysynette kai, että mistä syystä?

Olosuhteiden pakotuksesta tietysti. Yhteiskuntajärjestelmän kierouden takia, mistäs muusta!

Minä näetten kuulun myöskin niihin vuokralaisiin, jotka asustavat tämän suuren yhteiskuntarakennuksen pohja- eli kellarikerroksissa. Onhan aivan luonnollista että mies, joka jo neljätkymmentä vuotta on saanut kortteerinaan pitää kellarinpuoleista osaa rakennuksessa, on jonkun verran myöskin tutustunut kellarolioihin eikä näin ollen, joutuessaan ainoastaan kellarista kellariin, voine sen enempää kauhistua kuin sekään joka on siirtynyt pa-

latsista palatsiin. Korkein kauhistus, josko sitä siksi voitane sanoa, oli se tyytymättömän murina, jonka itsestään tunsin ulospäin säteilevän, mutta tämäkin tauti oli minua vaivannut jo niin kauan kun olen saanut asustaa yhteiskuntarakennuksen huonoimmassa päässä, tai toisin sanoen, olen tyytymättömänä murissut koko elämäni pienen ijän.

No niin — kerta kaikkiaan sanottuna olin panssareita valmistamassa ja se paikka, jossa niitä valmistelin oli kellari.

Sahailin, höyläilin ja naulailin aina sen mukaan kun piirustukset myöten antoivat. Työntekoani ei ollut kukaan häiritsemässä, jollei ota lukuun ruokatunteja ja tehtaani yläpuolelta tavan takaa kuuluvaa jalkojen kopsetta, miesten ja naisten iloisia puheluita, kikatuksia ja nauruja.

Sallimus kai oli niin määrännyt, että asetin työpöytäni juuri siihen osaan kellarikerrosta jonka yläpuolella ruuanvalmistuslaitos sijaitsi, josta nuo kopseet, kikatukset ja naurut kuuluivat. Vai liekö kohtalo satuttanut kitsin rakennettavaksi juuri sille kohdalle johon minä tulen työpöytäni sijoittamaan. Olipa tämän asian kanssa kuinka hyvänsä. Tosiasiana kumminkin pysyy, että kitsi oli yläpuolella ja minä alapuolella, tai minä alapuolella ja kitsi yläpuolella.

Eräänä päivänä kun tapani mukaan otin taas henkeä hiukan takaisin ja mustuttelin hengityselimiäni Tolstoi paperossin maukkailla savuilla, satuin silmäilemään hiukan tarkemmin työhuoneessani löytyvää sekarotuista tavaranpaljoutta. Ensi silmäyksellä jo käsitin, että tänne olivat olinpaikkansa löytäneet kaikki senkarvaiset jotka eivät enään muualle kelvanneet. Kaikki ne esineet jot-

ka nyt permantoa ja nurkkia hyväilivät olivat olleet ennen kelpoisia ja käyttökuntoisia, mutta raajarikoiksi ja kelpaamattomiksi tultuaan olivat saaneet poistua pois näyttämöltä ja siirtyä lähemmäksi maan keskipistettä, alas kellarikerroksen kosteisiin ja pimeisiin nurkkiin.

Siinä oli keekitynnyreitä, sokeri-, luumu- ja koorni-laatikoita. Miltä oli laita lohennut, miltä pohja pudonnut, mikä jo niin ruhjoutunut, että oli melkein mahdoton määritellä sen alkuperäistä muotoa. Yhdessä nurkassa oli puolisenkymmentä ruosteen raiskaamaa maitoastiaa. Nenälleen olivat pyllähtäneet ja siihen asentoon jääneetkin.

Yhtä ja toista raihnaista ja rikkonaista näkyi kaikkialla. Kenkiä, lasinsirpaleita, seipäitä, sanomalehtiä ja paljon muuta senkaltaista. Löytyipä erittäin suurella ilmarestillä varustettu huopanen hattukin sekä vallan kulunut ja mustankarvaiseksi muuttunut varsiluudantynkä.

Siinä ne nojailivat toinen toistansa vastaan kauheassa epäjärjestyksessä ja sekasorrossa, muistellen kai entisiä parempia aikojaan.

Näitä kaikkia katsellessani ja ajatellessani, että näin se käy tässä maailmassa, kun vanhaksi tullaan, ilmestyi eteeni surkean näköinen ja jo elämänsä ehtoopuolta nauttiva kissan-kaakki. Vesissä silmin ja yskän käheällä äänellä koetti se valittaa minulle perin kurjaa olotilaansa ja puutteellisuuttaan. Se kuvasi täydellisesti sitä osaa joka tällä suurella mailman teatterilavalla on saanut nimekseen "nälkäinen".

Surullinen kuva elämästä! Koettelin kysellä mitä sinulta puuttuu, vaikka sen hyvin tiesin ilman kysymättäkin.

"Woovo — oih!" oli vastaus.

Kitsistä, pääni yläpuolelta, remahti samalla kertaa voimakas nauru, jonka jälkeen kellariin johtavat portaat alkoivat kopista. Se oli eräs tovereistani, joka kaiketi kyllästytneenä yläkerran riemuihin, kompuroi kellarikerrokseen nauttiakseen hetkisen sen hiljaisesta elämästä.

“Mikäs sinut pani tänne tulemaan?” kysyin.

Tulinpahan katsomaan mitä sinä täällä kuopassa työskentelet... Kas onhan sinulla täällä kissakin toverinas... Kenen se on?

Olisit tuonut sille ruokaa tullessasi!

Oo jees... no niin... minä menen heti hakemaan... mutta en ole varma josko sieltä saa...

Kai sieltä nyt sen verran liukenee että kissalle...

Jos minä saan niin tulen tuomaan, mutta jos ei minua kuulu, niin silloin voit ymmärtää että en ole yrityksessäni onnistunut.

Näillä sanoilla jätti hän minut ja alkoi kömpiä portaita ylöspäin.

Vähän ajan perästä kuulin pyydettävän ruokaa ja samalla myöskin vastauksen: “menköön helvettiin koko kissa!”

Tunsin sappeni kiehuvan. Aijoin lähteä kitsiin pitämään esitelmää sosialismista — mutta joka kuitenkin jäi tekemättä.

Säälin tunteilla katselin kissa-parkaa, joka yhä vaan rukoilevin silmin tuijotti minua kohden, kun äkkinäinen kolina portailta saattoi kissan pakenemaan luotani ja minut tutkimaan kolinan syytä.

Se oli munalaatikko joka nyt vuorostaan oli saanut täysin palvelleen potkut, portaita alas kellarin sisäiseen pimeyteen.

“Uusia hylkiöitä entisten lisäksi,” ajattelin.

Otin munalaatikon käteeni ja passitin sen toisten samallaisten joukkoon jonka jälkeen heitin vielä yleisen silmäyksen kellarissa vallitsevaan maisemaan.

Omituinen tunnelma valtasi minut. — Surullinen oli se kuva jonka edessäni näin — surullinen, mutta kuitenkin erinomainen ja täydellinen kuva. — Vallan mainio kerrassaan! — Ei ihanuutensa vuoksi eikä esimerkiksi kelpaavana, mutta vertauskuvana mitä parahin! Koko kellarin elämä oli täydellinen kuvaus siitä elämästä, jota työläiset saavat osanaan nauttia tässä viheliäisessä yhteiskunnassa.

Niinkuin keeki-, sokeri- ja luumulaatikatkin olivat olleet huomioon otettuja silloin, kun niissä tarvittiin säilyttää jotakin tavaraa, syötävää j. n. e., samoin työläinenkin omatessaan itsellään terveet työvoimat, ollessaan käyttökuntoisena, kelpaa erittäin hyvin kapitalistiselle mailmalle pääomia kokoamaan. Hän on tervetullutta jokaiseen tehtaaseen, kaivantoon j. n. e., missä ikinä vaan kapitalisti tarvitsee työvoimaa. Oikeinpa häntä mielistelettään ja hyvitetäänkin, joskus kiitetäänkin. Mutta antaahan olla kun työläinen on vuosikymmeniä uhrannut työvoimiansa kapitalistiselle uhrialttarille ja joutunut työhön kykenemättömäksi, raihnaiseksi, vieläpä raajarikkoiseksikin, niin ei se mailma, joka hänestä kaiken voiman ja mehun on imenyt, enään hyväile eikä mielistele häntä vaan päinvastoin on heti valmis antamaan täysin palvelleen potkut ilman eläkkeitä y. m.

Munalaatikon tavoin potkaistaan työläinen kapitalistisen tehdas-mailman portailta kellarikerroksen epäterveellisiin ja synkkiin sopukoihin. Työläisen asema terveenä ja työvoipaisena ollessaan on jo ala-arvoinen muutenkin, saatikka sitten, kun hän vanhuus-päivien saa-

puessa siirretään sitäkin alemmaksi. Ja joutuessaan tällaiseen tilaan, kärsimään puutetta ja nälkää, on hänen pakko kerjäten kulkea almuja anelemassa rikkaiden portailla ja kitseissä ja saada usein leivän asemasta kuulla nuo sanat, jotka toverillenikin vastattiin kissalle ruokaa pyytäessään, nimittäin: "menköön helvettiin!"

J. L. Kyyrö.

Nälkä-laulu

(panikin varalta)

*Pois täältä korvesta raataja-veljet,
Tehkäämme liitto jo vakaa:
Vaikka ois eessämme rautaiset teljet,
Niin ryntäämme niittenkin takaa!*

*Pois täältä korvesta — auringon valoon,
Nouskaamme elämän työhön.
Syttykööt sydämet polttavaan paloon,
Vaan elkäämme sortuko yöhön —*

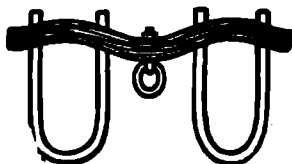
*Pois täältä korvesta — Voittoon on tiesi
Jos rohkenet taistoon sa vainen.
Nosta jo pääsi sa sorrettu miesi
Ja katujen kalpea nainen.*

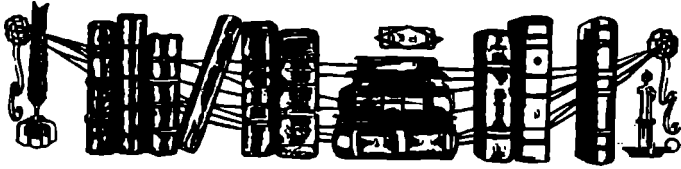
*Pois täältä korvesta, tyhjä on vatsas;
 Vieläkö pingotat vyötäs?
 Nosta jo korkealle hikinen otsas'
 Ja katso kuin sankari työtäs!*

*Pois täältä korvesta, jossa vain huoli
 On raatajan palkkana työstään.
 Niin moni jo veljistä nälkään kuoli,
 Kun lailliset ryövärit ryöstää —*

*Pois täältä korvesta raataja-joukko,
 On raukka ken piilee ja pelkää.
 Täyttäkää linnoista jokainen loukko,
 Vaan elkäämme nääntykö nälkään!*

Tolle Kaivola.

Oikeudenpäivänä

Oli Vapunpäivän edellinen yö.

Suurtehtailija ja monimiljoneeri Petter Krutogorski piehtaroi pehmeillä patjoillaan yrittäen saada unen päästä kiini, mutta turhaan. Edellisen päivän kiusalliset tapahtumat johtivat hänen mieleensä kaikenlaisia hermostuttavia ajatuksia.

“Onneton, hiireveän onneton” kuiskutteli hän vielä unenhorroksissakin.

Työlakko suuressa rautasulimossa, jonka pääosakas hän oli, ei ollut vielääkään päättynyt. Äskeisen liikepuolan vallitessa täyttyivät varastot ylenmäärin ja työläisten korotettujen vaatimuksien vuoksi olisi ylennettävä huutoja. — — — Työttömiä työläisiä on kyllä lukematon joukko kaupungissa, mutta ne ovat kaikki katkeroittuneita. Jos vielä kiihtyvät enemmän ja tunkeutuvat tehtaaseen — silloin tulisi vahingot vallan suunnattomiksi. Ja nyt vielä parahiksi Vapunpäivä ovelle. Kaikki tultuansa yhteen menettävät ne varmasti malttinsa.

Ja mikä pahinta — sotilaitten taholta ei kuulu mitään hyvää. Joissakin paikoissa ovat he jo aivan julkises-

ti kieltäytyneet ampumasta. Itse upseeristoon tuskin enään voi luottaa.

Kaikkialla vaan vihaa ja kiihtymystä. Talonpojatkin jo kapinoivat, nekin ovat jo asettuneet vastustamaan viranomaisia ja pidelleet tarkastajia väkivaltaisesti. Ranskaisuretkekuntia ei ole voinut pitkään aikaan lähettää, kun armeija on epäluotettava. — — Todellakin, hyvinvoivan ihmisen elämä tulee pian lähes mahdottomaksi.

Ja Krutogorskin silmissä kuvastui tyytymättömään talonpoikain partaiset kasvot sekä ampumaan haluttomien sotilaiden ilkeästi hymyilevät naamat. Aina uudelleen ja uudelleen näkyi silmissä nuo kiusoittavat kuvat. Ja kun ne vihdoin karkkonivat silmistä, astui esille toisia vielä harmittavampia kuvia, vielä uhkaavampia ilmiöitä. Ne olivat lakkolaisten lukemattomat joukot. Oi Jumala, kuinka paljon niitä on! Mihinkä pyrkinevät ne kaikki!

*

Vanhan seinäkellon käki kukahti kaksitoista kertaa. Yhä suurempia ihmisjoukkoja näkee Petter Krutogorski virtaavan yhteen. Kaikkialta — pimeistä kaivosaukoista nokisista tehtaista, kosteista kellareista ja kurjaliston asuinkortteleista — niitä työntääntyy esille. Siinä on maalais- ja kaupunkilaistyöväestöä, miehiä ja naisia. Tuhansista suista kuuluu yht'aikainen valtava huuto. Mitä huutavat he — — —?

— "Oikeuteen! Oikeuteen!"

Laajan aukeaman keskustassa kohoaa lava, jolla seisoo eräs naisolento vaippaansa käärittynä. Hän on tuomaritar. Hänen jalkainsa juuressa vartioimatonna ja kahleetonna seisoo syytetty. Syytetyn takana on verellä

punattuja, kyyneleillä kostutettu ja saastaisuudella liattu- ja kulta- sekä hopeakasoja. Kukahan se mahtanee olla?

Petter Krutogorski vapisi, hänen hiuksensa kohoaa pystyyn ja kylmähiki nousee otsalle. Hän ei tahdo uskoa silmiään. Nuo kasvot tuolla ovat hänen kasvonsa. Tuo syytetty tuolla on hän — hän itse — Petetr Krutogorski. Häneen ovat noiden tuhansien syyttäjien katseet tähdättynä, häntä vastaan kohottavat ne joka puolelta kätensä.

Ja äkisti tuli kuolon hiljaisuus. Oikeudenkäynti alkaa. Katkeamattomassa jonossa kuin aaltoileva virta vie-rii syyttäjiin laumat tuomioistuimen ohi.

Ensin astuu esille eräs vanha työmies. "Minä möin sinulle käsieni työn, mutta sinä otit koko minun ruumiini ja sieluni sen ohessa. Yksikään penninki sinun kassalaatikossasi ei ole puhdas minun verestäni. Ja minkä kiitoksen sain minä sinulta? Milloinkaan et sinä maksanut minulle sellaista työpalkkaa, että olisin voinut sillä hankkia perheelleni inhimillisen toimeentulon. Sinä lyhensit vielä sitä muutenkin pientä ansiotani kaikenlaisilla poisvedoilla ja sakoillasi. Sinä riistit minua kuin tunnoton rosvo, joka vielä sokealta kerjäläiseltä kerjuupussin varastaa. Ja kun minä sinulta palkanylennystä pyysin, niin et sinä ottanut sitä huomioosi, sinä, jonka rikkaudet minä olen hielläni ja verelläni koonnut. Et sinä särkenyt päätäsi etkä vaivannut omaatuntoasi silloin kun saatoit minun perheeni kokonaan leivättömäksi ajamalla minut pois työstäsi. Mitä liikutti moiset pikkuseikat sinun ahneuden ja voitonhimon sokaisemaa saatanallista sieluasi.

Alttiina vilulle ja nälälle kannoimme me sokean lauman tavoin sinun raskasta ijestäsi. Ja meidän janotesamme valoa, tietoa ja vapautta pysyit sinä meidät niis-

tä mahdollisimman kaukana. Tieto oli meillä salaisuus, taide oli meille arvoitus. Tuskin käsitimme me, mitä sana yksimielisyys merkitsee. Sellaisessa pimeässä tietämättömyydessä sinä meitä pidit. Sinä käsitit, että tiedonvalossa me alkaisimme vaatia itsellemme ihmisoi-keuksia. Sinä perustit valtasi meidän tietämättömydellemme. Tähän saakka oletkin sinä siinä onnistunut. Mutta nyt seison minä tässä sinun edessäsi, vanhana, ruhjottuna ja runneltuna, kohtalon leikkipallona, elämäni onnen, ruumiini voimat uhranneena sinun hyväksesi. Niin nyt seison minä tässä, nimessä miljoonain veljeni, kansa lukemattomain osatoverieni ja vaadin sinulta tiliä menetetyistä elämästäni. Me kaikkiin vaadimme sinulta tilitystä tekemistäsi vääryyksistä!

*

Syyttäjän lavalle nousi talonpoika.

“Myös me olemme työskennelleet elämämme ijän sinun hyväksesi”, lausui hän. Joka puolelta sinä meitä ympäröit ja ahdistit. Sinä ostit meidän maamme ja mantumme, kodimme ja kartanomme. Sinun tähtesi olimme pakoitettuja muuttamaan pois vanhoilta asumasijoiltamme kaupunkeihin ja tehdasseutuihin. Sinä olet raattanut meidät vaimoinemme ja lapsinemme kodittomiksi kerjäläisiksi. Parhaimmassakin tapauksessa olet sinä säilyttänyt meidän harteillemme hirmuiset verotakat. Sinä ulostat imupillisi kaikkialle, tuhansin keinoin sinä houkuttelet työmme tulokset itsellesi. Tunnoton sinä olet ja vääramielinen, siksi mekin vaadimme sinut tilille teoistasi. Me emme enään kauemmin salli sinun

jatkavan turmiollista anastustasi isänmaamme ja koko ihmiskunnan onnettomuudeksi.

•

Talonpojan lopetettua astui esille eräs nainen, kutojatar ammatiltansa. Hänen kasvonsa olivat kärsineen näköiset. Verettömät huulet ja sammunut, tylsä katse todisti elämän olleen hänelle säälimättömän tylyn.

”Minäkin olen kärsinyt”, sanoi hän väsyneesti. ”Paljon, paljon enemmän olen minä vielä saanut sinun tähtesi kärsiä kuin miehet. Aivan eläimenä sinä minua kohtelit. Mutta minä annoin anteeksi sinulle kohtelusi, minä annoin anteeksi sinulle väsymykseni päiväin ja öiden raadannasa hyväksesi, nälän tuskat, nuoruuteni häviön, uskoni, voimani, kauneuteni kadotuksen, ne kaikki minä sinulle olen anteeksi antanut. Yhtä vaan en voi unhottaa, en antaa anteeksi sinulle, se on se, että minut hedelmättömyyteen tuomitsit. Minä en voi unhottaa, enkä anteeksi antaa sitä kuin sinä minun kauheaan yksinäisyyteen pakotit, minulta äitiyden ilon ja onnen ryöstit, joka toki eläimilläkin on olemassa. Sinä olet vienyt meiltä tulevaisuuden. Sinä olet yksin siskojeni lapsetkin ryöstänyt rikkauttasi lisäämään. Kaikkia sinä kidutat ja kiusaat, kaikki sinä uuvutat työllä, kaikki pakotat näkemään nälkää. Ja nyt pelkää sinä, että oma tiesi tästälähin tulee kulkemaan surun ja murheen kautta, että elämäsi tulee olemaan itkua ja valitusta. Niin sinun tiesi on itkua ja kauhua, kyyneleitä ja kirouksia!

•

”Minä olen kurja langennut nainen”, sanoi vihdoin eräs nuori tyttö, joka yritti pitää pientä syytöspuhetta.

Hän katsoi ympärilleen ja nauroi katkerata, käheätä, pelottavaa naurua. Hänen äänestään kaikui verinen iva ja pidätetty kyyneltulva, kun hän jatkoi: Silloin kun minun hiukseni ovat hajallaan ja vaatteeni rikkirevittyinä, silloin kun minun silmäni ovat punaiset ja polttavat unetomista ösitä, juomisesta ja irstailusta, silloin olen minä toisinaan kuin villipeto. Niin inhoittavalta, kurjalta, saastaiselta tuntuu maailma, niin likaista kaikki sen pyhyys, niin raakaa, eläimellistä, sydämetöntä toiveita, kauneutta ja rakkautta tappavaa tämä elämä. Onneton minä olen ja samanlaisia onnettomia kuin minä on satointuhansin. Me olemme sinun uhrejas. Sinä hävitit minun kotini, sinä saatoit vanhempani kerjuusauvaan turvautumaan. Sinä saatoit minun himojen uhriksi, sillä minun oli pakko myydä ruumiini ellen tahtonut kuolla nälkään. Sinä opetit minun elämään ilman työtä, sinä opetit minun halveksimaan työpukua, työläisen nimeä. Sinä kuoletit minusta ihmisyyden, kadotit naisellisuuden, menetit äitiyden. Kyyneleitä ja kurjuutta, itkua, kirousta ja hammastenkiristystä on sinun tiesi!"

•

Tuomioistuimen ohi vaeltaa edelleen syyttäjäin lukematon, katkeamaton jono. Joukossa on nuoria ja vanhoja, miehiä ja naisia, siinä on tutisevia kerjäläisvanhuksia ja almuja anovia puolialastomia nuoria ihmistäimiä. Raajarikkoisten vaivaloinen eteenpäin laahustaminen, nälän, rikollisuuden, intohimojen ja paheiden turmelema leima antaa sekä säälettävän että kaamean ja pelottavan vaikutuksen katsojaan. Vuosisatain sorto ja kärsimys kuvastuu siinä niin ilmielävänä; ihmiskuntaa turmelevan

kapitalistisen järjestelmän kaikki seuraukset on siinä yhdellä silmäyksellä nähtävissä.

Hetkisen vallitsee tuolla laajalla lakeudella syvä hiljaisuus. Tuomion langettamista odottavat sekä syytetty että syyttäjät.

Äänettömyyden jälestä kuuluu seuraava voimakas ja päättävä sanelu: "Minä olen kuullut niin paljon huokauksia että koko maa vapisee niistä, ja minä olen nähnyt kyyneleitä niin paljon että kokonainen meri niistä täytyisi. Läpi vuosisatain on kuulunut sorrettujen huokauksia. Riistettyjen kiroukset ovat kaikuneet aikakausi-en halki minun korviini ja veriset kyynelvirrat ovat kostuttaneet maata. Te olette pyytänyt apua taivaista, mutta taivas on vastannut siihen kuolettavalla äänettömyydellä — — Mutta minä kysyn teiltä — nuoret ja vanhat — eikö teidän oma sydämenne vapise teidän voihkinastanne? Eikö teissä itsessänne pala pyhä tuli joka kiihottaisi teitä suureen yksimieliseen vapauttavaan taisteluun? Vai tahdotteko te ijankaiken ainoastaan valittaa?

Minä kysyn sinulta työläinen, joka vuodet läpeensä olet heiluttanut vasaraa — täytynyt heiluttaa — omaa elämäsi vastaan, kuinka usein olet sinä kohottanut vasarasi omien kahleittesi katkomiseksi? Ja kuinka usein olet sinä talonpoika kohottanut jäykän niskasi sortajaasi vastaan?

Minä kysyn teiltä naiset, äidit ja sisaret, teiltä kaikilta läsnäolevilta, joita on riistetty, kiusattu ja kiristetty, joita on pilkattu ja poljettu — mitä olette tehneet teidän poikienne, miestenne ja veljienne innostamiseksi yhteiseen taisteluun? Oletteko kehoittaneet heitä liittymään taistelijoiden riveihin jäseneksi? Leimuaako teissä kaikissa pyhä innostuksen tuli? Seuraatteko kaikki sitä lip-pua joka johtaa taisteluun sekä voittoon?

Älkää sanoko minulle, että vihollisenne on voittamaton! Tuossa seisoo hän — näettehän, kuinka heikko ja voimaton hän on ilman teitä! Hän on vahva ainoastaan teidän voimanne avulla, hän on mahtava ainoastaan teidän mahtinne kautta! Te olette antaneet hänelle sen valan jolla hän teitä orjuuttaa, sen rahan ja kullan paljouden jolla hän teidät on ostanut. Te olette antaneet lapsenne sotamiehiksi hänen armeijaansa, jolla hän nyt teitä itseänne uhkaa — — — —

Minä julistan tuomioni. Se tulee olemaan niin kova ja ankara kuin pahanteko on suuri ja rikos ansaitsee, mutta se on samalla niin oikeudenmukainen, kohtuullinen ja laupias kuin ihmiseltä voi odottaa. Minä tuomitsen sinut syytetty siihen rangaistukseen, jota sinä enin olet pelännyt ja välttänyt. Minä tuomitsen sinut *työhön!*

Sinun hieno ja hemmoteltu ruumiisi on tottunut vaan pehmeillä patjoilla lojumaan. Sinun korvasi ei ole tuntenut työn synnyttämää hikeä, sinun kätesi eivät ole koskaan olleet känsäiset, mutta tästälähin saat itse tuta ruumiissasi miltä tuntuu se elämä, johon sinä olet elämän ijakseen tuominut nämä kanssaveljesi ja -sisaresi. Tämä sama sinun halveksimasi ja ylenkatsomasi työläisjoukko, tämä "rahvas" tulee pakoittamaan sinut työhön. Heidän tahtonsa tulee sinulle laiksi, ne joita sinä et milloinkaan ole tottunut kunnioittamaan, vaan aina käskemään ja komentamaan, ne tulevat tästedes pakoittamaan sinut tottelemaan tahtonsa."

Tuomitun pää vaipui alas. Hän vapisi ja hänen kasvoillaan kuvastui kauhistus ja epätoivo.

Ja oikeuden hengetär lausui hänelle uudelleen: "Minun tuomioni näyttää sinusta kauhealta. Sinun silmäyksesi kysyy minulta, missä on se lempeys, josta mainitsin

äskenk? Sinä onneton! — Voiko olla mitään lempeämpää tuomiota kuin minun sinulle saneleman? Minä tuomitsin sinut ainoastaan työhön. Mutta onko työnteko siis rangaistus? Ei, tuhatkertaa ei! Ainoastaan sinä olet sen sellaiseksi laittanut. Sinä olet saattanut työn onnettomuudeksi, vaivaksi ja räökkäykseksi miljoonille ihmisille kieltämällä välttämättömän lepoajan ja ryöstämällä työnhedelmät itsellesi. Mutta itse työnteko sellaisenaan on onnellisuuden ensimmäinen ehto ja ihmiskunnan suurin hyvyyden lähde.”

Tämän sanottua saavutti tuomittu jälleen rohkeutensa kohottaa päänsä ja kysyä epätoivon vimalla. “Kuka olet sinä? Minä en tunne sinua! Millä valtuudella sinä istut oikeutta minun ylitseni. Mihin perustuu sinun valtasasi ja voimasasi täällä?”

“Minun valtani johtuu minusta itsestäni. Ei ole mitään korkeampaa valtaa, ei ole mitään suurempaa voimaa kuin minä, sillä minä olen itse *elämä*.”

Sitten kääntyi tämä “elämäksi” itsensä nimittänyt tuomaritar vielä kerran syyttäjien puoleen ja lausui:

Minun viimeiset sanani kuuluvat teille. Te, jotka läpi vuosisatain olette halveksittu ja vaivattu, te kaikki, jotka ette vielä tähän päivään mennessä ole voineet murtaa kapitalismin raskasta ijestä; te kaikki kuulkaa nyt mitä minä teille opetan! Menkää teidän veljienne ja siskojenne luo, menkää työpajoihin ja tehtaisiin, menkää kedoille ja kaivantoihin, menkää kaikkialle missä työläisiä voitte vaan tavata ja sanokaa heille, että teidän kohdalonne lepää teidän omissa käsissänne. Te olette tulevaisuuden mahti. Te olette sen säätäjä ja toimeenpanija, sen A ja O, alku ja loppu!

Älkää epäröikö, arastelko ja kuiskutelko, vaan levitäkää rohkeasti kautta maailman tulevaisuuden aamu-

sarastusta. Levittäkää innostusta ja uskallusta kaikille epäilijöille. Herättäkää kaikki nukkuvat ja välinpitämättömät! Nouskaa! Nyt on kevät! Nyt vietetään maailmanjuhlaa. Vapunpäivä on tänään!

Viimeiset sanat kaikuivat niin valtavasti, että Petter Krutogorskin silmät ja korvat avautui. Samalla silmänräpäyksellä oli kaikki edellämainittu kadonnut hänen näköpiiristään. Hän huomasi jälleen loikovansa omassa loistavassa makuuhuoneessaan ja hänen vuoteensa vieressä seisoj siististipuettu nuori mies — hänen veljenpoikansa — joka kuiskasi Krutogorskin korvaan: "Olisi aika nousta, setä hyvä! Nyt kai on Vappu ja välttämättömästi olisi vielä varmuuden vuoksi pistäydyttävä tänä aamuna puhuttelemassa poliisia."

Vilhi ilonhuudahdus pääsi Krutogorskin suusta.

"Jumalan kiitos! Sehän kaikki olikin ainoastaan unta! Mutta mikä vaikea, tuskainen ja todenmukainen uni!"

Samalla silmänräpäyksellä juolahti hänen mieleensä sydäntä vihlaiseva ajatus: "Mutta ellei se ollutkaan ainoastaan unta?"

Vastaukseksi tuohon arveluun tunkeutui avoimesta akkunasta sisään uhkaavia ääniä. Ulkona marssi järjestyneitten työläisten sankat rivit. Työnlaulut kaikuivat ja punaliput hulmuilivat. Poliisikin näkyi siellä hääräävän mukana muka järjestyksestä huolta pitämässä.

Mutta järjestys sittenkin rikkoutui. Alko yleinen ryttäkkiä.

Petter Krutogorski, tuo suuri tehtailija sekä monimiljonääri sai pian nähdä toteutuvan yöllisen unensa.

Peter Larsenin mukaan — E. S.

Uhrit

*Seis, ystävä! Oletko milloinkaan
sa katsonut äitiä kasvoihin,
niin, silmännyt pienehen maailmaan
miss' aina on tähtiä tuhansin?*

*Miss' ei elä vilppi, ei kateus,
miss' ei viha murhaa, haavoja lyö,
miss' aina on altissa uhraus
ja palkkaa ei vaadi uhraava työ.*

*Miss' aina on paisteena hymyä
vaikk' kävisi päiväkin pilvehen,
se loistavi toivona silmissä
ja rakkaus, rakkaus voima on sen.*

*Se kaunis on äitien maailma,
sen edessä korkeat kumartakqa,
on taivas sen hellässä suojassa —
ja voi sitä joka sen saastuttaa!*

* * *

*Äit' onnekas hellivi lapsostaan,
niin outo on onni ja nuori on hän,
hän oppovi yhtehen unelmaan:
kun onnekkaimmaksi sais elämän!*

*Hän kutovi toivehen langoista
niin kaunihin kaunista kudelmaa
ja siihen hän liittävi kukkasia
jotk' ainian tuoksuvat, vuosien taa.*

*Ja päivät ja illat ja yötkin hän
vaan hymyy ja hellii ja rakastaa
ja toivoo ja yhäti toivoo hän
ja yhäti suudelman siunoaa.*

*Ja toivonsa näkee hän täytyvän, —
voi kuinka se sydäntä väräyttää! —
sen unelmissansa näkeepi hän
ja hellemin vaalii ja hymyää.*

*— Ei maailma lastani murjoa saa,
ei runnella onneni ruusua mun;
sun polkusi onnetar tasoittaa
kun rakkaudellani siunoan sun! —*

*Ja onnessa toinen on osakas,
min hikihelmistä hohde käy,
se isä on, nuori ja voimakas,
mi iltasin kotihin kiirehtäy.*

*Kuikk' kaadan ma kätteni voimalla,
ma vastukset voitan, jos vaikeat lie!
hän vannovi myöskin, ja toivossa
näin jatkuvi nuoruusvuosien tie.*

*Jo lapsia liuta on ympärillään —
ja äiti se yhäti rakastaa,
ja myös isä — vuotavi hikeään
ja vannoo: leipä ei loppua saa!*

*Äityen kasvot jo kalpeeksi käy,
myös isän jo uurteita ilmaantuu,
mut rumuus niistä ei lapsille näy;
vain hymyä kylvävi lasten suu.*

*Jo häipyvät unelmat suurimmat,
mut sammu ei toivo, ei luottamus:
viel' lapsilla päivät on valkeat,
kun totinen, harras on toivomus.*

*Ja koti on pieni mut murheeton
ja ilot ne iltojen riennoissa soi, —
jos muuta on vähemmän, rakkautt' on
ja sehän se ihmeitä tehdä voi.*

*Kun vastassa illoin, kun väsyneen' .
ain' ahkera raataja kotihin saa,
on lauma tuo pikkuinen riemuineen
ja pyytävät osaansa — suudelmaa.*

4

*Mut kerranpa piirihin riemuseen
ei isä illalla saavukaan,
vaan vieras astuvi huoneeseen
ja sanan niin synkeän lausuu vaan.*

*Se sana on: "kuollut!" — se kerrataan
ja voitotus täyttävi huonehen,
ja voitotus jatkuu, se jatkuu vaan
yP yösen ja huomenen, huomenen.*

*Ja maja se muuttuu niin pimeäks,
ja esineet rakkahat viedään pois,
ja äiti se muuttuu niin synkeäks
kuin hautahan hänenkin halunsa ois.*

*Ja asunto siirtyvi alemma,
miss' kadut on kapeat, lokaiset,
miss' ilma on savusta samea —
ja alas, niin alas käy rappuset.*

*Ja äiti se aamulla kiirehtää
ja illalla tulee ja jotakin tuo,
mut kerran hän raukeena sänkyyn jää
ja vanhimman lapsensa kutsuvi luo.*

— Voi lapseni, voimani uupuivat,
 en jaksa, — jos lapseni jaksaisi,
 jos tehtaasehen sun ottaisivat,
 sa lähdetkö, jos sitä kysyisi? ...

*

Niin mustina katsovat ikkunat
 ja savu niin synkkänä maahan lyö,
 tuon tehtaan, min sisälle raatajat
 niin värjyen hiipii — ja alkaa työ.

Työ alkaa, ja kädet niin hentoiset
 ne konehen nappeja koskettaa,
 ja satoina liikkuvat kappalehet, —
 mut tunnit niin vitkahan vaelttaa!

Niin vitkaan, oi kuinka vitkahan! —
 Laps' silmät ne harhavi ikkunaan
 kuin lohtua etsisi sieltä hän,
 mut siellä on savua, savua vaan ...

Jo kiertyvi kyynel silmähän
 ja valuvi poskea kalpeaa, —
 laps' itkevi surua elämän
 ia muistot niin mustina vaelttaa.

Hän muistavi viikkoja muutaman
 kuin aik' oli toinen, kuin iloittiin,
 kun isä toi kotia tuomisiaan
 ja kisaten puheli hauskaa — niin ...

*Ja sitten ... ne hirveät hetkiset,
kun sanoma saapui, se sanoma ...
ja sitten ne veriset käärehet ...
ja sitten kun oltihin haudalla ...*

*Niin kirkkaina vierivät kynelet
ja lapsosen silmissä sumenee,
mut vierellä vaanivat konehet
ne tuhkaa, puhkaa ja naksuttelee.*

*Ja kädet niin kalpeat hentoiset
taas koneena seuraavat konettaan,
ja muistuvat äiti ja pikkuiset —
jo lauaintaina ne lantteja saal ...*

~

*Ja viikot ne liittyvät viikkoihin
ja vuodet ne vuosihin liittyy niin,
jo tuttu on tehdas, sen ryskekin
ja silmäys synkkihin ikkuniin..*

*Ja pienet ne kasvavat suuremmiks
ja tehdas ne koulivi elämään,
ne jäävät niin hennoiks, niin kalpeiks,
mut auttavat siskoja, äitiään.*

*On vanhin jo kalpea neitonen
ja kalpea poika on rinnallaan,
he näkevät toistensa katsehen
ja elävät nuorissa toiveissaan.*

*Ja remmit ne suhkaa ja rampit lyö
ja tunnit ne vitkahan vaeltaa.
Kun loppuisi päivä ja tää hikityö! —
ja silmät ne kääntyvi ikkunaan.*

*On ulkona päivä niin lämpöinen
ja kirkkaana aurinko kimmeltää,
he tuntevat synkkinä sydämen
niin outoa kaihoa, ikävää.*

*Ah, siellä ne ihmiset onnekkaat
vaan nauttivat kevähän lemmestä,
on avoinna kaikki, on vedet, maat
ja vapaus — niin, koko elämäl . . .*

*Ja päivän vaivasta päästyään
he rientävät hetkeksi vapauteen,
he rientävät katujen vilinään
ja vilposten puistojen siimekseen.*

*Ja voi sitä raikasta tunnetta
ja tunnetta tenhovan vapauden,
on ihan kuin toinen ois maailma
ja uus' ihan olisi ihminen!*

*Ah, kaunis on maailma! — kuiskivat he
ja katsovat tenhoten toisiaan, —
ah, kaunis se on ja nuoria me! —
ja sanat ne loppuvat suudelmaan.*

*Ja unelmalinnansa kauneimmat
he rakentavat niin sylissä yön*

*ja sykkivin rinnoin he eroavat
taas tavataksensa ääressä työn.*

*

*Taas päivä on kirkas ja suloinen —
mut remmit ne suhkaa ja rampit lyö
ja kädet ne liikkuvat kiltvaten
ja korvissa soi vaan työ, vaan työ ...*

*— Kun viikkoja kestämmme muutaman,
on meilläkin koti niin pikkuinen ...
Ma neuloin jo leningin valkean!
ja sulhoita sain minä sormuksen!*

*— Ah sitten on elämä ihanaa,
ne illat ja yöt ja ne sunnuntait —
kun on koti, niin ja kun rakastaa —
ja kolmaskin sitten tulee kait ...*

— — — — —

*Voi, savua, savua, savua!
Mit' on tämä, ihmiset, sanokaa? —
Voi polokset, tehdas on tulella,
nyt joutuena paetkaa, paetkaa! ...*

*Se myöhä on, tuli jo ovesta,
mik' olisi ainoa pelastustie,
niin syöksevi liekkiä, savua
ja saamansa uhrin se unhoon vie.*

*Ja savu se täyttävi huonehen,
ja liekit ja kauhu ja voivotus,
on jälellä pelastus viimeinen
tai kuolema — sekin on pelastus!*

*Käy sulho ja morsian ikkunaan
ja hyvästi heittävät toisilleen,
he kerran viel' yhtyvät suudelmaan
ja kaulaten syöksevät syvyyteen.*

*Ja kymmenet, sadat niin heittyvät,
luut ruskaa ja aivoja valahtaa,
ja toiset ne toisilla peittyvät —
ja lämmintä verta saa juoda maa! ...*

*Käy huuto ja hirveä huumaus
kun vanhemmat rientävät kasvojen luo,
ja syntyi synkeä tarkastus:
— Mun lapseni? ... tuo on, tuo on ja tuo! ...*

*Mut ylimmä kaikkien kuuluu ään'
nyt rinnasta äityen kalpeimman,
hän nostavi kädet ja harmaan pään
ja huutavi huulilla kostajan.*

*Te hirveät riistäjät, kuunnelkaal
Kuin kauan te kurjia murhaatte?
Laps'vertako himonne halajaa —
mut sammuu se, sammuu se janonne!*

*Te lastemme murhaajat, kuunnelkaa —
viel' lemmeidän kosto on koittava!*

*Vie! veriset tanteret vavahtaa,
kun kaikuvi orjien pasuuna! ...*

*

*Niin synkkänä ruumissaattue käy,
ne vanhemmat, siskot ja sadat muut;
ei kajahda torvet, ei kukkia näy,
ja rinnat on täynnä, ettei puhu suut ...*

Aku Päiviö.

Porvarillisen yhteiskunnan turmiollisuus kansan terveydenhoitoon nähden

Kulkiessa nykyiselle yhteiskunnalle ominaisten suurten teollisuuskaupunkien katuja, pistää silmiin sängen monta sellaista näkyä, mitkä ehdottomasti johtavat ajattelemaan nykyään vallitsevan porvarillisen yhteiskunnan turmiollisia vaikutuksia kansan terveydenhoitoon nähden. Minä en ole mikään erikoinen filantroopi, ihmisyhtävä, sellainen kuin nykyään sillä tavallisesti tarkotetaan, mutta siitä huolimatta olen monen monta kertaa perin liikutettuna, lähes kyynelsilmin katsellut suurten teollisuuskaupunkien kaduilla niitä onnettomia raajarikkoja, joita niillä vilisee. Tahtoo väkisten menettää mielenmalttinsa ajatellessa, että niiltä kaikilta nykyinen porvarillinen yhteiskunta ensin on riistänyt tyyni elämän kalleimman kalleuden — terveyden — ja työntänyt sitte raajarikkoina, ilman tarpeellista suojaa ja hoivaa kaduille parempi-osaisten pilkattavaksi, syljettäväksi ja häväistäväksi.

Kuten sanottu, noita onnettomia vilisee kaikkialla teollisuuskaupunkiemme kaduilla. Henkensä ylläpitämiseksi ovat he pakoitettuja kauppalemaan kengännauhja,

nappeja, kyniä y. m. Jotkut esiintyvät soittajina, laulajina y. m. s. pääasiallisesti vain siksi, jotta herättäisivät huomiota ja saisivat "hyväsydämisten" ihmisten mieliä hellytetyksi armeliaisuuteen. Harvoin heidän "taiteensa" on sen arvoista, että siitä kannattaisi maksaa, mutta siitä huolimatta ovat he sitä pakotettuja tyrkyttämään kaikkialla — saadakseen rahaa elämänsä säilyttämiseksi. Mutta sittekin suurin osa näistä onnettomista, vaikka ovat kuin-kakin yritteliäitä, joutuvat kärsimään yhtämittaista nälkää. Niillä kolikoilla joita he "hyväsydämisiltä" ja "armeliaailta" ihmisiltä saavat, voivat he aniharvoin kunnollista ruoka-ateriaa ostaa, puhumattakaan muista elämisen välttämättömyyksistä. Suurin osa heistä joutuu syömään kapakoiden ruokapöydiltä kaikenmoisia jätteitä, jotka usein saattavat terveen ihmisenkin sairaaksi, kun niitä jatkuvasti joutuu elämänsä ylläpitämiseksi käyttämään.

Tällaisen osan porvarilliselta yhteiskunnalta saavat köyhät työläiset, jotka joutuvat raajarikoiksi tavalla taikka toisella. Mistään heidän terveydenhoidostaan ei voi olla puhuttakaan, sillä silmiinpistävästihän on nähtävissä, että heitä — näitä kovaosaisia — koetetaan saada kuolemaan; heidän elämänsä loppua koetetaan kaikin keinoin jouduttaa. Mutta paljon paremmin ei ole niidenkään ihmisten laita, jotka muuten ovat joutuneet sairaiksi. Harvoilla heillä on tilaisuutta itseään parantaa hyvän hoidon avulla, vaikkakin nykyisen lääketieteen kehutaan saavuttaneen sellaisen huipun, että lähes kaikki taudit sen avulla voitaisi parantaa.

Miksi on asianlaita niin? Siksi, että porvarillisessa yhteiskunnassa ihmisten yksilöllisestä terveydenhoidosta todenteolla sängen vähässä määrässä huolehditaan. Kai-

kellaisille sairauksille annetaan kyllä mahdollisuus ilmetä ja kehittyä, mutta ei koeteta saada niitä poisjuuritetuksi.

Tämän johdosta voi joku sanoa, että koetetaanhan nykyään lääketiedettä kehittää ja edistää yhä paremmaksi, pystyvämmäksi sotimaan ihmiskunnassa ilmenneitä tauteja vastaan. Niin tehdään, mutta mitä hyötyä on siitä silloin, kun yhteiskuntaolomme ovat sillä perustalla, että itse lääketieteemme ylimmät auktoriteetitkin suosivat sairautta — silloin, kun heille on hyötyä siitä, että löytyy mahdollisimman paljon niitä, jotka tarvitsevat lääkärin apua käyttä.

Tätä voidaan pitää rohkeana hyökkäyksenä aikamme lääkäreitä ja lääketieteen auktoriteetteja vastaan — ja sitä se saattaa ollakin —, mutta minä olen sen tehnyt tahallani — olen tehnyt siinä mielessä, että uskon voivani hyökkäykseni todeta.

Minä en itseasiassa syytä lääkäreitämme siitä, että he menettelevät niinkuin menettelevät, vaan minä syytän nykyistä yhteiskuntajärjestelmää, joka siihen — samoin kuin kaikkiin muihinkin nurinkurisuuksiin — on pohjasyynä. Mutta se ei kuulu tähän, sillä minunhan on todettava ensin se, että lääkärimme ja lääketieteemme auktoriteetit, ansaitakseen hyvin, suosivat sairautta.

Sairauksien pohjasyynä useasti on nykyinen yhteiskuntajärjestelmä, joka pakottaa ihmiset joko ylenpalttiseen raadantaan sietämättömän kurjissa olosuhteissa, tai sitte sallii heidän toimettomina loiseläjinä rähmätellä työntekijäin kustannuksella. Sairautta nykyään ilmenee rikkaiden ja köyhien piireissä, joskin se huomattavammin pesii viimeksimainittujen keskuudessa, joille useasti lääkärinavun saanti köyhyyden vuoksi on melkein mahdotonta. Suunnattomat määrät köyhiä kuolee ilman lääkä-

rinapua, mutta paljon on niitäkin, jotka lääkäreille uhraavat kaikkensa, vaan eivät kuitenkaan saa sairauttaan parannetuksi.

Lääkäriammatti on muuttunut keinottelijain ammattiksi. Kun potilas menee lääkärin luo, ja jos sairautensa on senlaatuinen, että se tarjoaa hyvän tilaisuuden keinottelemiselle, niin tiedustelee lääkäri tavallisesti häneltä ensimmäiseksi: miten paljon on rahaa. Jos potilaalla on rahaa niin paljon, että sen anastamiseksi kannattaa joihinkin toimenpiteisiin ryhtyä, niin alkaa lääkäri hoidon sillä tavalla, että pikaisesta parantumisesta ei voi tulla puhettakaan. Potilaan terveydentila pysyy ennallaan — jos ei huononnu — siksi kunnes rahansa ovat lopussa, jonka jälkeen ei enään minkäänlaista apua ole saatavissa. Niin on käynyt lukemattomille työläisille. Ja samoin on käynyt niille keskiluokkaisillekin, jotka eivät ole olleet siihen määrään rikkaita, että olisivat voineet itselleen erikoisia henkilölääkäreitä kustantaa.

Tällainen lääkärin keinottelu on yleistä varsinkin n. s. salaisiin sukupuolitauteihin nähden. Ei ole tuntematon niinkin pitkälle kehittynyt keinottelu tällä alalla, että joku lääkäri vaikeaa sukupuolitauteja sairastavan miehopotilaansa toimittaa vissiä palkkiota vastaan saastuttamaan jonkun yleisen naisen, joka taasen vuorostaan jo ennen kuin sairaudestaan itsekään mitään tietää, saastuttaa kymmeniä miehiä ja nämä taasen vuorostaan satoja naisia.

Eikö tällainen peli osota suoranaista kauheimpien tautien suosimista? Sitä se osottaa ja vielä törkeimmässä muodossa. Kuitenkaan syy siihen ei ole yksistään aikamme lääkärin ja lääketieteen auktoriteettien, vaan, kuten jo ennemmin sanottu, nykyisen yhteiskuntajärjestelmän. Se pakottaa lääkärin keinottelemaan ammatil-

laan; se antaa heille mahdollisuuden ulottaa tuota keinoteltuaan niin laajalle kuin tahansa; se pakottaa heidät rahan edestä murhaamaan viattomia ihmisiä ja aiheuttamaan toisille niistä taudintuskien loppumattomia kärsimyksiä.

Jos ylimalkaisestikaan luo silmäyksen siihen tilaan, missä kansan suuren enemmistön terveydenhoito esim. Yhdysvalloissa nykyään on, niin tahtoo väkistenkin joutua epäilijäksi ihmiskunnan paljon puhutun ja hartaasti toivotun onnen suhteen. Miksi? Siksi, että porvarillisen yhteiskunnan turmiolliset vaikutukset kansan suuren enemmistön terveydelliseen tilaan nähden ovat niin silmiinpistävät, että ellei niitä tavalla taikka toisella lähimmässä tulevaisuudessa saada lievitetyksi, niin ehtii suurin osa ihmisiä turmeltua sekä henkisesti että ruumiillisesti siinä määrin, että heidän jälkeläisensä ovat jo syntyessään tuomittuja joutumaan perikatoon. Se on rohkea ennustus, mutta sen julkilausumiseen antavat kyllin aihetta kylmät tosiasiat.

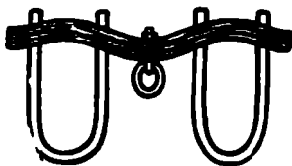
Otettakoon tässä esim. sukupuolitaudit. Ei kauan sitte eräs new-yorkilainen lääkäri (muistaakseni Food nimeltään) todennäköisten laskelmien perusteella väitti, että vähintään jokainen 25:des ihminen Yhdysvalloissa on veneeristen tautien saastuttama. Sen lisäksi nyt jo tiedetään yksistään — ja suoranaisesti — veneerisiin tauteihin täällä kuolevan 3% kuolleiden kokonaisluvusta. Mutta siinä ei kaikki: veneeristen tautien kuolemaa aiheuttavat seuralaistaudit tappavat noin 5% kuolleiden kokonaisluvusta, joten siis veneerisiin tauteihin kuolleiden määrä nousee 8 %:iin.

Eikö ole hirveää ajatella mahtavan Yhdysvaltain kansan tällaista tilaa? Luonnollista on, että tällainen kansa

ei enään kykene terveitä jälkeläisiä kasvattamaan. Lukemattomat lapset jo syntyissään ovat siihen määrään saastutettuja, että heissä ei ole mitään elämänvoimaa. Onko ihme, että vankilat ja mielisairaalat täyttyvät tällaisessa yhteiskunnassa, joka lähes kokonaan on mädäntynyt sisältä. Tervettä elämää löytää enää tuskin mistään. Se mikä sitä vielä mahdollisesti jälellä on, joutuu kärsimään ja kuihtumaan. Ihmisten nerokkuus ja tarmokkuus kulkee hirvittäväällä vauhdilla alaspäin. Kuten sanottu, jos tätä menoa jatkuu, pian ollaan auttamattomassa perikadossa.

Ja kaikki tämä kuitenkin olisi ehkäistävissä, jos yhteiskuntaa hallittaisi kansan eduksi, jos jokaiselle ihmiselle sallittaisi täydet ihmisoikeudet. Mutta siinäpä se onkin: niin ei tehdä nykyään. Kansan suuri enemmistö on ja elää vailla ihmisoikeuksia. Sitä ryöstetään, nyljetään ja rääkätään, mutta se on sittekin vaan tyytyväinen. Se on kansan suurin rikos. Siksi on sitä kiihotettava ja yllytettävä näitä yhteiskuntaoljamme vastaan taisteluun — pelastamaan se, mitä vielä pelastettavissa on.

Richard Pesola.

AIDIN RAKKAUS

Jean Mannheimin' maalaus.

Haihtumaton muisto

Tumman harmaassa syysilmassa on usein oma viehätysvoimansa. Siis seuraa minun mielijohteitani, niin kuljetan sinua seurassani pienen ajan. Koeta ajatella tarkkaan, missä kuljemme. Ja suo sen sinussa vaikuttaa.

Eräänä harmaana syysaamuna kulki pitkä sarja rautatienvaunuja, vinkuen, viheltäen ja rauhattomuutta synnyttäen pieneen ja harvaan asuttuun rantakauppalaan, jossa junankuljettaja vaan hyvin harvoin huomasi merkin, joka osoitti, että joku matkustaja haluaa päästä mukaan. Iso nokinen ja musta veturi, joka näitä vaunuja kuljetti, ähkyi ja puhkui ikäänkuin olisi olemassaolonsa taisteluun kyllästynyt.

Me astumme vaunuun.

Siellä täällä istuu joku matkustaja puolinukuksissa, nokisina ja alakuloisen näköisinä, päät käsivarsien kannattamina. Toiset väsynein katsein seurasivat akkunoista seudun vaiherikkautta ja laatua. Mutta erikoisesti herätti huomita eräs vaaleatukkainen nuori mies. Hänellä oli myös vaaleat hyvinhoidetut viikset, ja hänen kasvonsa olivat puoleksi sivistyneen miehen kasvot, jotka todis-

tivat, että hän olikin jo täysi mies, vaikka monet eleet ja ilmiöt todistivat vielä lapsellisuutta.

Hän näytti raskaan syysilman ja elämän painostuksesta nukkuvan, mutta niin ei kuitenkaan ollut asianlaita. Hän vaan ajatteli syvästi, tai toisin sanoen hän näki unta — valveilla ollessaan. Hän laski pienen mäen — elämän mielikuvituksen päiväpaisteista, rinnettä alas — mistä harmaa ja eksyttävä usva oli kadonnut olemattomiin. Siellä kävi raikas ja puhdas elämän vapaa tuuli, joka virkisti hänen polttavaa otsaansa.

Aurinko heloitti suloisesti elämän laaksoon, jossa kauniit unikukat loivat väriheijastuksiaan nuorukaisen kasvoille, joilla tyytyväisyyden ja onnellisuuden hymy leikkiä löi.

Tuossa elämän laveassa laaksossa huomasi tuo nuorukainen kuinka monellaisina esiintyvät olemassaolon näyttämöllä sen kukkaset. Niiden joukossa siellä täällä muutamia mieltäkiinnittäviä ruusuja, ja lampien rannoilla ulpukoita ja kukkia, jotka kiinnittivät nuoren laaksonkulkijan mieltä.

Suuresti ihastutti häntä ne miljoonat kirkkaat helmi-mäiset, taideluomat vesipisarot, jotka kukkalehtien lomitse kilvan kiiluivat ja leikkivät ikäänkuin jokainen olisi erikoisesti halunnut päästä tuon haaveellisen elämän-uneksimien huomion ja kunnioituksen esineeksi.

Siinä seisoivat nyt nuorukainen lumottuna paikallaan. Silmänsä säkenöivät elämäniloa, tyytyväisyyttä ja nautinnon suurta voimaa. Hän heitti tutkivan katseen ympärillään riehuvan elämänleikkiin — ja siinä aivan hänen lähellään oli elämän armottoman myrskysään murtamia ja hävittävän tulen kärventäviä murtuneita kasvia. Näiden monien murtuneiden joukossa oli yksi kuihtunut

“ruusu”, sen lehdet eivät enään olleet tuoreet, mutta eräs hyvin kirkas kastehelmi oli kuitenkin valinnut tämän, elämän nesteestä kuivuneen ja janoon sammuneen ruusunlehden itselleen leposijaksi. Se ruusu oli joskus ollut elämän kirkasta voimaa, kauneutta ja toiveita pulppuava lähde. — Sen lehdille perhoset lentelivät, istuivat, sen nesteitä imivät ja hävittivät. — Tuo kastehelmi lepäsi nyt tuossa ja kimalteli kuin “emeraldi” ihan vaatimattomana heloittavassa auringonpaisteessa. Kaunis se todellakin oli. Sen puhtaus “jalokiveä” kirkkaampi. — Ja tuo nuori mies, elämänulapan uljas purjehtija ja kokoilija tunsu vastustamatonta voimaa ja halua koskettaa huulensa tuossa läpikuultavassa vedessä. Hän astui rohkeasti eteenpäin tietoisena siitä, että elämän suurin riemu odottaa siellä, missä on suurin vaara.

Rakkauden ja intohimon voimalla hän ruusua huulilleen painoi. Sen kastehelmi hävisi. — Hän unesta heräsi. Ja hänen edessään seiso i nuori solakka nainen, jonka kasvot olivat niin ihmeen kauniit, sopusuhtaiset ja lumoavat. Puoleksi sivistyneen, puoleksi raakalaisen naisen kasvot, jotka pettymyksien uurtamina olivat kalvistuneet.

Nuorukainen katsoi nyt häntä kummastellen ja näki ihmeekseen, että se kastehelmi olikin kyynel — kärsimysten ja pettymysten — karvas-kyynel, joka tämän naisen hieman kalpeilla kasvoilla kimalteli. Kunnioittaen ja säällien katsoi nuori mies tuon naisen silmiin. Itse taivas oli niihin antanut oman sinensä kaunistukseksi.

Mies tunsu rajumyrskyn raivoavan sielussaan. Se vaati häntä kohottamaan voimakkaan käsivartensa tuon ankaran ristituulen uhriksi joutuneen, harhailevan naisen pelastamiseksi. Hän aikoi ojentaa kätensä, ottaa tuo

nainen mukaansa, kohottaa hänet ja johtaa yhteiseen taistelurintamaan toisten saman kohtalon kokeneiden siskojen kanssa, työskentelemään yhteisen vapauden puolesta.

Mutta samalla huutaa junan konduktööri korkealla ja virallisellä äänellä: "Boston," jolloin tuo kalpea ja kaunis olento äkkiä sieppasi käsilaukun, riensi ulos ja hukkui sinne äärettömään ihmismereen. Nuoren miehen muistosta ei kumminkaan milloinkaan hälvene ne kasvonpiirteet, se katse ja ne silmät.

J. Björklund.

Kuutamossa

Kirj. Jean Jaures.

Eilen illalla olin minä maalla ja käyskelin keskustellen erään nuoren ystävän kera, joka oli saanut korkeammat arvosanat teknillisestä korkeakoulusta päästessään ja joka oli yhtä lahjakas kuin hänen kirjallinen sivistyksensäkin oli perinpohjainen.

Me kuljimme aukealla tasangolla ja sitä reunustivat vasemmalla puolen pienet, pyöreät kunnat, jotka pitkänä ketjuna ulottuivat yli niittyjen. Täyskuu loisti kuulakalla taivaalla ja kalpeat, kaukaiset tähdet tuikkivat niin ihmeen lempeinä. Kuun valkaisema tie ulottautui suorana edessämme, sulautuen salaperäiseen kaukaisuuteen, kylpien valojen ja varjojen vaihtelussa. Se tuntui johtavan todellisuudesta aina unelmien maihin.

— Niin — sanoin minä — minua ei sureta nykyisessä yhteiskunnassa ainoastaan ruumiilliset kärsimykset, joita parempi järjestely hyvin voisi lievittää, ei, vaan

sielun tuska, joka johtuu tästä taistelujen ja oikeudettomuuden tilasta.

Työn tulisi olla mieluista ja tuottaa iloa. Nyt on se useimmiten orjuutta ja piinaa. Työn tulisi olla ihmisten yhteistä taistelua luonnon hävittäviä voimia ja elämän monellaista kurjuutta vastaan. Sen sijaan on se ihmisten keskinäistä taistelua, jossa otellaan nautinnoista kavaluudella ja voitonhimolla, sortamalla heikompia ja käyttämällä hillittömästi kilpailusta johtuvaa väkivaltaa. Ei edes niiden keskuudessa, joita sanotaan onnellisiksi, löydy onnellisia, sillä hekin ovat elämän ankarassa kädessä, ja heillä tuskin on oikeutta olla hyviä ja oikeamielisiä, sillä silloin on heidän perikato rangaistuksena. Ja tässä kilpailussa on toinen omaisuutensa orja, niinkuin toinen on köyhyytensä orja. Niin, sekä ylhäällä että alhaalla luo nykyinen yhteiskunta orjia, sillä niitä ei voida kutsua vapaiksi, joilla ei ole tilaisuutta eikä voimaa tehdä eläisensä sitä, mitä he sisimmässään tietävät jaloksi ja oikeaksi.

Ja jos te katsotte alas syvyyteen, niin mikä köyhyys, minä en tahdo sanoa suoranaisten elintarpeiden köyhyys, mutta elämän köyhyys! Katsokaa noita miljoonia työmiehiä, jotka kulkevat työpajoissa ja tehtaissa, ja noihin työpajoihin ja tehtaisiin ei heillä ole hiventäkään oikeutta, vaan voidaan heidät ajaa portille jo huomisaamuna. Heillä ei ole mitään oikeutta koneisiin, joita he hoitavat, eikä mitään osaa määrättömään työvälineiden joukkoon, jotka ihmiskunta on aikojen kuluessa hankkinut. He ovat muukalaisia ihmiskunnassa, melkein pä täysin vieraita ihmisellisen sivistyksen maassa.

Kaivoksiin, kanaviin, satamiin, rautateihin, höyry- ja sähkönihmeisiin, noihin suuriin edistykseen, jotka ovat

laajentaneet ihmisen valtaa ja tehneet hänet ylpeäksi: noihin ei heillä ole mitään oikeutta, eikä muuta osaa kuin kuolleen välikappaleen. Heillä ei ole paikkaa neuvostossa, joka päättää noista yrityksistä ja johtaa niitä. He ovat täydelleen harvalukuisen luokan käsissä, joka yksin nauttii suurien tapahtumain tuottaman ilon, samoin kuin omaisuuden sallimat nautinnotkin ja joka voisi olla onnellinen, jos ihmisen sallittaisiin tuntea todellista onnea riippumatta koko ihmiskunnasta. Miljoonittain työläisiä on raastettu tylsään ja konemaiseen elämään. Ja se on hirveätä, että jos huomenna voitaisiin heidän tilalleen hankkia koneita, ei se tuottaisi mitään muutosta ihmiskunnassa.

Kun sitävastoin sosialismi on saavuttanut voittonsa, ja toistensa ymmärtäminen on lopettanut tämän taistotilan, kun kaikki ihmiset ovat saaneet osuutensa ihmiskunnan määrättömään omaisuuteen ja oikeutensa tehdä suunnitelluja ja johtaa ihmiskunnan tavatointa toimeliaisuutta, silloin tulee ylpeyttä ja iloa tuntemaan jokainen ihmisrinta. Silloin tulee työntekijä mitättömmässäkin toimessa tuntemaan työskentelevänsä yhteisen hyvän eteen. Silloin tulee työ jalommin ja veljellisemmin järjestettäväksi niin, että jokaiselle jääpi joku tunti aikaa ajatella elämäänsä ja tuntea elävänsä.

Silloin tulevat he paremmin tajuamaan elämän syvän tarkoituksen, jonka salamielinen päämäärä on kaikkien yhteiskunta, voiman ja vapauden sopusointu. He tulevat paremmin ymmärtämään historiaa ja rakastamaan sitä, sillä se on oleva heidän historiaansa, koska he ovat koko ihmissuvun perillisiä. He tulevat silloin paremmin ymmärtämään maailman juoksun, sillä kun he näkevät omantunnon ja henkevyuden vallitsevan maailmassa, tun-

tevat he piankin, että tämä maailma, josta ihmiskunta on peräsin, ei voi olla pohjaltaan raaka ja sokea, vaan että henkevyyttä ja sielukkuutta on kaikkialla, ja että maailma itse on vain suunnaton, häilyvä pyrkimys järjestykseen, kauneuteen, vapauteen ja hyvyyteen. Toisin silmin ja toisin sydämin tulevat he katsomaan ei ainoastaan ihmisiä, veljiään, vaan myöskin maata ja taivasta, vuoria, puita, kukkia, eläimiä ja tähtiä. Siksi voimme me antaa ajatustemme vapaasti liittää kulkiessamme avaralla kedolla alla tähtituikkeen taivaan. Niin, me voimme ottaa suuren toiveittemme todistajaksi suuremman yön, jossa salassa uusia maailmoita on syntymässä. Sallittanee meidän unelmoida ihmisellisestä lempeydestä, lepäävän luonnon sanomattomasta suloudesta.

— Hyvä, hyvä — vastasi nuori insinööri — mutta minkä vuoksi te ette yksinkertaisesti puhu yhteiskunnan edistyksestä? Minkä vuoksi puhutte te sosialismista. Yhteiskunnan kehitys on todellisuus, sosialismi vain pelkkä sana. Se on verrattain vähälukuisen uskontokunnan nimi, suurisanainen, väkivaltainen ja itsessään hajanainen, se ei ole mikään edistykseen tähtäävä todellinen voima. Voi tapahtua, että sosialistien ehdotukset tulevat vähitellen toteutettavaksi, mutta sosialistit eivät niitä saata voittoon. Tulee aina olemaan joku hallitus, joka toimii ja säätää lakia sosialismin hengessä. Sillä hallituksen on pakko, parantaissaan nykyistä olotilaa ja luodessaan uutta järjestelmää, nojata voimassa olevaan. Mutta sosialismi näyttäytyy salamankaltaisena ilmestyksenä ja uutena evankeliumina, joka tulevaisuuden kajastaessa ottaa lähtökohtansa itse tulevaisuudesta.

Jo nykyisessä yhteiskunnassa ovat itse asiassa kysymyksen perusteet ja ratkaisut osoitettuina. Yhteiskunalli-

sen kysymyksen ratkaisu johtuu kokonaan valtiollisesta vapaudesta, kansanopetuksen parantamisesta ja työläisten liittoutumisoikeuden tunnustamisesta. Mutta meillähän on jo valtiollinen vapaus, kun taas aina enemmän valistusta levitetään työn maailmaan, jotapaitsi työläisillä on jo liittoutumisoikeus.

Kuta valistuneimmiksi he tulevat, sitä suuremmassa määrässä tulevat he sivistyksensä kautta vaikuttamaan kaikkiin suuriin ihmisellisiin yrityksiin ja kun heidän henkilöllinen arvonsa ja itsekunnioituksensa siten on nousut, tulevat vastustamattoman sisäisen voiman vaikutuksesta tekemään itsensä merkitseviksi yhteiskunnan johdossa. Jos esimerkiksi elävä ja kunnollinen kouluopetus saa kaikki kansan lapset lukuhaluisiksi, ei mikään ole sen luonnollisempaa, kuin että työläiset, työn tultua paremmin järjestetyksi, halusta käyttävät muutaman tunnin lepoajat mieluisaan henkiseen työskentelyyn. Edelleen kun he tulevat tajuamaan paremmin tuotannon luonnetta, kun he tulevat tuntemaan paremmin oloja eri elinkeinohaaroissa, erittäinkin heidän omassa ammatissaan, mitä menestymismahdollisuuksia siihen on kiinnitettyä ja mitä tarvitaan sen edelleen kehittämiseksi, tulevat he olosuhteiden pakosta, vapaina, valistuneina ja hyvin järjestyneinä saamaan pääsyn suurien osakeyhtiöiden hallintoihin ja niin vähitellen keskisuuruisten yritysten johtoon. Mutta sallikaa minun sanoa vielä kerran, että tuo tulee tapahtumaan, niin sanoakseni huomaamatta, ja eräänä päivänä olemme näkevä sosialismin tulleen täytäntöön, tapahtumaan, niin sanoakseni, huomaamatta, ja eräänä lakin, siten ei kuljeta yli rajaviivojen: mutta, jos me emme tee mitään määrättyjä laskelmia, liu'umme me huomaamattamme rajojen yli, sillä tavoin tulemme me myöskin kulkemaan yli sosialidemokratisen rajaviivan.

Vuoden 1848 miehet, joita te tunnute ihailevan, olivat kyllä lämminsydämissä, mutta kovin kiihkeitä. He puhuivat Tulevaisuudesta, suurella kirjaimella, ja asettivat sen Menneisyyden ja Nykyisyyden vastakohtaksi, ikäänkuin arkkienkelin pimeyden hengille. Alituisen tunsivat Tulevaisuuden henkäysten leyhyttävän heidän pitkiä hiuksiansa ja partojansa. He kulkivat ja odottivat Tulevaisuuden ihmistä, Tulevaisuuden yhteiskuntaa, Tulevaisuuden tiedettä, Tulevaisuuden taidetta, Tulevaisuuden uskontoa. Minä uskon todellakin, että he pitivät heille paistavaa aurinkoa kovin keskinkertaisena ja porvarillisena verrattuna Tulevaisuuden aurinkoon, jota he odottivat.

He luulivat vallan, että sielujen hehkuvasta kaaoksesta oli kerran syntyvä uusi yhteiskunta, aivan kuin maan sisäinen tuli on kohottanut uusia vuoria. Paljon ylimielisyyttä oli heidän toiveissaan. Sillä he pitivät itsiään jo ennakolta uuden yhteiskunnan järjestäjinä, ja että uudet kunnat muodostaisivat vain heidän perustansa. Lämminsydämissä unelmia! Turhamaisuuden synnyttämiä erehdyksiä! Ihmisellisyys on maan lailla saanut kutakuinkin lopullisen muotonsa. Uudistuksia tulee kyllä olemaan, mutta ei uudestasynnymisiä. Me voimme yhtävähän odottaa uuden yhteiskunnan äkillistä syntyä, kuin meillä on mahdollisuutta nähdä uusien vuorien nousuakaan.

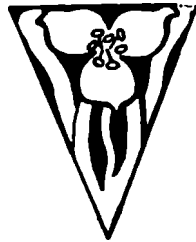
Ihmiskunnan kehitys on alkanut vaitioimen taivalleensa, joka ei suinkaan ole vähemmän hedelmääntuottava. Kun Pascal katsoi taivasta, joka kaareutuu päämme yli, sanoi hän: Tuo ikuinen äänettömyys noissa rajattomissa avaruuksissa täyttää minut kauhulla. — Mitä minuun taas tulee, tuottaa tämä äänettömyys minulle lohtua

taistelujen melun, sanomalehtikiistojen ja suullisen kiihotustyömme jälkeen, ja se rauhoittaa minua. Maailmankaikkeus ymmärtää suorittaa työnsä melutta, min-käänlaisten korulauseiden kaikumatta korkeuksissa, tai ilman että minkäänlaisia loistavia ohjelmia luodaan tähti-valtakunnan rauhassa. Minä luulen, että ranskalainen yhteiskunta viimeinkin on saavuttanut sen ijan, jolloin kaikki tapahtuu melutta ja heilahduksitta, koska kaikki tapahtuu kylmän harkinnan perustalla. Tulee kyllä uudistuksia ja suuriakin parannuksia, mutta ne saatetaan voimaan suuremmitta mutkitta eikä häiritse kansan rauhallista elämää enemmän kuin hedelmän putoaminen häiritsee kaunista syyspäivää. Ihmiskunta tulee huomaa-matta kasvamaan veljelliseen oikeamielisyyteen, niinkuin maa, jolla me asumme, äänettömästi kiittää radallaan täh-tien valtakunnassa.

— Oi, rakas ystävä, kuinka mielelläni minä tahtoisin vastata sinulle ja kuinka minulla on lisättävä sinun sa-noihisi.

— Ei ,ei, elkää vastatko minulle tänäiltana, katsel-kaa ympärillenne ja kuunnelkaa. Meidän kulkeissamme ja unelmoidessamme tulevaisuudesta ja kiistellessämme keskenämme, antautuu kaikki elävät ja olevat ilonsa valtaan tänä pian katoavana hetkenä ja nauttivat kirk-kaan yön sulosta. Maalaiset palailevat joukoissa pelloil-taan laulaen voimainsa takaa; tarhakäärme havahtuu, puistattelee silmänräpäyksen ja uinahtaa jälleen salai-nessa kätkössään. Kuivien niittyjen kannoissa laulavat vielä pienet eläimet, niiden kuoro ei ole niin voimakas ja lukuisa kuin vaaleina kevätöinä eli lämpiminä suviöi-nä, mutta ne tulevat laulamaan siksi kunnes talven kyl-mät saa ne vaikenemaan.

Pelloilla loistavat lyhteet, ympärisedottuina, hyppien kuuvalossa. Voisi sanoa maan hengen liekehtivän ja yhtyvän taivaan ihmeelliseen säteilyyn. Joutilaat koirat haukkuvat pienilyhtyisiä rattaita, jotka pienen aasin vetäminä hiljalleen kulkevat tiellä. Huuhkaja virittelee lempisäveliään kastanjalehdossa, jossa kuuluu kypsien kastanjien maahan putoilu. Pieni vihreäloistoinen käärme kiiltelee kuin sammakko suihkukaivolla. Taivas loistaa ja maa riemuitsee sävelin. Niin, antakaamme vain maailmankaikkeuden hoitaa itsensä. Sillä on iloa varattu kaikille. Se on sosialisti sek in tavallaan.

On meidän maailma

(Aku Päiviön kirjottamasta näytelmäkappaleesta "Murosaikana". Soveltuu Sotilaspojan nuotille.)

*Me käytiin, käytiin käsikkäin
kuin juhdat vaollaan
ja muuta emme pyytäneet
kuin orjat olla vaan.
Niin armoleipää ansion
sai muru meidän pivohon;
niin kylmää, nälkää, vaivoja
me saatiin kokea.*

*Ja usein vuoti veremme
edestä herrojen,
me niinkuin heinä kaaduttiin
kentillä sotien;
ja äidin rinnolta lapsemme
jo riistettiin mierolle. —
Voi, niitä vihan iskuja
me emme unhota.*

*Niin pitkä oli orjuuden,
tiedottomuuden yö;
nyt päivä uusi sarastaa,
jo meidän hetket lyö!
Uus' aika kättä tarjoaa —
oi toverit, oi tarttukaa,
niin lyödään maahan sortaja,
on meidän maailma!*

Miksi?

*Miksi mun täytyy rinnassani
murhetta mustaa kantaa?
Miksikä, elämä, lapsellesi
vain tuskia tahdot antaa?*

*Miksi mä turhaan lohtua etsin,
miksi en rauhaa löydä?
Miksikä pienenä mierolle läksin?
Vastaus: kuin olen köyhä!*

*Köyhä mä olen, surujen lapsi,
orja mun synnytti — orjaks'!
Rauhatoinna on rintani, siksi
orjan on elämä karvas.*

Mikael Rutanen.

Tarmon professori

eli

Teddy Rooseveltin elämäkerta sellaisena kuin hän sen itse kirjottaisi.

(Erään ranskalaisen humoristin mukaan Vee Hoo)

Syntymäni

Minä olen syntynyt lokakuun 27 p. 1858 sanoin kuvaamattoman innostuksen ja mielenkuohun keskellä. Heti pidettiin suuret kemut. Jokainen vieras toi lahjaksi olutta ja whiskyä, lammaspasteja, inkivääriolutta tai häränreisi-pasteja. Köyhemmät, joilla ei ollut muuta tarjota, polttivat neekerin elävältä meidän akkunamme alla. He kaatoivat Kentuokyn öljyä tuleen, että se paremmin paistuisi. Myöhemmin olen kuullut, että se on parasta polttoöljyä maailmassa.

Ylioppilas

Niin kuin kaikkien Amerikan yläluokan ylioppilaiden aika tavallisesti — jakaantui minunkin aikani yliopiston,

kapakan, nyrkkitappelun ja kirkon kesken. Yliopistossa minä luin lakia — en mitään järjetöntä vanhanmaan lakia, mutta ankarampaa, sellaista, joka vastaa kunnian-arvoisaa tuomari Lynch'in lakia. (Lynchaus on saanut nimensä saman tuomarin laista, ja se on polttaa elävältä tai ampua ilman tutkintoa.) Nyrkkitappelulla minä kehitin ruumiillisia voimiani ja nerokkuuttani. — Teddin lyönti on siitä tullutkin hyvin kuuluisaksi. Se on tällaista. Ensimmäinen kova kiljahdus: Hei! katsos tuonne! Ja kun vastapelaaja kääntyy katsomaan, silloin lyö takaapäin häntä niskaan ja takaraivoon oikein vimmatusti; — ja'a, se on vaikuttava lyönti!

Kirkossa minä taas opin kunniallisten ihmisten tapoja ja rehellisyyttä.

Kapakassa minä aina join Missouriin whiskyä, ja minä vannon, että se on maailman parasta juomaa.

Polisipääällikkönä ollessani minä olin kaikkien roistojen ja varkaiden suosittu ja kunnioitettu. Sempätähden heti kun sota syttyi Cuban kanssa, kaikki roistot saapuivat minun kutsustani aseisiin. Kaikki vahvimmat minä vapautin vankiloista, varustin heidät aseilla ja ostin heille 9,000 hevosta. Sillätavoin minusta tuli "rohkein ratsastajain" eversti (Rough Riders), Jack Halkasija tuli everstitiluantiksi, Tom Verikoura majuriksi, Bill Hakkaaja ja Tommy kapteeneiksi. Luutnanteiksi julistin ne, jotka olivat olleet kauemmin vankiloissa. Ennenkuin läksimme sotarintamaan, ostin minä suuret määrät Oregon häränlihaa. Se on maailman parasta kannutettua häränlihaa.

Santa Cuanan myrsky

Santa Cuana della Habanera on kaunis kylä. Siellä "oli ollut" ennen meidän tuloa espanjalaista sotaväkeä.

Kun me saavuimme sinne, niin huusi joku vanha ukko, "Caramba!" — "Sieltähän se vasta sirkus tulee!"

Me näytimmekin heille sirkustemppuja. Minä pidin siitä huolen, että ne olivat "sirkustemppuja". Minun everstiluutnanttini nieli miekkoja. Tom, Tommy ym. keräilivät kelloja ja rahoja ihmisten taskuista. Heti kun yleisö kerääntyi meidän luoksemme, hyökkäsimme me heidän niskaansa ja jo seuraavana päivänä liehui tähti-lippu Santa Cuanan raunioilla!

Ajatellessani sitä kunniaa ja loistoa, jota tämä voiton tuottaa, nukuin minä ja uneksin olevani Lincoln'in keinotekoisten jäsenien valmistustehtaan johtajana. — Se tehdas valmistaa maailman parhaita keinotekoisia jäseniä.

Kansan pelastaja

Silloin kun minut valittiin presidentiksi, olivat ne vaalitaistelun viimepäivät vasta hauskoja, suorastaan loistavia. Kahdeksan zebraa veti vaunujani. Mrs Roosevelt jakoi vaalikirjallisuutta. Missä ikänä minä puhuin, oli tuhannen fonografia aina jäljentämässä sanojani. Ainakin sadassa paikassa zebraat riisuttiin pois vaunujeni edestä ja kansa veti minua riemuhuutojen kaikuessa pitkin kaupunkia ja kutsuivat minua "kansan pelastajaksi!"

Leijonain ampujana

Silloin kun virkakauteni presidenttinä loppui, koppasin minä luotetun rihlani ja läksin Afrikaan leijonia ampumaan. Sanomalehtien kirjeenvaihtajat seurasivat retkeäni. Perillä he valittivat, että sieltä on kovin vaikea lähettää uutisia minusta maailmalle. Silloin minä heti otin suuren joukon kiraffeja ja määräsin ne olemaan telegrafipylväinä.

Seuraavana päivänä minä alotin metsästyksen. Minun matkatoverini vapisivat pelosta niin kamalasti, että eivät kyenneet elävain kuvain koneitten kampeja pyörittämään. Mutta minä olin rauhallinen, luottaen voimiini. Ja jumalan avulla ammuin minä 150 leijonaa, 13,000 gorillaa, 50,000 dromedaria, 300 sarvikuonoa ym. elukoita.

“Te olette rohkea urho!” huudahtivat sanomalehtimiehet.

Toitotus-torvi on maailman paras sanomalehti, vastasin minä.

Italiassa

Italia parka! Italialaiset ovat kaukana käytännöllisyydestä. Näyttää siltä, että he eivät osaa käyttää hyväkseen mitään. Heillä on Vesuvius, mutta siihenkin tarvittaisiin amerikalainen komppania panemaan se oikein käyntiin. Sellainen voimanpaljous menetetään aivan hukkaan!

Minä luennoin heille tarmokkuudesta. Silloin kun minun puheeni oli parhaimmillaan, kun juuri olin pannut puhumataitoni liikkeelle ja lähenin huippukohtaa, silloin joku mandoliininsoittaja käveli akkunan alitse ja minun kuulijani kaikki kääntyivät kuuntelemaan “Santa Lucia”!

Lapset siellä tarjosivat minulle appelsiineja, mutta olivat raukat niin kolloja, että eivät osanneet tuoda niitä minulle käteen, mutta heittelivät minua niillä vasten naamaa! — Italiasta ei ole mitään toivomista, ei edes viiniäkään, sillä Amerikassa valmistetaan paljon parempia viinejä. Se Brandy, jota New Yorkin Italian viinikomppania valmistaa 20:lla avenuella, on maailman parasta viiniä.

Italian maalaukset

Heidän taidemaalauksissaan ei ole mitään erinomaista. Heidän taulunsa ovat aina niin kovin suuria ja aina

pantu niin ylös seinälle, että on kovin vaikea nostaa jalkojaan niiden raameille, silloin kun haluaisi levähtää ja rauhassa lukea sanomalehteä. Ja sitten ne taidemaalaukset ovat useassa tapauksessa vanhoja, mustia ja kovin huonosti hoidettuja. Minä neuvoisin italialaisten käyttämään "Ornko Comppanian" värejä. Ne ovat maailman parhaita.

Pikku korpraalin haamu

Italiasta minä menin Pariisiin. Siellä näin ilmalaivoja, ei mitään uusia. Amerikalaisen Wright veljesten ilmalaiivat ovat maailman kestävimpiä ja parhaita. Musiikkisaleissakaan ei ollut mitään uutta. Niissä oli amerikalaisia tapoja ja ilveilijöitä; amerikalaiset ovatkin maailman parhaita. Näin myös taskuvarkaita, nekin amerikalaisia ja maailman parhaita. Näin myös heikkoja ja raa-
jarikkoja, mutta niitäkin on Amerikassa ja parempia.

Keisarin hautakammio ei ollut amerikalainen, mutta kuitenkin erityisen vahva. Siellä minä kumarsin. Otin hatun päästäni ja sanoin: "Napoleon, minä tässä olen!" Silloin sen korsikalaisen haamu nousi ylös arkustaan ja sanoi: "Ah, rakas toveri, pistä hattu päähäsi." Sitten minä niistin nenäni nenäliinalla, johon oli kaadettu amerikalaista hajuvettä, joka on maailman parasta.

Saborne'ssa

Saborne'ssa minä puhuin. Siellä oli minulla 12,000 kuulijaa. Olen pahoillani, että otin niiltä vaan 3,000 frankkia puheestani. Se ei tee varsin viittä senttiä henkeä kohti. Silloin minä olin oikein äkäpäissäni ja minä vakuutan, että kuulijani saivat varmasti rahansa edestä.

Teddy I ja Wille II
(Eli keisari keisarin luona)

Minä näin Wilhelm II:sen. Hän on kunnan soturi. Mutta kuinka helposti jokainen saattaa huomata, että hän ei ole amerikalainen —. Hänellä ei ole aavistustakaan siitä, miten tekeytyä oikein suurmieheksi, näyttää oikein keisarilta! Oi! kun minä ajattelen miltä Amerikan keisari näyttäisi! — “Herra”, minä sanoin hänelle, “sinä olet Europan suurin keisari ja yksinvaltiias, mutta miksi täällä on noita narrimaalauksia ja noita kurjia muinaiskaluja. Jättäkäämme kaikki sellaiset viisaille asiantuntijoille.”

“Ei kukaan minua ymmärrä. Mi-minä o-olen taiteilija. Mi-minä ra-rakastan taidetta, luontoa ja rauhaa, mutta kukaan ei minua ymmärrä”, itkeä vullotti hän. Ja hän vieläkin itki kun minä läksin Englantiin ja jätin hänet. Edward seitsemäs oli kuollut! Hukka-reisu siis. Mutta matka yli kanaalin oli hauska sen takia, kun matkustin Washington Star linjan laivalla. Ne ovat maailman parhaita laivoja.

Urhon palaus

Vihdoinkin minä laskin jalkani vapaan Amerikan siunatulle maaperälle. Minä näin ystäväni, seuraajaani ja minun kansani — nähkääs Amerikan kansa on minun kansani.

Roman keisarille valmistettu vastaanotto-riemujuhla ei ollut puoleksikaan niin loistava kuin minun.

Jack Halkasia oli vastaanottajain etunenässä. Hänestä oli tehty yleis-syyttäjä, eli “yleinen lainvalvoja”. Tom katusulkukapteeni, nykyään kummi-kuningas, oli myös saapuvilla. Hei vaan sitä väkettä, kun miekat paljastuivat! Tuolla olivat minun rohkeat ratsastajani, luut-

nantti Bill Hakkaaja komentajana. Hän on nykyään juus-
totehtailija, valmistaa maailman parasta juustoa. (Huom!
Tämä ilmoitus ei ole maksettu, hän on minun ystäväni.)

Oi Amerikan keisari! Amerikalaisten keisari! huusi-
vat ystäväni täyttä kurkkua. — — — Kuinka suloiselta se
soikaan minun korvissani. — —

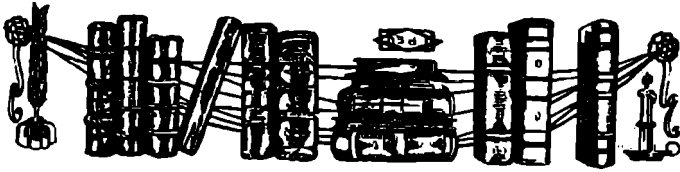
Meidän paras Teddymme, maailman suurin Teddy!—
lisäsivät he — — —

Maailma on minun, minä huudahdin — — —.

KYLVYN JALESTA
Joaquin Sorolla y Bastida

Muutamia pätkiä "filosofisesta muistikirjastani"

Luonnonkaikkeus on ollut aina samallinen kuin se nytkin on. Se on yhtä vähä joskus jostain tyhjästä tai epätyhjystä, jonkinlaisesta muunlaisesta olotilasta alkuun lähtenyt kuin ääretön avaruus saanut joskus alkunsa jostain äärellisyydestä. Se, että rajalliset ilmiöt ilmiömaailmassa alituisen muuttelevat, jopa taivaankappaleet hajoavat ja uusia muodostuu, ei mitenkään todista että luonto kaikkeudellisenakin olisi joskus alkanut tai edes jostain toisesta olotilasta eli laadusta toiseen muuttanut. Ja kaikkeudellisena, t. s. yleis-sisällöltään tulee luonto luultavasti edelleenkin, ijankaikkisesti, pysymään ihan samalaisena kuin se tähänkin asti on ollut.

•

Luonto kaikkeudellisena on aluton, loputon, rajaton ja *ajatukseton ja tunteeton*, siis vain sokea aineen eli voiman liikunnan ja ilmiöiden summa.

Yhtä vähä kuin sillä, että rajalliset ilmiöt alkavat, voi todistaa että ilmiömaailma kokonaisuudessaankin, siis maailmankaikkeus, on joskus alkanut ilmiöttömästä, ja yhtä vähä kuin siitä, että luonnonkaikkeus sisältää pallon muotoisia, ratojaan liikkuvia taivaankappaleita, voi päätätä että itse luonnonkaikkeus myös on jotain rataa myöten liikkuva pallo — Yhtä vähä sillä, että on olemassa *sieluntoimintoja* eräillä rajallisilla olennoilla (eläimillä, ihmisenkin niihin luettuna), voi todistaa että on olemassa myös joku rajaton, ääretön ajatteliija ja tunteilija olemassa.

Ääretön olemus ei voi ajatella eikä tuntea — eikä siis myöskään *tahtoa* — siitäkään helposti ymmärrettäväästä syystä, kun se on kaikkien *suhteellisuuksien* "yläpuolella". Missä ei ole suhteita, siellä ei ole edes mitään ajattelemisen ja tuntemisen, eikä siis myöskään tahtomisenkaan aiheita; siellä on toimiva sielullisuus yhtä mahdotonta kuin on eroittaa pilkkosen pimeässä eri värejä. Toimivaa, elävää sielullisuutta voi olla ainoastaan suhteellisuuksien maailmassa, siis rajallisilla olennoilla luonnonkaikkeuden "ruumiissa".

•

Meidän on ihan mahdotonta kuvitella se, ettei *mitään* olisi olemassa. Ja kun nyt kerran jotain on olemassa, niin ei ole yhtään sen ihmeempää mitä siihen kuuluu, kunhan se vain sopii samain lakien alaisuuteen kuin toisetkin, eli on selitettävissä samain lakien kannalla. Mutta se todellakin olisi ihme, jos olisi oloja eli ilmiöitä jotka tapahtuisivat kokonaan toisellaisten sääntöjen perus-

teella kuin toiset, sääntöjen jotka olisivat näiden toisten ilmiöitten perussäännöistä kokonaan riippumattomat.

*

Mikään luonnonilmiö ei ole *ehdoton* muun kuin luonnon olemukseen kuuluvan *mahdollisuutensa* puolesta. Tuosta *mahdollisuudesta*, ilmiön perus-*”prinsiipistä”*, syntyy ilmiö ainoastaan visseillä ehdoilla, vissien olosuhteitten eli vaikutussuhteitten synnyttämänä — siis seurauksena visseistä syistä. Esimerkiksi: Vedessä on ehdoton aallon mahdollisuus, milloin vesi kerran on vetenä, eikä jäänä tai höyrynä; mutta yksinään tuon mahdollisuuden perusteella eli ehdolla ei voi syntyä eli olla aaltoa, vaan syntyy se siitä, tuosta mahdollisuudesta vasta kun on olemassa vissejä vaikuttimia, jotka näin sanoakseni panevat tuon mahdollisuuden purkautumaan ilmiöksi, se on: aaloksi. Kuten tunnetaan, tuuli tai joku muu sysäävä liike panee veden aaltoilemaan. — Että vedessä olevassa aallon *mahdollisuudessa* on aallon perus-prinsiippi eikä *sysäyksessä* joka aallon synnyttää, huomaa siitä, että aalto juuri vedestä, eikä sysäyksestä, muodostuu. Sen muodostajan, sysäyksen, *”prinsiippi”* on taas siinä tuon liikkeen (sysäysliikkeen) mahdollisuudessa jonka kautta se perustuu luontoon sen (luonnon) ominaisuutena, j. n. e.

*

Samoin kuin sähkö kuuluu aineesen oleellisena aineen ominaisuutena, samoin henki eli elonvoima, sielu, kuuluu aineesen. Ja samoin kuin sähkön liikunta on ehdollinen siten, että se voi tapahtua ainoastaan vissin mekaanisen kiihotuksen perusteella, samoin aineen elo- eli sielu-ominaisuuskin muuttuu *”lepäävästä”* tilastaan toi-

niivaksi tajunnaksi ainoastaan sillä ehdolla, että tuo aine joutuu vissiin sitä edellyttävään tilaan, jota sanotaan *fyyssillistymiseksi*.

*

Miettiessäni kehitysoppia, olen usein kuvitellut miten n. s. "luonnollinen valinta" ja "olosuhteihin mukautuminen" tapahtuu sikiämismaailmassa. — Tämä kuvitteleminen ei ole helppoa mielikuvituksen urheilua, koska tässä täytyy syventyä pienoismaailmaan jonka elämän ilmiöitä on vaikeata havainnollisesti seurata voimallisimmankin isonnukslasin avulla. Ja mielikuvituksella ei ole aineksia ilman havainnoita. Mutta on kuitenkin eräs tapa jota noudattaen voi jonkinlaisella varmuudella kuvitella tuon pienoismaailmankin tapauksia, esim. juuri puheena olevissa suhteissa: on muistettava että samat luonnon säännöt (sanottakoon fysikaaliset, koska esim. kemiakin on vain atomien fysiikkaa) vallitsevat pienoismaailmassa ja suurten luonnon ilmiöiden alalla ja lähdettävä sitten niistä tosiasioista joita on huomattu viimeksimainitulla alalla tuota luonnonlakien yhtenäisyyttä myöten tuon pienoismaailman syvyyksiin ja mentävä sinne niin syvälle kuin suinkin voi ja sitten kun ei enää voi, niin sitten mielikuvituksensa isonnukslasilla isonnettava vielä syvemmillä olevat pienuudet, juuri ne, joita haluaa tutkia, niiden pienuuksien kokoisiksi joiden tasolle on voinut syventyä — ja sitten tarkasteltava niiden elämän ilmiöitä. Tätä menettelytapaa noudattamalla kyllä tulee vieneeksi nuo ilmiöt tuolle pienuuksien tasolle muassaan suurten ilmiöitten alalta — otaksumina että siellä tapahtuvat ilmiöt ovat laadultaan samallaisia kuin täälläkin tapahtuvat, koska siellä kerran vallitsevat samallaiset luonnonlait, mutta tämä on

kuitenkin ainoa menettelytapa mitä voi käyttää tekemättä ainakaan pääasiallisia erehdyksiä tuon pienoismaailman tapausten suhteen.

Niin sanotut "luonnollisen valinnan" ja "olosuhteihin mukautumisen" säännöt sikiämisilmassa edustavat tuota niin kutsuttua kehityso pillista *periyymistä*, jolla tarkoitetaan sitä, että sikiö perii vanhempainsa ominaisuuksia, ei ainoastaan anatomisessa ja fyysillisessä laadussaan vaan myös sielullisissa luonteenominaisuuksissaan. Samat säännöt edustavat myös sitä, *kumpaa sukupuolta sikiö tulee*. — Ensinnäkin määräävät nämä niin koiraan siemenen kuin naaraan munankin yleisen laadun, vaikuttamalla sitä muodostellessaan määräävämmiin niillä eliön sisäisillä "fyysillisillä" sekä "psykkillisillä" ominaisuuksilla eli olosuhteilla jotka ovat tuon eliön sisäisten olosuhteitten voimakkaimmat; sitten hedelmöitymisessä, siemenen ja munan yhdyttyä, määräävät ne sen yhtyjäpuolen, joko siemenen tai munan, joka on voimallisempi yhtymäkumppaniin, ottamaan etusijan toiselta, sikiön, ominaisuuksien muodostamisessa — jos nim. on oikea se otaksuma, että kumpikin yhtyjäpuoli edustaa ainoastaan yhtä sukupuolta, nim. siemen koiras- ja muna naaras-sukupuolta. Jos nyt siis esim. siemen on voimallisempi kuin muna, t. s. jos sen laatu hedelmöitymisessä on suhteellisesti tehoavampi kuin munan laatu, niin sikiöstä tulee naaras, ja päin vastoin.

Kaikki tapaukset ovat sisällöltään voipi sanoa lukematoim määrää pienempiä tapauksia. Niinpä siis myös periyymistapauskin. Se on lukematoim määrää pieniä seuraus tapauksia lukemattomista pienistä asioista, joissa kaikissa määräävät nuo "luonnollisen valinnan" ja "olosuhteihin mukautumisen" säännöt — jotka itse asiassa eivät ole

mitään muita kuin fysikaalisen säännön kaksi tunnettua muotoa, edustaen toisellapuolen voimallisimpain vaikutus-suhteitten voitolle pääsemistä, ja toisella puolen voimallisimpain vaikutus-suhteitten mukaan mukautumista.

Mutta kuvitellaanpa romaania naaraan hedelmöitymismaailmassa!

Sen aineen, jota sanotaan koiraan siemeneksi, muodostavat sitä tutkineitten tiedemiesten selitysten mukaan lukemattomat ainoastaan voimakkaalla isonnuslasilla toisistaan erotettavat solut, n. s. siemensolut, jotka kaikki, samoin mainittujen selitysten mukaan, ovat "itsenäisiä" yksilöllisiä eliöitä. Ja naaraan muna hedelmöityäkseen tarvitsee ainoastaan yhden, sanoo *yhden* noista miljoonista elävistä soluista kanssaan yhtymään. Nyt voi otaksua, että nuo yksilölliset siemensolut millään koiraalla eivät ole aivan toistensa kaltaisia ominaisuuksiltaan, vaan että ne pikemmin muodostavat hyvinkin kirjavan lauman, jossa on voimakkaita, heikkoja, terveitä, sairaita, raajarikkoja, tuliluontoisia, helläluontoisia, vilkkaita, hitaita j. n. e., juuri kuin ihmisissäkin ynnä muissa isoissa eliöissä. Ja tämän jälkeen voi kuvitella että noilla soluyksilöillä on keskenään vaikkapa jonkinlainen kilpailu, päästyään naaraan munan läheisyyteen, siitä, kuka heistä pääsee "autuaalliseen yhtymiseen," "häitten" viettämiseen naaraan munan kanssa. — Minkäläisiä mieliä tärisyttäviä kohtauksia mahtaneekaan tapahtua tuossa kilpailussa! Ja kuka voittaa? Luonnollisesti se, jolla on siihen parhaimmat persoonalliset edellytykset tai jota olosuhteet yleensä eniten noissa suhteissa suosivat. — Mutta tuossapa maailmassa on paljon koiras-kosijoita yhtä naarasta vastaan! Ja kaikki tuossa kuvatussa kilpailussa häviölle joutuneet saavat kuolla! —

Edellä olevan olen esittänyt sen otaksunnon perusteella, että kaikki koiraan siemensolut edustavat yksinomaan koiras-sukupuolta, kuin taas naaraan muna yksinomaan naaras-sukupuolta. Mutta onko näin asianlaita todellisuudessa? — voipi myös kysyä.

Voipihan otaksua niinkin, että kummatkin, niin munat kuin siemensolutkin ovat *kaksinaisia* eli kumpaakin sukupuolta edustavia. Jos näin on, niin siemensolun ja munan yhtymisestä seurauksena olevan sikiön sukupuolen edustusta tuon yhtymisen synnyttämässä "prosessissa" on enemmän, joka luonnollisesti perustuu siihen, kumpaa sukupuolta muna ja solu yhteensä enemmän edustavat. Jos näin käsittää, niin pitää ehdottomasti otaksua, etteivät kumpikaan, siemen eikä muna, tuskin koskaan satu edustamaan yhtä paljon kumpaakin sukupuolta, vaan että niistä toiset edustavat enemmän naarasta kuin taas toiset enemmän koirasta. Jos ei näin olisi, niin otaksuman mukaan että kummatkin sikiämisprosessin synnyttäjät sisältävät kummankin sukupuolen edustusta, ei voisi tulla lainkaan eri sukupuolia, vaan tulisivat kaikki sikiöt olemaan kaksipuolisia!

Kaikki teoriat siitä, minkälaisiin seikkoihin eri sukupuolten syntyminen siemenissä ja munissa perustuu, voivat luonnollisesti olla vain otaksunia. Mitään varmaa tästä asiasta tuskin vielä tiedetään. Mutta oli miten oli, tosiasia lieenee kuitenkin se, että joka tapauksessa fyysikaaliset "luonnollisen valinnan" ja "olosuhteihin mukautumisen" säännöt vallitsevat järkkymättömästi jo sikiämisaailmassakin, määräten ei ainoastaan eri sukupuolet, vaan myös *kaiken* periytyminen.

*

Mitä on vapaus?

Vapaus on sitä, ettei tunne kahleita.

Sangen yksinkertainen vastaus! Mutta vielä yksinkertaisempaa olisi vastata: Vapaus on sitä, ettei ole kahleissa.

Mutta se vastaus ei olisi oikea. Ja jos sallitte, niin selitän miksi ei.

Sallitaan!

Niin, nähkääs nyt, mitään *todellista* vapautta ei ole olemassa lainkaan, kun kerran kaikki on syyperäistä. Kaikki perustuu johonkin, riippuu eli johtuu jostakin. Tuo kaasuliekki joka minulle tuossa valoa antaa, näyttää vapaalta noin kauniisti palaessaan, ja jos sillä olisi äly, niin se luultavasti luulisikin palavansa ihan vapaasta tahdostaan; mutta sen koko olemassa-olo riippuu tuota torvea myöden virtaavasta kaasusta ja ilmasta.

Aivan niin, tuo selitys perustuu hyvin pätevästi tieteseen.

Mutta ei ole paikallaan, kun on kysymys esimerkiksi *ihmisen* vapaudesta, eikä jonkun kaasuliekin vapaudesta.

Miksikä ei?

Siksi, että onhan selvää, ettei ihminen ole kahlittuna esimerkiksi nälkään silloin kun hän on kylläinen, eikä naiseen, milloin hän elää ilman naista.

Sehän on todellakin hyvinkin totta! Minä en ole kahlittuna nälkään — käyttääksemme "kahleita" tässä nyt verrannollisessa merkityksessä, — milloin olen ravittu, samoin kun en ole silloin Bostonissa, milloin olen New Yorkissa! Jokainen olotila on, samalla kun se riippuu eli johtuu jostain toisista olotiloista, riippumaton, siis vapaa jostain toisista olotiloista. Mutta kun minä sanon vapauden olevan sitä, ettei tunne kahleitaan, tarkoitan

minä että vapauttomuutta *tuntee* ihminen ainoastaan milloin hänen elämäänsä koskettavat suhteet ovat sellaisia, että ne herättävät hänessä kärsimyksen tunnetta ja noista suhteista vapautumisen halua, ja että *vapautta* tuntee ihminen silloin, milloin eivät hänen elämäänsä koskevat suhteet herätä hänessä kärsimystä ... Voisihan yhtä hyvin onnetonna ollessaan sanoa olevansa vapaa onnesta, hyvästä, kuin onnellisenakin ollessaan vapaa onnettomuudesta, pahasta; tai nälkää kärsiessään olevansa vapaa nälttömyydestä, ja niin edespäin ... Vaikka olisin koko elämäni ajaksi rautaisilla kahleilla seinään kytketty, niin en tuntisi itseäni epävanaaksi jos minun niissä kahleissa vain olisi niin hyvä olla, etten tuntisi halua niistä vapaaksi pääsemiseen ... Sana "vapaa" voi siis tämän käsitykseni perusteella merkitä ainoastaan olotilaa, jossa ei ole paha olla, eikä mitään mistään riippumattomuutta — jota ei maailmassa eli luonnossa olekaan ... Mutta tyytyväisyys oloihin johtuu ehkäpä useammin kuin muutten siitä, ettei olla koettu parempaa ... Häkissä kasvanut lintu lentää häkkiinsä takasin, jos sen sieltä ulospäästää eli häätää. Se pitää häkissä oloa itselleen luonnostaan kuuluvana ja tyytyy siihen ahdasrajaiseen maailmaansa mikä häkin sisälle mahtuu ... Ja paremman kokemuksen tai asemastaan ja luonnollisista oikeuksistaan tiedon puutteeseen kai sekin perustuu, että suurin osa työläisiä vielä nykyäänkin niin kiltisti tyytyy häpeälliseen, riistonalaiseen asemaansa. He eivät vielä tarpeeksi *tunne* itseään väärä-osaisiksi — ja eivätkä he sellaisia olekaan niin kauvan kuin eivät käsitä ja tunne itseään sellaisiksi, vaikkapa sitten miten paljon kärsisivä., ovat-pahan vain eräässä vississä asemassa eläjiä. He ovat orjia ainoastaan sikäli kuin käsittävät ja tuntevat itsensä

sellaisiksi ... Siis orjuus ja vapauskkin ovat vain suhteellisia asioita. Niitä ei ole siellä, missä ei niitä tunneta.

*

Uudenaikainen uskonnosta vapautunut puhtaasti luonnontieteellinen maailmankatsomuksemme on sitonut meidät luontoon, eli voi myös sanoa: sysännyt meidät sokeain luonnonvoimain temmellyksen pyörteisiin, mutta samalla on se vaauttanut meidät yliluonnollisesta, joten me nyt voimme syystä vapaudentunnetta rinnoissamme tuntien huudahtaa:

“Ma vapaa luonnon lapsi olen, jumalille mulla ei velkaa ole!”

Kannattaa todellakin näin huudahtaa, päästyään vapaaksi hirmuisen jumalan orjuudesta!

Kunhan nyt vain saisimme vielä taloudellisestikin sellaisen aseman, jossa olisi hyvä olla, niin voisimme sanoa, että tämä maailma on “all right!”

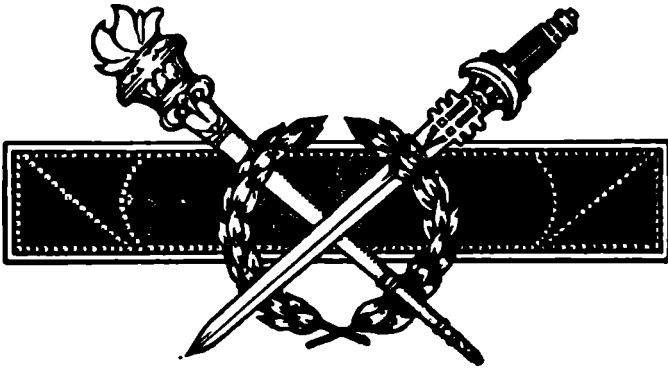
Matti Herneshuhta.

TIEDON JANO

C. J. Anderson'in veistos.

Yhdysvaltain kongressi

Epäkansanvaltainen laitos.

Amerikan Yhdysvaltain peruslakien ja hallitusmuodon muovaajien mielessä ei suinkaan ollut kansanvaltaisen hallituksen rakentaminen, päinvastoin — kuten tunnustettu Yhdysvaltain valtiomuodon johtavan hengen oiva tulkitsija professori J. Allen Smith sanoo — kansanvaltaisuus, se on, kansalle välittömästi vastuunalainen hallitus tai kansan hallitus kansan kautta oli juuri se, jota he koettivat välttää. Ja kiitos kansassa vallalla olleelle jonkummoiselle vapaus- ja kansanvaltaisuuskäsitteelle, että peruslaista ja hallitusmuodosta semmoinenkin tuli, sillä kokonaan yksinvaltaiseksi ei sitä voitu yleisen mielipiteen vuoksi muovata, vaan “juuri sellaiseksi ettei se herättänyt yleistä vastustusta ja että se samalla antoi kansalle niin vähän kuin mahdollista polittisen vallan perustaa.”

Tämän tuloksena meillä on Yhdysvalloissa kehuttu “maailman kansanvaltaisin parlamentti”, kaksine kamari-

neen, jommoista Eero Erkko y. m. Suomen porvarit tyrkyttivät Suomelle suurlakon jälkeisinä päivinä, kun oli kysymys paraimman parlamentin Suomelle muodostamisesta. Mutta jälemmästä ehkä todentuu, että Erkolla oli Suomen parlamentin suhteen sama tarkoitus kuin Yhdysvaltain perustuslain luojilla tšekäläisen kongressin suhteen: antaa kansalle näennäisesti niin paljo valtaa kuin mahdollista, mutta todellisuudessa kieltää siltä se niin paljo kuin mahdollista — tai sitte on Erkko ollut Yhdysvaltain kongressin epäkansanvaltaisuudesta yhtä tietämätön kuin enemmistö Amerikan kansasta.

Kuitenkaan, ei ole mikään salaisuus, vaan julkisesti selitetään, että Yhdysvaltain senaatti edustaa valtioita ja edustajahuone "kansaa," ja että senaatin tarkoitus on olla esteenä edustajahuoneen "hätäiselle ja kehnostiharmitulle" lainlaadinnalle. Tosin koetetaan tulkita, että molemmat huoneet ovat varustetut samallaisella vallalla, sillä ne muodostavat toinen toisiaan vastaan ehkäisyn (check) tai esteen, ja että lakien täytyy olla molempien huoneitten hyväksymän ennenkuin ne voivat tulla voimaisiksi, mutta tämän tulkitus on unhottava ottaa lukuun, että senaatilla ja presidentillä on erinäisiin asioihin nähdessä päätösvalta ilman että edustajahuoneelle suvaitaan niistä ilmoittaakaan. Senaatin ja edustajahuoneen tasavertaisuus päättyykin siihen, että molemmilla on samallinen valta lainlaadinnan yli. Mutta senaatille on sitte vielä annettu sängen tärkeitä päätösvoimaksia, joihin edustajahuoneella ei ole mitään sanomista. Ulkovaltojen välisessä liittojenteossa ja virkapaikkojen täyttämässä on kaikki valta yksinomaan presidentillä ja senaatilla. Tämän valtansa nojalla voivat presidentti ja senaatti tehdä ulkovaltioitten kanssa liittoja, joilla voi olla mitä suurin

merkitys maan yleiseen, poliittiseen ja teollisuuselämään. Ainoastaan milloin liiton täytäntöönpano vaatii valtion varoja käytettäväksi, on edustajahuoneella epäsuora kieltämis-oikeus: se voi kieltää tarvittavat varat ja siten tehdä se mitättömäksi. Käytännössä on edustajahuone kuitenkin luovuttanut tämänkin valtansa. "Presidentti ja senaatti voi esimerkiksi luovuttaa tai liittää maa-alueita ilman että edustajahuoneessa keskustellaan sanaakaan siitä, ellei sellainen toimenpide sisällä rahallisia tuloja tai menoja. Minun täytyy kuitenkin lisätä, että vaikka liittosopimus sisältää pykälän yleisten varojen kulutuksesta, on se sääntönä sitten Washingtonin ajan, että edustajahuone ei keskustele senaatin hyväksymistä liiton ehdoista, vaan äänettömänä hyväksyy ne suoritettuna tekona ja yksinkertaisesti äänestää välttämättömistä varojen myönnytyksistä."*)

Vähemmän epäkansanvaltainen ei ole suinkaan presidentin etuoikeus nimittää hallituksen johtavat virkamiöhet, joitten nimityksen senaatti joko hyväksyy tai hylkää. Kun tähän vielä kuuluu kaikkien liittohallituksen oikeuslaitosten tuomarien, m. m. ylimmän oikeuden tuomarien nimittäminen, joitten vallassa on lakien tulkinta ja epäperustuslailliseksi julistaminen, asettaa se edustajahuoneen tasa-arvoisuuden senaatin rinnalla itse lopullisen lakien vahvistamisen ja täytäntöönpanon suhteen sangen kauaksi jälkeen. Senaatti voi ehkäistä epämieluisien ja sen jäsenryhmien eduille vastakkaisilla mielipiteillä varustettujen tuomarien ja lakien täytäntöönpanijain nimitämisen, ja edustajahuone, jonka pitäisi olla kansan tahdon välitön ilmaisija ja yhtäarvoinen lainlaadinnassa, on vailla vaikutusvaltaa niihin henkilöihin nähden, jotka tule-

*) Boutmy, Studies in Constitutional Law, siv. 91.

vat sen laatimia lakeja tulkitsemaan ja täytäntöön panemaan. Kun vielä, kuten tiedetään, ylimmän oikeuden tuomarit nimitetään elinaikuisiksi, ettei mikään valta voi niitä erottaa, niin ei ole yhtään liikaa sanoa, että "mahtavampaa estettä kansanvaltaisille harrastuksille tuskin osataan keksiä."*)

Tosin perustuslaki mahtavasti sanoo, että edustajahuoneella on yksinomainen valta kanteennostamiseen hallituksen siviilihenkilöitä m. m. tuomareja vastaan ja tätä edustajahuoneen etuoikeutta kehutaan sanoilla: "Tämä on yksi tärkeimpiä perustuslain myöntämiä oikeuksia, sillä se on ainoa tapa millä tuomarit tehdään vastuunalaisiksi, ja se on myös ehkäisynä ylimmälle toimeenpanevalle (presidentille)."**) Mutta missä on tämän merkitys, kun senaatilla on vuorostaan yksinomainen etuoikeus ja valta istua tuomarina syytetylle? Edustajahuoneella ei ole vähintäkään sanomista tuomarien y. m. nimitämisessä. Se valta on presidentillä ja senaatilla. Ja samalla senaatilla on tuomiovalta hyväksymiensä nimettyjen yli. Edustajahuoneen "yksinomainen valta" kanteen nostamiseen on silloin jotenkin merkityksetön. Ja että edustajahuoneen valta olisi vieläkin merkityksettömämpi tässä asiassa, vaaditaan senaatin jäsenten kahdenkolmasosan enemmistö hyväksymään päällekkänetun henkilön syytteenalaisuuden. Kuinka vaikeaa on todella saada kahdenkolmasosan enemmistöä jonkun sellaisen asian puolelle siitä on kuvaavana esimerkkinä eräs tapaus, jossa itsensä senaatin perustuslaillista oikeutta oli rikottu.

*) Allen Smith, The Spirit of American Government, siv. 70.

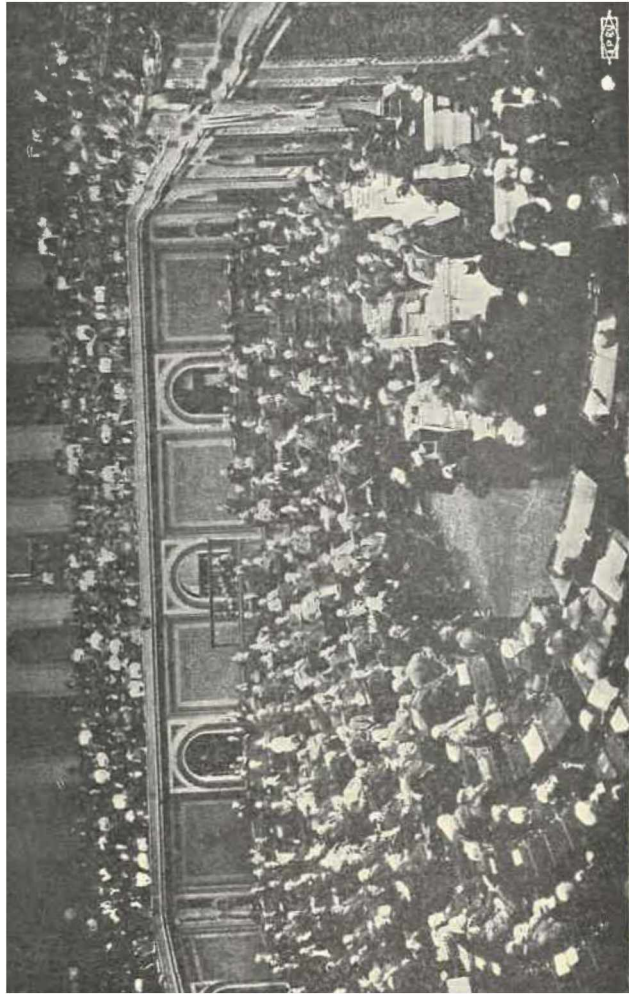
**) W. H. Barlett, Handy Book of American Government, siv. 33.

Yhdysvaltain presidentti Andrew Johnson (1868) poisti sotasihteeri Edwin M. Stantonin pois virasta ilman senaatin myöntymystä. Edustajahuone nosti kanteen presidenttiä vastaan perustuslain rikkomisesta. Senaatti istui kolme viikkoa jutun kanssa ja äänestyksessä oli 35 senaattoria sitä mieltä että Johnson oli syyllinen ja 19 piti häntä syyttömänä. Puuttui yhtä ääntä vaaditusta kahdenkolmasosan enemmistöstä, ja kanne raukesi. Kuinka paljo vaikeampaa eikö ole saada tarpeellista enemmistöä silloinkun ei ole kysymys itse senaatin oikeuksien polkemisesta?

Edellisestä lienee jo täydellisesti selvinnyt kuinka on sen kehtun mieliväitteen laita, että "molemmat huoneet ovat varustetut samallaisella vallalla." Mutta kongressin epäkansanvaltaiset ilmiöt eivät pääty tähän. Perustuslain kohta: "Kaikki lainsäädäntävalta kuuluu kongressille," ei menetä merkitystään vain sen tähden, että ylin oikeus on anastanut vallan tulkita kongressin laatimia lakeja mielensä mukaan, vieläpä julistaa ne perustuslakivastaiseksikin, vaan presidentin mahtisana, veto-oikeus, rajoittaa kongressin lainsäädäntävaltaa ehta itsevaltiaalla tavalla. Yhdysvaltain valtioperiaatteessa paljon huudettu ihanne lakiasäättävän, toimeenpanevan ja tuomitsevan vallan toisistaan erilläänpitämisestä ei pidä käytännössä paikkaansa, paitsi mikä koskee kongressin astumista sille kuulumattomille aloille. Tuomiovalta (oikeuslaitos) ei saisi sekaantua lainsäädännön alalle; sen olisi vain rangaistava lainrikkokjia laissa säädetyllä tavalla. Toimeenpanevalta vallalla, jonka ylin presidentti on, olisi tehtävänä lakien ja asetusten täytäntöönpanon valvominen. Mutta samoin kuin tuomiovalta on sekaantunut lakeja säättävän vallan alueelle julistaen sen laatimat lait toisinaan mitättömiksi,

samoin on toimeenpanevilla vallalla, presidentillä, oikeutena jäävätä ja siten estää kongressin laatimat lait voimaanastumasta silloinkun hänen yksityinen persoonansa ei niitä syystä tai toisesta suvaitse. Tosin on meillä perustuslaissa taas säädös, joka sallii presidentin hylkäämän lain astua voimaan jos kongressi (edustajahuone ja senaatti) sen edelleen hyväksyy, mutta kahdenkolmasosan äänen enemmistöllä. Se asettaa monen "kansanedustajan" äänen hyvin köykäiseksi yhden miehen vallan rinnalla. Ettei ole helppoa saada vaadittua kahdenkolmasosan enemmistöä, se jo nähtiin senaatin suhteen ja sitä edelleen todistaa se, että "vuoteen 1889 mennessä presidentin veto-oikeutta oli käytetty 433 kertaa, mutta ainoastaan kahdessakymmenessäyhdeksässä tapauksessa saatiin vaaditulla kahdenkolmasosan äänten enemmistöllä se kumotuksi."*) Ja erittäinkin jos senaatin yksi kolmasosa ja siihen lisätynä vielä yksi ääni ja presidentti asettuvat vastustamaan jotain lakia — joka onkin useammassa tapauksessa tapahtunut — merkitsee se vain kourallisen miesten vastustusta, jonka tähden "kansanvaltainen" Yhdysvaltain parlamentti ei saa voimaiseksi suuren enemmistön haluamaa lakia. Otetaan esim. nykyinen kongressi. Edustajahuoneessa on 391 jäsentä ja senaatissa 92, eli yhteensä 483. Niin suuri summa miehiä. Mutta presidentin jotain vetoamaa lakia ei saataisi voimaan jos 31 senaattoria sitä vastustaisi, sillä jälellä olevat 61 eivät muodosta kahtakolmasosaa senaatin jäsenistä. Edustajahuoneen äänimäärä ei tulisi lukuun vaikka siellä joka mies olisi lain hyväksymisen puolella. Veto-oikeus antaa täten presidentille melkein samallaisen vallan kuin jonkun monarkisen maan hallitsijalle.

*) Mason, The Veto Power, siv. 214.

Yhdysvaltain edustajahuone täysistunnossa

Luulisi kuitenkin että perustuslaki myöntää edustajahuoneelle suoranaisen vallan tulo- ja menoarvion yli, sen korvaukseksi kun se rajottaa sen vallan muissa tärkeissä hallinnollisissa kysymyksissä, mutta niin ei ole asian laita. Suostuntojen hyväksyminen aikakausittain tai kongressin istuntokausittain ei ole missään määrätty. Kerran hyväksytyt suostunnat pysyvät voimassa kunnes uudet hyväksytään. Ja jos oletetaan, että tulopuolet sattuvat olemaan järjestetyt hallituksen tarpeitten mukaan tyydyttävästi, ei edustajahuone voi vähimmässäkään määrässä suostuntoja muuttaa ja sitä vähemmän poistaa. Siten ovat samat suostunnat voimassa kunnes hallitus, presidentti ja senaatti, haluavat ne muuttaa.

Menopuolen hyväksymisen kanssa on melkein samalla tavalla. Perustuslaki sallii hallituksen menoarvion hyväksyttävän pysyväiseksi, yhdellä poikkeuksella: armeijan kuluille voidaan tehdä myönnytys korkeintaan kahdeksi vuodeksi eteenpäin. Pysyväinen menoarvio ei ole vielä kaikessa perustuslain sallimassa laajuudessaan käytännössä, mutta sittenkin tarpeeksi laajassa rajottaakseen yleisesti tunnustettua kansanvaltaiselle edustajistolle kuuluvaa valtaa budgetin yli. Nykyisin ei ole ollenkaan mahdollonta laajentaa menoarvio pysyväiseksi hallituksen jo kaikkiseen tarpeeseen, vieläpä laivastonkin ylläpitämiseen, paitsi ei armeijan. Ja saatetaan lisätä että hallituksen "vakaisuuden" vuoksi halu on sangen hyvä sinnepäin.

On ymmärrettävää että tähän tarvitaan edustajahuoneen myöntymys, sen hyväksyminen. Mutta se mitä esim. nykyinen edustajahuone päättää, ei saisi olla rajottavana esteenä seuraavalle valitulle edustajahuoneelle. Mutta sitä se kuitenkin on.

Jos esim. vallassa oleva puolue käyttäisi tätä perustuslain sallimaa menoarvion pysyväiseksi päättämivaltaansa

kaikessa laajuudessaan, tekisi se hallituksen kokonaan riippumattomaksi seuraavasta parista edustajahuoneesta, tai toisin sanoen, riippumattomaksi itse kansan enemmistöstä, jonka mielipiteen ilmaisijana edustajahuoneen pitäisi olla. Nykyinen kongressin istuntojärjestys sallii vallassa olevan puolueen tehdä tällaisen tempun vielä sen jälkeen kuin se on vaalissa täydellisesti hävinnyt ja tullut siis kokonaan vastakkaiseksi äänestäjäjoukon yleisille mielipiteille. Tämä on mahdollista sentähden kun edellisen kongressin n. s. toinen istuntokausi ei ole ennenkuin uusi edustajisto edustajahuoneeseen on valittu, ja uudet edustajat eivät astu toimeensa ennenkuin kolmetoista kuukautta jälkeen valintansa. Millään muulla kansalla ei ole tällaista nurinkurista tapaa. "Nykyisen lain mukaan siis kongressin edusmies, joka on hävinnyt vaaleissa ja jolla ei ole enään kansan luottamusta, laatii vielä lakeja kansalle ...")*) Ja juuri tärkeimpien lakien ja erittäinkin menoarvion hyväksyminen jäävät aina tähän viime tilaisuuteen. Vanha vallassa oleva puolue voi täten varustaa mielipiteiltään jyrkästi eroavan uuden eduskunnan varalta hallituksen kokonaan riippumattomaksi siitä useimmiksi vuosiksi. Suostuntain myöntäminen ja menoarvion hyväksyminen ovat tavallisesti valtteja, joilla kaksijalkaisenkin parlamentin heikompi jalka, puujalka, saattaa hallituksen itsestään sangen paljo riippuvaksi, niin paljo riippuvaksi, että se voi niitten kieltämisen uhalla pakottaa ylemmän huoneen ja hallituksen ottamaan huomioon vaatimuksiaan aikomiensa lakien alalla. Niin muualla, perustuslaillisissa maissa. Yhdysvalloissa toisin: Suostunnat saatetaan tehdä pysyväisiksi määräämättömäksi ajaksi.

*) J. F. Shafroth, When Congress Should Convene, North American Review. vihko 164.

Menoarvio, paitsi armeijan, saatetaan samoin hyväksyä vakinaiseksi. Edustajahuone on silloin kerrassaan ilman vaikutusvaltaa hallitukseen. Sillä ei ole muuta silloin jällellä kuin alote oikeus lainsäädäntöön, mutta lakien hyväksymisen tiellä on senaatti, presidentti ja ne 31 senaattoria ja vielä viime tingassa ylinoikeus. Vasta sitte mahtaa se jotain kun senaatissa on samanmielinen enemmistö. Ettei tämä muuttuisi helposti, on senaattorien toimikausi kuusivuotinen, vaihtuen niistä yksi kolmasosa joka toinen vuosi.

Epäkohdan, että vallassaoleva puolue tai vanha kongressi ei voisi enään säätää lakeja ym. uuden kongressin edustajiston valituksi tultua, voisi kongressi helposti poistaa peruslakeja muuttamatta. Milloin istuntoaika alkaa ja milloin se päättyy on yksinomaan kongressin päätettävissä, kunhan se peruslain vaatimuksen mukaan kokoontuu kerran vuodessa. Sitä epäkohtaa ei kongressi ole kuitenkaan ollut halukas poistamaan. Eipä edes edustajahuonekaan, johonka epäkohta vahingoittavimmin vaikuttaa, ole tehnyt siihen alotetta. Se ehkä on johtunut siitä, että juuri edusmiehet voivat kaikkein edesvastuuttomimmin silloin päätellä asioista. Tavallisesti tapahtuu niin että vain puolet edustajahuoneen jäsenistä tulevat valituksi uudelleen. Toista puolta edustajistosta ei silloin toisella kongressin istuntokaudella sido valitsijoihinsa uudelleen valinnan toivo eikä häviön pelko, joka muuten olisi jonkunmoisena esteenä päättömille päätöksille.

Edustajahuone onkin itsestään ollut taipuisa epäkansanvaltaisille muodostuksille pitemmässä määrässä mitä itse perustuslait määrittelevät. Sen havaitsee selvästi valiokuntajärjestelmästä, joka on muodostunut aikojen kuluessa. Valiokuntia oli edustajahuoneen ensi muodostus-

tuksen aikana aniharva ja ne valittiin aina istuntoajaksi. Nyt niitä on likemmä kuusikymmentä ja ovat ne vak'naisia, se on, ne ovat toimessaan koko kongressin istunto-kauden, eli kaksi vuotta. Tämä on kylläkin käytännöllisistä syistä hyvä; epäkohta ei olekaan siinä. Mutta epäkohta on valiokuntien nimittämisessä ja niitten rajattomassa omavaltaisuudessa sekä klikimäisyydessä, jolle ne erittäin antavat etuisuuden.

Aina tähän vuoteen saakka on ollut puheenjohtajan vallassa nimittää kaikki valiokunnat. Nykyinen kongressin edustajahuone muutti tapaa siten, että puheenjohtaja nimittää valiokunnan, tai paremmin sanoen, valitsijamiehet, jotka sitte nimittävät kaikkiin valiokuntiin jäsenet. Puheenjohtajan omavaltaisuus ei ole tällä tempulla paljo vähentynyt. Valitsija-valiokuntaan nimittää hän tietysti puolueensa miehet enemmistöksi ja ne tietysti pitävät huolen että joka valiokuntaan tulee mieluisa enemmistö; vain kohteliaisuus velvoittaa heitä nimittämään valiokuntiin ollenkaan toisen tai toisten puolueitten edustajia. Valiokuntain puheenjohtajapaikat ovat tavallisesti jo etukäteen sovitut palkkiopaikoiksi ahkerimmille puolueystävälle. Ja mikään valiokunta, kerran kun se on nimitetty, ei ole kenellekään edesvastuullinen töistään.

Teoreettisesti jokaisella edustajalla on oikeus ehdottaa lakeja minkämoisia hyvänsä. Mutta kun kaikki ehdotukset ovat lykättävät asianomaisiin valiokuntiin ennenkuin edustajahuone voi niistä keskustella, hyväksyä tai hylätä ja kun valiokuntiin lähettäminen ei tarkoita sitä, että niitä on pakko koskaan edustajahuoneelle lausuntoineen takasin esittää, on se melkein sama kuin yksilöedustajalla ei olisi aloteoikeutta ollenkaan. Asianomainen valiokunta tietysti, jos ehdotus on sille mieluinen, palauttaa

sen lausuntoineen edustajahuoneelle; jos se taas on epämieluisuinen, saattaa palauttaa sen liian myöhään ettei edustajahuone ennätä siitä keskustella, eli sitte ei palauta ollelleenkaan. Tämä tällainen puutteellinen järjestys antaa pienelle joukolle valiokunnan jäseniä täydellisen vetovallan edustajahuoneessa esitettyjen lakiehdotusten yli. Sen yksi pahapuoli on vielä siinä, että se vapauttaa vallassa olevan puolueen vastuunalaisuudesta toivotun lainlaadinnan saamattomuuteen nähden. Syy yksinkertaisesti lankeaa valiokunnan jäsenten niskoille, kun edustajahuone pääsee äänestyksellä tappamasta useammat epämieluiset lakiehdotukset. Kutka jäsenet valiokunnassa ovat taas saaneet estetyksi jonkun lakiehdotuksen edustajahuoneeseen takaisinpalauttamisen, siitä ei tarvitse julkista tiliä tehdä. Päätökset ja äänestykset pidetään salassa, silloin kun pelätään julkisuutta. Ja kukaan valiokunnan vasta puolueen jäsen ei ole oikeutettu niitä tuomaan julkisuuteen.

Missään ei olekaan yksityisetujen ajamiselle ja vehkeilylle parempaa tilaisuutta kuin näissä valiokunnissa. Muodon vuoksi tosin pidetään julkisia kuulusteluja, joihin saavat luvan saapua liikemiehet ja työväenmiehet eri puolelta maata esittämään näkökantojaan joko myöten tai vastaan. Mutta varsinainen lakimuodostuksen muovaaminen tapahtuu valiokunnan sulatussa kokouksessa, johon monasti hankitaan sen tai sen liike- tai teollisuusalan vaikuttavin johtomies sanelemaan mikä on hänelle edullista.

Tätä puolta sangen kuvaava juttu kerrotaan t. v. kesäkuun American Magazin'essa. Silloin kun laadittiin kuuluisaa Dingleyn tullitariffia, joka villakankaitten korkean tullin tähden on tullut kuuluisaksi, oli villatrustilla

(National Association of Wool Manufacturers) Washingtonissa asioitsijansa, joka siellä olostaan mm. kirjotti päämiehelleen seuraavaa: "Olen ainoa mies, jonka sallitaan olla läsnä valiokunnan suletuissa kokouksissa". Ja edelleen kerrotaan valiokunnan erään jäsenen, Russelin kirjottaneen jollekin toiselle samaisen asiamiehen vaikutuksesta valiokunnan yli: "Mitä hyvänsä Mr North sanoo, sen me teemme; jos hän sanoo 'liittää tämä siihen', me liitämme; jos hän sanoo 'poistakaa tämä', me poistamme". — Ja se mikä valiokunnassa valmistetaan ja edustajahuoneelle esitetään, melkein poikkeuksetta läpääsee edustajahuoneessa. Onhan valiokunta pannut toimeen "julkisen kuulustelun" ja hankkinut "monipuoliset ja perusteelliset" tiedot, joiden nojalla esityksensä tekee. Voisi kuitenkin luetella lukemattomat julkiset ja julkisesti salaiset lahjusten välikäytöt, joiden "nojalla" valiokunnat esityksensä tekevät. Mutta niitten kertominen ei kuulu tämän kirjoituksen piiriin:

Edelleen on järjestyssääntöjen kautta käytäntöön tullut tapa, että valiokunnan puheenjohtaja, tai se "joka esittää valiokunnalta palautetun lakiehdotuksen tai muun ehdotuksen edustajahuoneelle, määrää kuinka kauan siitä keskustellaan, kuka puhuu kummaltakin puolelta, ja josko mitään muutosehdotuksia sallitaan tai josko ei sallita ollenkaan. Jäsen, jolle uskotaan tärkeässä asiassa puheoikeus, pidetään syyllisenä anteeksiantamattomaan skandaaliin jos hän lopettaa järjestyssääntöjen salliman tuntia pitkän puheenvuoronsa ilman ettei vaadi puheenvuorojen rajottamista".*) Rajotukseen tietysti vaaditaan edustajahuoneen päätös, ja useimmassa tapauksessa se

*) The Conduct of Business in Congress, North Am. Rev., vihko CXXVIII, siv. 121.

saadaankin, sentähden, että paljo on asioita, jotka on nuijattava aikanaan läpi. Senaattori Hoar on laskenut että keskimääräinen aika, minkä edustajahuone kuluttaa kutakin valiokunnalta tullutta ehdotusta kohtaan lukemisessa, keskustelussa ja äänestämässä, on kaksi tuntia.

Että vielä pikaisempaa kyytiä voitaisiin käyttää, sallivat työjärjestyssäännöt joka ensimmäisenä ja kolmantena maanantaina ja kuutena viimeisenä istuntokauden päivänä päätettäväksi, että siihen mennessä valiokunnilta valmistuneet esitykset läpäistään yleisiä käsittelysääntöjä noudattamatta. "Täten", kirjottaa senaattori Hoar, "jos kaksikolmasosa myöntyy tähän, hyväksytään lakeja ilman keskusteluja, ilman muutoksia, yhdellä ainoalla äänellä (jos ei kukaan pane vastaan) ... Tässä muodossa, istuntokauden lopulla, saavat sadat perin tärkeät lait ja asetukset Amerikan kansan edustajien perustuslaillisen hyväksymisen ilman että niitä keskustellaan, korjataan, painetaan tai ymmärretään."

Tässä mainittava viimeinen mutta ei suinkaan vähin epäkohta on puheenjohtajalle myönnetty täydellinen omavaltaisuus puheenvuorojen jakamisessa ja kokousjärjestyksen tulkinnessa. Edustajahuoneelle mietintöjään palauttavien valiokuntien puheenjohtajista saa esittämisoikeuden se, jonka valiokunnalla on esitettävänä edustajahuoneen puheenjohtajalle henkilökohtaisesti tai hänen lähimmälle puolueklikkilleen mieluisat asiat. Hän yksinkertaisesti ei "huomaa" muita ennenkuin viime tingassa. Kun sitte hänen mieluisensa valiokunta esittää mietintönsä ja sen esittäjä, kuten ennemmin sanottu, määrittelee minikäläisiä muutosehdotuksia asiaan suvaitaan, tulkitsee puheenjohtaja kaikki muut järjestykseen kuulumattomaksi. Se tavallisesti pitää paikkansa. Epämieluisan muutoseh-

dotuksen tekijällä on tosin oikeus puheenjohtajan tulkinnan johdosta vedota edustajistoon, mutta vallassa oleva puolue, vaikka sen oma edustajakin vetoisi, tavallisesti hyväksyy puheenjohtajan menettelyn, sillä se ei halua antaa epäluottolausestaan omalle valitsemalle puheenjohtajalleen. Niin poikkeukseton on tällainen tapa, että republikaaninen monikausinen ja omavaltaisuudestaan edustajahuoneen tsaariksi kutsuttu puheenjohtaja Cannon vaan kerran tuli kumotuksi tulkinnassaan, kun demokraatit saivat avukseen joukon insurgeiksi kutsuttuja republikaaneja.

Vähemmän omavaltainen ei ole suinkaan nykyinen demokratinen puheenjohtaja. Roolit ovat vain muuttaneet miehiä. Niinpä tuonnottain, kun edustajahuoneessa käsiteltiin Yhdysvaltain ja Canadan välistä kauppasopimusehdotusta, käytti puheenjohtaja valtaansa niin armostomasti, republikanien muutosehdotuksia sangen nopeilla vasaranlyönneillä asiaankuulumattomiksi tuomiten, että itse vanha "tsaari", Cannon, ei malttanut olla hypähtämättä ylös ja huudahtamatta: "Millä se tämä meidän Cesar on syötetty, kun se on niin kopea?" Siksi tahdotaankin sanoa, että "edustajahuone on lakannut olemasta neuvotteleva kokoomus; se on vain kapine viidenkymmenen pienen valiokunnan sulettujen ovien takana valmistamien ehdotusten hätäiselle äänestämiseksi".*)

Ilmankos viime vuosien aikana ja erittäin nyt viime aikoina on alakynnelle käyvien porvarien ja vielä enemmän työväen taholta käynyt äänekkäämmäksi vaatimus peruslakien korjaamisesta kansanvaltaisuuden takeita antavalle kannalle. Porvarit tyytyvät senaattorien kansanäänestyksellä valitsemiseen ja hyvällä syyllä saatetaan

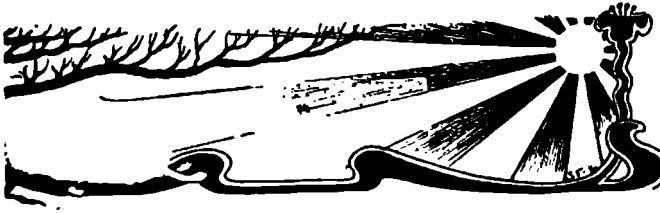
*) Boutmy, Studies in Constitutional Law, siv. 98.

edellyttää sellaisen muutoksen pikaista tapahtumista. Mutta sen palvelus kansanvaltaisuuille on sangen vähäinen, sillä suhteet molempien huoneiden välillä eivät siitä hituistakaan muutu. Voidaanpa sanoa, että koko tempulla tarkotetaan vaan pitkittää nykyisen epäkansanvaltaisen kongressin ikää. Senaatti, valittakoompa sen jäsenet kansanäänestyksellä tai ei, ei tule koskaan edustamaan kansanvaltaa jo yksinomaan epäsuhtaisen valitsijajoukkonsa takia. Ja toiseksi, se ei ole ollenkaan mikään tarpeellinen laitos, vaikka voitaisiinkin järjestää sen valinta ja suhde edustajahuoneeseen nähden niin etteivät ne loukkaisi kansanvaltaisen eduskunnan periaatetta.

Siksi onkin sosialisteissa varmistunut käsitys sen turhuudesta ja asetettu puolueohjelmaan vaatimus sen poistamisesta. Sellaisen vaatimuksen onkin Berger esittänyt edustajahuoneessa, vieläpä ehdottanut presidentin veto-oikeuden ja ylimmän oikeuden vallan tulkita lakeja mielensä mukaan poistamista — kaikkien näiden, joitten olemme nähneet muodostavan Yhdysvaltain kongressin sangen epäkansanvaltaiseksi laitokseksi. Näitten poistaminen ei ole kuitenkaan päivän parin asia, vaan täytyy työväestön olla siihen mennessä muodostunut vahvaksi huokkapuolueeksi. Se ei saata tehdä vallotusta ylhäältä päin, vaan on sen täytynyt ensin vallottaa enemmistön maan kunnallishallinnoista ja enemmistön maan lainlaati-jakunnista; silloin sillä saattaa vasta olla enemmistö myös kongressissa. Ja silloin kongressin epäkansanvaltaisuuksille tulee loppu.

x.

Kynän pyöräyksiä

*Orjuus ei tunnu pahalta,
ellei tiedä orja olevansa.
Kahleet ei tunnu kahleilta,
ellei tunne niitä kantavansa.*

*

*Raha ei tunnu rahalta,
ellei sillä mitään saisi ostaa.
Viha ei tunnu vihalta,
ellei toivo kerran saavan kostaa.*

*

*Suutelo ei tunnu suloiselta,
ellei tiedä keneltä sen saa.*

*Hunaja ei maistu makealta,
jos kädellä vaan sitä koettaa —*

•

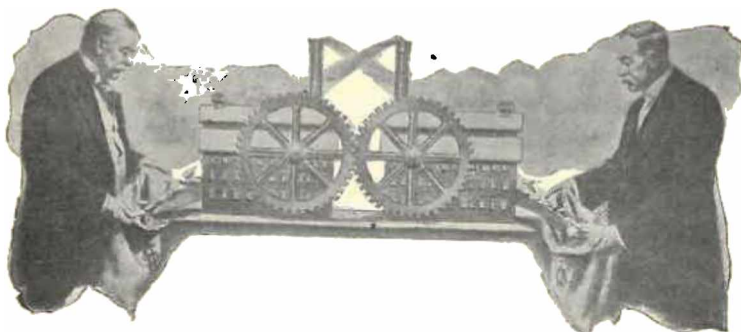
*Rakkaus ei tunnu rakkaudelta,
ellei sille mitään uhrata.
Kysymys ei tunnu mukavalta,
ellei tiedä mitä vastata — —*

•

*Aatteita ei tarvi koskaan "ajaa",
ellei rupee "aatteen ajajaksi".
Aatteilla on monta ratsastajaa,
ja moni ajaa aatteen — alemmaksi.*

Tolle Kaivola.

Rautatiet ja kansa

Rautatieliikenne on yhtenä suurimpana osana Yhdysvaltain teollisuuselämässä. Miljoonia työläisiä työskentelee joko suoranaisesti tai epäsuorasti rautateiden palveluksessa. Sillä alalla on työläisiä, ammattitaitoisia ja ammattitaidottomia, kirjureita, ylitarkastajia, työnjohtajia ja kaikellaisia palvelijoita enempi kuin millään muulla teollisuusalalla. Rautateihin ovat suurimmat rahamäärät sijoitetut ja niistä ovat tuloksetkin suurimmat. Rautatiet, lukuunottamatta kaivosteollisuutta, aiheuttavat myöskin suurimman määrän ihmisuhreja.

Kaikki tämä on helposti ymmärrettävissä kun ottaa huomioon sen tosiseikan, että Amerika on näin laaja maa ja jos missä hyvänsäkin matkustaa, täytyy aina kulkea junalla. Rautateistä muodostuu kokonainen maatakasittävä teollisuuskartasto. Kun Yhdysvaltain perustuslakeja hyväksyttiin, vastustettiin niiden hyväksymistä sen takia,

että Amerika on maantieteellisesti niin laaja maa, että se ei voisi menestyä yhden ja saman hallituksen alla, vaan että se aivan luonnollisesti hajoaisi eri osiin. Tämän epäkohdan kuitenkin on hävittänyt meidän suunnatut rautatiemme. Niiden kautta me olemme tulleet yhdeksi kansaksi. Rautatiet ovat niitä teräsvanteita, jotka meidät yhteen sitovat. Ilman niitä ei Amerika olisi niin yhtenäinen ja kokonainen, kuin se todellisuudessa nykyään on.

Niiden suurta merkitystä tuskin voitane täydellisesti käsittää. Yhdysvaltain kansalliselle olemassaololle ovat ne kaikki kaikessa. Sentakia onkin tärkeää tehdä katsaus niihin, missä suhteessa me oikeastaan olemme niihin.

Mitä ensiksikin ovat nämä yleiset rautatiet, jotka ovat yksityisten käsissä. Ovatko ne yksinomaan matkustajain kulettamista varten? Eipä tietenkään. Ovatko ne tavaran kulettamista varten? Ovat, ne ovat vielä enemmänkin, vaikkakaan ei niin paljon kuin ehkä luulette. V. 1908—1909 oli rautateiden puhdas voitto \$2,443;312.-232.40, josta summasta matkustajatulo teki 23,09 prosenttia. Mutta älkäämme otaksuko vielä siinä kaiken olevan. Kun me käsittelemme jonkun rautatien todellista tulopuolta, on se ainoastaan alkua itse komppaniain liikeasioihin. Sillä näissä laitoksissa on ainoastaan pienenä ja vähäpätöisenä seikkana junien kulettaminen. Se ei ole rautateiden päätarkotus. Ne eivät rajotu jonkun valtion tai muun sellaisen sisällä liikettä tekemään. Se merkitsee jotain laajaa, järjestettyä kontrollivaltaa, jota kansan on vaikea päästä käsittämään. Sen takana on meille jotain salaista ja käsittämätöntä.

Mutta vaikkapa emme niin kaikkea käsitäkään, tunemme kuitenkin joitakin varmoja tosiseikkoja siitä huoli-

matta. Useinkin kun on kysymyksessä joidenkin rautatiesysteemien yhteisen kontrollin alle järjestäminen tai jotain sellaista, pidetään ne yleisöltä useinkin visusti salassa. Sellaisilla salatoimenpiteillä täytyy olla jotain yhteyttä Wall kadun kanssa.

Nykyisin tuntuu olevan ankara kilpailu kahden maan mahtavimman rautatien, Pennsylvanian ja New York Central'in välillä. Pennsylvania on käsikädessä New York, New Haven ja Hartford'in kanssa, joka viime mainittu on juuri vallannut Boston & Maine systeemin. Tuo Pennsylvania ja myöskin Jamaica ovat uusia jättiläisiä ja Hell Gate silta on rakennettu pitämään yhteyttä näiden kahden suuren rautatieliikkeen välillä. New York Central, Pennsylvanian huomattavin kilpailija, välittää liikettä rinnatusten New Haven'in kanssa. New Haven, Boston & Albany ja Boston & Maine tapasivat ennen jalkaa keskenään Uuden Englannin lihavat alueet. Jo vuosia takaperin on New York Central vallannut Boston & Albanyn ja viime heinäkuulla New Haven virallisesti ilmotti, että Boston & Mainekin ovat vallatut. Miten siten asiat todellisesti lopulta täydennettiin, on aivan toinen kysymys. Niistä ei ole julkisuudessa puhuttu. On kuitenkin varmaa, että New York Central ja New Haven ovat sama tie ja on niillä yhteinen edustajansa kongressissa. Näin ovat kaikki tulokset Uuden Englannin alueilta jaetut noiden kahden rautatiesysteemin kesken, jotka molemmat kuuluvat samoille miehille. Mutta kansa ei tiedä siitä mitään.

Myöskin ansaitsee mainitsemista eräs suuri rautatie, Chesapeake & Ohio. Kun Hocking Valley viime vuonna teki vararikon, sai New York Central siitä puolen ja Chesapeake & Ohio toisen puolen. C. & O. on yksi niistä

monista teistä, jotka "kilpailevat" Idän ja Chicagon välillä. On joskus tapahtunut näillä rautateilla niinkin, että kun on ostanut piletin Idästä Chicagoon Pennsylvania tietä, niin onkin saanut matkustaa New Haven yhtiön vaunuissa ja Chesapeake & Ohio yhtiön tietä. Asian todellinen tila onkin niin, että Chesapeake & Ohio ja Pennsylvania rautatiesysteemit ovatkin juuri saman yhtiön omistamia. Siitä huolimatta ihmiset ovat siinä luulossa, että ne todellakin kilpailevat keskenään.

Maan vanhin ja uhkein rautatie on Baltimore & Ohio. Sillä oli vanhin ja säännöllinen junakulku järjestetty ja sen keskuksista ovat kansallissodan pöyristyttävimmät kertomukset kotoisin. Se alkaa Chicagosta ja voisi otaksua, koska se kulkee Pennsylvania radan rinnalla, että ainakin niiden keskuudessa kilpailu vallitsee. Mutta mitä vielä. Juuri samoin kuin New York Central, Nickel Plate, Michigan Central, Lake Shore ja Michigan Southern; samoin kuin New York Central linjat ja yhtähyvin kuin Erie, Pennsylvania, Wabash ja monet muut tekevät liikettä rinnakkain, vaikka ovatkin yksinäisiä ja samoja teitä, aivan samoin suuri Baltimore & Ohio tiekään ei ole mikään muu kuin osa Pennsylvania systeemiä, samojen miesten omistama. Eivätkä ainoastaan nämä, mutta vielä sellaisetkin tiet kuten Atlantic Coast Line, Seboard Air Line, Washington Southern & Richmend ja Frdericksburg & Potomac ovat samasen Pennsylvania'n komppanian omistamia; sen sivulinjoja.

Ottakaamme käsiteltäväksemme lännen valtioissa sijaitsevia rautateitä. Siellä on useita teitä, jotka välittävät liikettä yli maan. Union Pacific, Missouri Pacific, Southern Pacific, Northern Pacific ja Western Pacific ovat niistä suurimmat. Näiden teiden välillä vallitsee

kilpailu, mutta vain nimellisesti. Eräs Southern Pacific'in virkailija on todennut, että Union Pacific (Harriman'in tie), omistaa noin 49 prosenttia Southern Pacific'in osakkeista. Western Pacific kuuluu Union Pacific'iin ja on vain osa siitä. Myöskin aivan mitättömässä ajassa on tapahtunut anastus Missouri Pacific'in kontrollivallassa ja on se liitetty samaan linjaan. Juuri äsken keksityn Wabash-tien omistaa Missouri Pacific ja pieni Western Maryland on ainoastaan Wabash'in lisätie.

Paljon enemmänkin voisi tämän tapaista kertoa, mutta tästäkin jo selvää, että kaikkialla näissä rautatieliikenteissä ovat kysymyksessä vain yksien ja samain kompaniain edut. Vielä enemmänkin; nämä samaiset rautatiepohatat hallitsevat vielä laivaliikkeitä, expressiyhtiöitä ja mitä monipuolisimpia tavarain kuletuksilaitoksia. Te ette voi matkustaa New Yorkista Bostonin muuten kuin New Haven tietä tai jotain vesitietä kuten Fall River Line tai Norwich Line tai käyttämällä jotain muuta tietä, joita kaikkia New Haven hallitsee. Jos te tahdotte kulkea viertoteitä, täytyy teidän taaskin luovuttaa maksu samoille miehille. Jos te matkustatte Albanyn tietä Bostoniin, on teidän maksettava New Yorkin Central yhtiölle ja niinollen taaskin samoille miehille. Monet eri tiet johtavat siis "Roomaan".

Myöskin on muistettava, että yksi maan rikkaimmista teistä, Oregon Short Line on liikeisessä yhteydessä mainitun koko maata käsittävän rautatiesysteemin kanssa. Mies, joka tätä tietä hallitsee, on Jacob H. Schiff, eräs Morgan'in liikekumppali.

Me voimme hyvin käsittää, mitenkä suurta hyötyä tuottaa jokaisessa maassa eri liikeyritysten yhteenliittyminen. Ja että me olemme oikeassa, on todistettavissa

niistä toimenpiteistä, joilla maan valtiat pyrkivät teollisuksiaan ja liikkeitään parantelemaan. Me tosin suurliikkeiden paremmuudesta puhumme vain teoreettisesti, mutta teollisuuden harjottajat pitävät mielessään suurta jumalaa, profiittia. He tekevät kaikkensa tuotannon parantamiseksi ja liittävät toisiinsa liikkeitään milloin se vain käy heille mahdolliseksi. Ja yhteenliittyminen on suurena apuna heillä. Mutta tämän yhteenliittymisasian suhteen nämä samat valtiat itse valehtelevat. He sanovat, että heidän liikkeensä eivät toimi käsikädessä, vaikkapa todellisuudessa asia niin onkin. He kyllä tietävät siinä suhteessa valehtelevansa, mutta kuitenkin he pelkäävät tuoda asioita niiden todellisessa muodossaan julkisuuteen. Minkätakia he sitten salaavat sitä, jos kerran he yhteenliittymisellään todellakin saavat liikkeensä tuottavammiksi? Sen takia, koska rautatieyhtiöiden päätehtävänä ei olekaan yksinomaan tavarain ja matkustajain kulettaminen, kuten me olemme oppineet luulemaan. Eikä niiden tarkoituksena ole vielä sekään, että ne kiskovat voittoja tavarain ja matkustajain kulettamisesta. Mutta niiden tarkoituksena on keinotella suuria rahasummia osakemarkkinoilla. Siinä syy, miksi rautateiden nimet lakkaamatta vaihtelevat, ollen tänään tämä ja huomana jokin muu, vaikkakin itse tie ja linja ja omistajat pysyvät samoina. Mutta kuitenkin nimen muututtua ne eivät ole samoja korporationeja. Miksi ei? Luonnollisesti siksi, että sellaiset toimenpiteet pysyisivät salassa suurelta yleisöltä. Vuosi takaperin meillä oli Chicago Great Western Railroad. Tänäpäivänä meillä on Chicago Great Western Railway. Kuitenkin samat keinottelijat omistavat sen, mutta tuollaisilla muutoksilla he tahtovat pelastaa itsensä pahojen tekojensa seurauksilta. Sellaisia syöt-

tejä he heittävät kansalle ja kansa syö, sen enempää aavistamatta.

On vielä muitakin tärkeitä seikkoja huomioonotettava rautateistämme puhuttaessa. Silloin kun Amerika oli alkuvaiheissaan, hyväksyttiin täällä taloudellisenä teoria-
na "antaa mennä"-oppi, joka oli taloudellisen vapaakilpailun kaikua ja Rousseu'n ja Jefferson'in ylistämää vapautta. Se oli silloin kyllä paikallaan, mutta olojen kehittyessä ja kapitalistisen järjestelmän vakiintuessa on tuo vapaus muuttunut työläisen ja työnantajan väliseksi vapaudeksi ja J. P. Morganin ja työläisen tasa-arvoisuudeksi teollisuudessa. Sekin nyt ehkä sentään voisi sinänsä mennä, mutta että hallitus tarttuu niihin käsiksi tunnetulla vaikutustavallaan, on todellakin jo liikuttavaa. Tämän samaisen toimenpiteen vaikutuksesta onkin valtioidenvälinen kauppakomissioni saanut alkunsa. Tämän komissionin jäsenten ei milloinkaan tule ajatelleeksi, voisiko porvarien vapauden rinnalla ehkä olla jotain muuta-kin vapautta tai voisiko ehkä olla muitakin etukysymyksiä kuin yksinomaan porvarien.

Tämä komissioni toimii tehtävässään ollenkaan luukuonottamatta yleistä hyvää, eikä heidän toimistaan julkisuuteen paljon selostuksia anneta. Jos meistä joku sijoittaisi miljonan tai useamman rautateihin tietäen, että ne eivät pysyisi ainoastaan alkuperäisessä paikassaan, vaan kiertäisivät siellä täällä liikemaailman monilla eri aloilla, voisimme me kylläkin olla tälle komissionille kiitollisia nopeasta, luotettavasta ja alkuperäisestä ilmoittamisesta sijoituksemme toiminnan suhteen, mutta jos me tahtoisimme päästä selville sillä alalla työskentelevien työläisten lukumäärästä, palkoista, tapaturmista ja sen sellaisista, niin tulisi meidän siinä suhteessa odottaa pa-

risen vuotta ja silloin luonnollisesti emme voisi saada tilastollisia tietoja myöhemmistä, s. o. meitä lähinnä olevista ilmiöistä.

Tuon samasen komissionin raportit ovat kaikkiin puolin niin ylimalkaisia, että liikkeiden todellisesta tilasta ei niiden avulla voi selville päästä. Liikkeiden tulo- ja menopuoli on jaettu vain ylimalkaisiin sarakkeihin ja siten liikkeiden todellinen toiminta ja tila pysyvät vain arvoituksena. Sellaiset kuin työläisten palkat, verot, työkulungit ym. merkitään vaan yksinkertaisesti "menoiksi". Samoin kolminkulutusesta, vetureihin tarvittavista kulungeista, työnjohtajain palkoista, rautatietalvikustannuksista ja lukemattomista muista sellaisista ei ole sen tarkempaa tilastoa pidetty. Ne ovat vain ahdetut sekaisin yhteen joukkoon.

Toisin menettelevät komissionin virkailijat porvareihin nähden. Niitä koskevat asiat he kyllä järjestävät kunnollisella tavalla. Se vain todistaa hallituksen likeistä suhdetta vissiin luokkaan, joka onkin sille tärkeistä tärkein ja se on porvaristo.

Junaliikennettä koskevat tiedonannot ja tilastot ovat pysyneet selvinä. Niiden mukaan alettiin rautateillä maksaa parempia palkkoja toista vuotta takaperin. Mutta samaan aikaan kuletmaksuja korotettiin. Numerot koko maan rautateiden toiminnasta — käsittäen kaikkiaan noin 240,000 mailia rautateitä — osottavat vuotuisissa numeroissa seuraavaa:

Vuosi 1909:	
Tulot:	Menot:
\$2,443;312,232.40.	\$1,615;497,233.50.
Vuosi 1910:	
Yhteiset tulot:	Yhteiset menot:
\$2,779;246,875.91.	\$1,841;125,768.92.

Noita numeroita vertailemalla voimme havaita kuinka suotuisissa oloissa rautatiet ovat saaneet liikettään harjottaa. Tosin noissa numeroissa kyseessä olevalla ajalla on menopuoli lisääntynyt \$225;628,535.42, mutta tulopuoli osottaa sensijaan kokolailla huomattavaa lisäystä tehden \$335;934,643.51. Kuten numerot osottavat, jää siis puhtaaksi voitoksi enemmän kuin satakymmenen miljoonaa dollaria (\$110;306,108.59).

Tämä suhde siis selvästi osottaa, että kuleuskustannusten korottaminen ei ole liikkeen tilalle ollut mikään välttämätön toimenpide. Siinä ilmenee vain komppanian pohjaton riistämishalu. Ja tätä riistämishalua peittääkseen käyttävät pörvarit mitä ovelampia ja erilaisempia keinoja. On aivan yleistä, että rautatiekomppaniain kirjoissa käytetään sellaistaakin menettelytapaa, että joku menoerä viedään kirjoihin useampia kertoja, samoin merkitään menoiksi summia, joita ei koskaan ole käytetty. Tätä he tekevät, tasatakseen sitä suunnatonta erotusta joka on tulojen ja menojen välillä. Siten he myöskin pimitävät ihmisten silmiä, etteivät vain he tulisi huomamaan sitä yhä lisääntyvää riistoa, jota rautatieyhtiöt harjottavat. Tällaisilla toimenpiteillä he muka toteavat kansalle, että eivät komppaniain raha-asiat niin erinomaisella kannalla olekaan ja että he useinkin joutuvat kärsimään kouraantuntuvia tappioita. Ja niitä korvatakseen on heillä muka syytä alentaa työläisten palkkoja, pitää vähemmän työläisiä palveluksessaan, pitää teitään ja laitoksiaan huonossa kunnossa. Sellaisiin tekosyihin nojaamalla kohottavat rautatiekomppaniat kuleusmaksujaan ja kansa maksaa, me maksamme. Morris — O. S.

Erakko

Lyijynharmaat pilvet raskaina hyökkäsivät eteenpäin. Myrsky yrmyten velmuili kaukaisten salokukkuloiden rinteillä ja hurjana myllerteli metsien helmaan kätkeytyneen salolammin mustalla pinnalla. Ikivanhojen rantapetäjien oksat huojuivat levottomina, ikäänkuin ojennetut jättiläiskäsivarret, jotka epätoivoisina kamppaillen murtavat myrskyjen viimoja, siten suojellakseen syliinsä eksyneen uudisasutuspirtin ränsistynyttä kattoa, hurjasti hyväileviltä vesituisuilta ...

Pirtin yksinäinen asukas istui synkkänä huoneensa hämärässä komerossa. Kyynärpää jäykkänä kuin tammenkonkelo painoi pöytää ja pää tavallista raskaampana lepäsi vahvalla kämmenellä. Hänen synkät ajatuksensa harhailivat kaukana, ne elivät eletyn elämän verisissä pyörteissä. Hänen sielunsa silmiin kangastui monikirjava muistojensa maailma, joka oli viattomilla iloilla ruusutettu, ja tummilla suruharsoilla harsotettu. Hänen mieliku-

vituksensa liiteli kauas, kauas merien taa, missä rauhaan salokainaloon kätkeytyneenä elämä virkosi viattomassa kotikehdossa; siellä pihakoivu kertoi viattomia lapsikaskuja; siellä lintu aamuvirtensä viritti valkokukkaisen tuomen oksalla. Ja tuultenurut huminoivat veräjäpetäjän konkelo-latvassa; siellä iltaruskot leimusivat ja käet kuhtelivat; siellä, oi siellä.

Miksi eronhetkellä omituisesti jäytävät ajatukset mieltä kalvoi? Miksi äiti kyyneliin heltyi ja miksi isän ääni vavahteli? Oi miksi? — Tiesikö sen pikkusisko ja veli, koska äänettömiksi yrmistyivät ja leikkiinhaluttomina lapsisilmillään rukoilevasti tuijottivat? — Maailmalle. Maailmalle huokailten huminoidu tuuli kotikoivujen latvoissa jäähyväisiksi — — — — —

Pieni kaivoskylä Minnesotassa oli matkani päämäärä.

Nyt oli vaihtunut rauhaisa kotimökkini ahtaaseen ruokala-kasarmiin, jossa oli kotia vain rahan edestä. Nyt oli isän käsky vaihtunut kaivantovisselin käskeväksi kiljunnaksi ja olosuhteitten raaistamien työnjohtajien hurjiksi kirouksiksi. Salometsien ja rantaniittyjen tuore tuoksu oli muuttunut kaivannon haisevaksi höyryksi. Aamumarastukset ja lumoavat iltaruskot olivat tummenneet ikiyöksi, manalan mustassa komerossa, elävien ihmisten kaameassa hautakammiossa. Pois oli riistetty tyyneenä uinuilevat kaislarannat, missä ahven polskahti ja sorsapari lempihurmeisena kuherteli. Pois oli riistetty kukkakentät, missä ihmisnuoruus silkkisiipisten perhosten kanssa kilvan leikkiä löi pohjolan viileän raikkaassa kesäilmassa. Sijaan on annettu maansyvyyksien tummaseinäinen luola, jonka tummia seinämiä ja kalseankylmää pohjaa vyöryvien kivien murskaaman työtoverin kuuma veri punaseksi ruusutti. Ennen äidin tunteet hellästi hyväili, vaan

nyt riippuvien kivien tummista väleistä kuolema mustia käsiään kurottaa. Nyt vasta sain ensikerran todellisesti ymmärtää, että elämä on taistelua, katkeraa epätoivoista kamppailua olemassaolosta, missä voimakkaampi nousee heikompa sortamalla. — Kuulin outoja viestejä: työläiset järjestyvät ... työläisillä on voimaa ... Nuo viestit kiusasivat, oudosti rintaa hivelivät, sytyttivät hurjasti hulmahtelevia innostuksenliekkejä. — Me työläiset olemme tovereita. — Ikäänkuin olisin nähnyt työnraatajien aamun sarastuksesta nousevan auringon kirkkaana, jonka säteet tunkivat maan uumeniin luoden toivonlämpöä kaivos-työläisten kuihtuneisiin rintoihin. —

Aamun sarastaessa kaivantovisseli puhalsi työläisten kuuroille korville, eikä kaivannon aukko voinutkaan nielasta höyryävään kitaansa meitä kalpeita manalan lapsia; me nousimme uljaina uhkaavina tuhatlukuisina; riveihin järjestyimme ja luonnonelementin vierittämän myrskykaalon voimakkuudella eteenpäin ryntäsimme. Koneitten rautaiset käsivarret nöyrinä tottelivat meitä. Meillä oli voimaa, jumalallista voimaa, jonka edessä vavahtelivat ikivuoren jykevät juuret. Näytti siltä, että meidän joukkomme murhaavimman ruttobasillituiskun tavalla helposti voi hävittää olemattomiin työläisiä imevän nylkyriluokan. — Vaan mitä? Me petyimme. — Työläisluokka ei vielä omaa jumalallista voimaansa tuntenut. — Orjanleima oli poltettu niin syvälle, että niitten arpia karvasteli, kun vapaudenliekit niitä hyväilivät ... Moni meistä sai mustanlistanuhrina tuntemattomaan mailmaan vaeltaa ... Koruttomilla hyvästeillä rehelliset toverit erosivat. —

Vielä muistan "ystäväni", kalpean työläistyön, kuinka hänen pehmeät käsivartensa kaulaani kietoutuivat ja kuuma henkensä kaulaani hiveli, hänen kuiskatessaan:

"kanssasi kärsiä tahdon". Omituisesti rintamme vavahtelivat viime syleilystä irrottuessamme. Hän hukkui — hukkui kyynelusiini. — Rakkautemme lepäsi ruumispaa-reilla. — Minut nieli kulkuritie. Jouduin sukeltaamaan kaikkein osattomimman työläisarmeijan alimmissa mutakerroksissa. Siellä luin elämän mustaakirjaa, josta opin ymmärtämään: miksi työläis-siskoni kasvot kalpenevat raharuhtinaitten salanautinnoissa. Nyt tiedän, miksi työläisveljeni vapaudenkaihojaan hengittelee vankilan kivi-seinämiin. Nyt tiedän miksi kaivannon mustat uumenet työtoverien verellä punaiseksi ruusutetaan. Nyt tiedän, miksi työläisten lihalla koneitten remmit ja rattaat rasvataan; ja kuitenkin työnjättiläinen vasta jäseniään liikuttaa. Ei uskalla vapautensa hinnalla hirttonuoraansa poikki viiltää; ainoastaan osa työläisluokasta saa uhrilampaina vapaudenalttarille astua ja lämpimällä sydänverellään vapaudenviestit vielä nukkuville työläistovereille kirjoittaa. — — Nämä aatokset myrskynä kiitivät nuoren erakon aivoissa. Hurjasti syöksyvä veri nosti suonet korkealle hänen kuumeisella otsallaan; lihakset jännittyivät käsivarsissa ja nyrkit putosivat pöydälle raskaina, kuin moukarit. Hän tunsi, ikäänkuin olisi valtalukon mustimmat kätyrit kylminä käärmeinä hänen sydämensä ympärille kääriytyneet ja myrkylliset kielensä sydänsuoniinsa pistäneet. Hän kohoutui raskaasti, ikäänkuin olisi tuhannet verestä tahraantuneet kourat tahtoneet hänet murskaksi rutistaa; hän vetäytyi kokoon kuin saalistaan vainoava panterikissa ja jälleen syöksyi ylös hurjana kähisten ja kiljuen: "te sarvipäiset saatanat! tahdotteko minun sydämeni saastaisiin kourinne kuristaa?! Nuoren erakon nyrkki kohoutui kattoon ja silmät loistivat omituisen kamalasti, ikäänkuin niistä olisi veriset keihäänkärjet ulos

pistetyt. Tuo jättiläisvartalo seisoi kolkkona uhkaavana, ikäänkuin olisi nähnyt kaamean haamun puolihämärässä hautaholvissa.

Mitä! Olenko minä mielipuoli? Hän putosi jälleen tuolille, kuin läpiammuttu ja pää yhä raskaampana kämmeniin vaipui. Hurjasti palavat silmät kyyneliin heltyivät. — Vielä kerran järjenvalo pilkisti mielipuolisuuden yöstä. Minä olen murtunut mies, kohtalon kouristeleva hylkiö; tänne korpeen, yksinäisyyteen heitetty toimettomaksi epätoivoon, joka ikäänkuin hivuttava myrkkyytönsä kiiduttaa, kiihdyttää, tappaa, tappaa hiljalleen, mutta varmasti. —

Ystäväni! — Oi! — Missä on hän — Nyt juuri hänen hellää hyväilyään kaipaen. Juuri nyt hänen katsetaan janoan, joka olisi kuin värähtelevä auringonsäde synkän myrskyn jälkeen. Oi! — eikö enään saakaan hurjat mielikuvitukseni lempeesi hukkua? Niin — sinä olet poissa. Oi — missä olet silloin kun ystäväsi murtuneena, yksinään, korven synkkyudessa elämänsä iltaruskon tummennusta tuijottaa? — — — — —

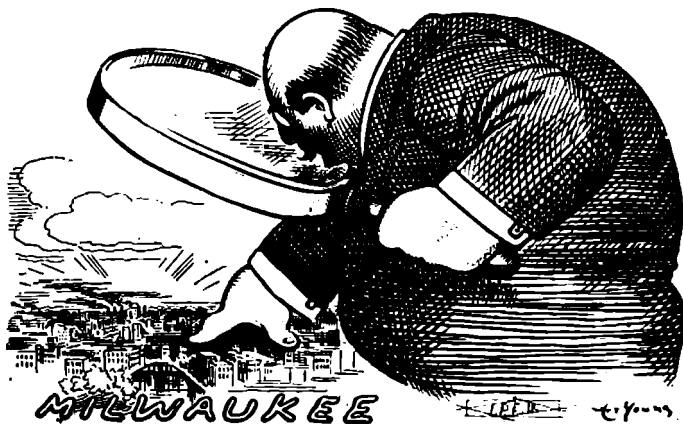
Illanhämärä kaapuunsa kietoi korvenkomerot. Hurjaa vauhtia kiitivät rantaan lammen mustat laineet. Rantapetäjät ulvoivat myrskyn kourissa. Syvissä rotkoissa huuhkajaiset ulvoivat. Yhä tummempina riensivät pilvet vinhaa vauhtia eteenpäin.

Matti Kainu.

UUSI AMERIKALAINEN VERIKOIRAROTU
(*Canis americanus molossus Burnsus*)

**Näenpäs kärpäsenpaskan kaupungintalon katolla! Kuinkas
socialistit selittävät sen?**

Juhannus

Jo ammoisista ajoista asti on Suomessa vietetty Juhannusta, kesäkuun 24:ttä päivää, juhlapäivänä. Kansan kesken on se vielä viime vuosiin asti ollut suurin juhlapäivä. Se on ilon ja riemun juhla ja silloin kaikki unoittavat vastoinkäymisensä ja kärsimänsä tuskat juuri kuin joulunakin. Mutta juhannuksen vietto on jo aikoja sitten eronnut joulujuhlasta siinä, että sitä ei ole vietetty niin uskonnollisena juhlena kuin joulua. Juhannuksen vietto on ollut vapaampaa. Se on työlevähdyksen päivä ja sitä varustautuu etenkin nuoriso vastaanottamaan jo useita viikkoja ennen.

Juhannuksesta puhutaan joka talossa, etenkin maa-seuduilla. Varustuksia tehdään kokkojen polttamista varten. Kaikellaiset soitto koneet vedetään esille piilopaikoistaan. Onhan tulossa juhannus, ilon ja riemunjuhla.

Hyvin harvassa kylässä nuoriso nukkuu juhannusta vastaisena yönä. Silloin on elämää joka puolella. Laulu ja soitto raikuu pohjolan valoisana kesäyönä; kuka silloin malttaisi nukkua?

Kaupungeista taas tehdään huvimatkoja toisiin kaupunkeihin eli maaseuduille. Riemu on täyttänyt mielet jokapuolella maata.

Juhannus on siis Suomen kansan kansallisjuhla, jonka viettämiseen kaikki ottavat osaa.

Työläisille oli juhannus ennenaikaan paljon suuremmasta merkityksestä kuin nykyään, vaikka tosin maaseuduilla se ei vieläkään ole sanottavasti arvoaan kadottanut ja toivottava olisi, että se säilyisi edelleenkin. Mutta kaupungeissa ja suuremmissa tehdaspaikoissa on sen juhallinen viettäminen supistunut vähä kerrassaan hyvin mittaattomiin. Vappu, tuo kaikkien maiden köyhälistön juhlapäivä, on vienyt siltä voiton. Järjestynyt työväki on omistanut vapun siksi päiväksi, jolloin se tuo esille vaatimuksensa suuremmassa muodossa kuin muina vuoden päivinä.

Mutta vappuna ei järjestyneellä työläisluokalla ole aikaa juhlimiseen, sillä silloin sen aika menee luokka-asemansa selityksiin ja vaatimuksiensa esittämiseen. Yksi päivä vuodessa ei suinkaan ole liian pitkä tätä tarkotusta varten.

Kun nyt koko vuodessa ei ole vakituisesti toista juhlapäivää työläisiä varten omistettu ja kun kuitenkin suomalaiset ovat tottuneet viettämään juhannusta juhlapäivänä, niin ei liene liikaa vaadittu, jos tämänkin päivä säilytettäisiin työläisille ja heille annettaisiin tilaisuus juhlia, juhlia vapaasti vapaassa luonnonhelmassa.

Vielä noin 25—30 vuota sitten useimmat tehtailijat Suomessa panivat toimeen juhannusjuhlia työläisiä varten ja vaikka niitä juhlia ei sovi pitää esimerkkinä sen raakamoisen elämöimisen vuoksi mitä niissä useastikin pantiin toimeen, olivat ne kuitenkin sellaisia päiviä, jolloin työläiset olivat työhuolista vapautettuja.

Työt tavallisesti lopetettiin juhannusaattona ja puolenpäivän aikana ja silloin heti valmistauduttiin huvimatkoille. Työnantajilla oli silloin tarkoitus sama kuin nytkin — pienillä lahjomisilla hyvittää työläisiään, etteivät ne kovin äänekkäästi rupeaisi esittämään vaatimuksiaan.

Vähän kerrassaan lakkasivat työnantajat näitä juhlia toimeenpanemasta. Työt kyllä lopetettiin juhannusaattona, kuten ennenkin puolenpäivän aikana, mutta sekin tapa alkoi vähetä ja tuskinpä se enään monessakaan paikassa on käytännössä.

Maaseututyöväestö kuitenkin vielä saa useilla paikakakunnilla saman vapaa-ajan kuin ennenkin, sillä suomalainen vakituinen kansanaines ei niin vähillä luovu isiltä perityistä tavoistaan.

Esimerkkinä näistä entisajan juhannusjuhlista ei voi käyttää muuta kuin työstä vapautusajan, sillä se "ohjelma", joka niissä enimmäkseen suoritettiin, ei kelpaa esimerkiksi nykyisenä valistuneena aikakautena, jolloin työväki on alkanut yhä enemmän ja enemmän järjestyä ja vaatii siis jalompaa henkistä ohjelmaa.

Täällä Amerikassa on juhannusjuhlanvietto suomalaistenkin keskuudessa supistunut hyvin mitättömiin. Kasvava sukupolvi siitä tuskin tietää mitään, sillä toiskieliset eivät pidä sitä juhlapäivänä.

Jotkut suomalaiset raittiusseurat ja kirkkokunnat sekä ehkä jotkut muut kansallismaineella ratsastavat seurat ovat kyllä yrityksiä tehneet juhannusjuhlien viettoon, mutta hyvin vähiin ne ovat supistuneet ja hyvin arvottomia ne ovat enimmäkseen olleet — vaan eihän niiltä voi parempaa odottaakaan. Ohjelmat melkein poikkeuksetta he ovat laatineet niin vanhanaikuisiksi ja arvottomiksi, etteivät ne viehätä ajattelevaa ja aikaansa seuraavaa yle-

söä. Puhujana niissä tavallisesti esiintyy joku homehtuneilla ajatuksilla varustettu Amerikassa leivottu pappismies, joka on sivistyksensä saanut jostain saarnakirjasta eli sellaisesta raamatun historiasta, jossa on yhtä paljon tietoja kuin vanhassa almanakassa, unikirjassa tai katkismuksessa.

Kun ohjelmat ovat arvottomia ja niihin osanottajat sellaisia, etteivät juhli muulloin kuin silloin, jos juhannus sattuu olemaan sunnuntaina, niin ei ole ihme, etteivät ne onnistu.

Työläisillä ei ole montakaan juhlapäivää vuodessa ja tässä maassa ei suomalaisilla ole yhtään omintakeista; toisilla kansallisuuksilla niitä on ja ne juhlivat omina juhlapäivinä, miksi ei siis suomalaiset?

Ruvetkaamme mekin viettämään omaa ikivanhaa kansallisjuhlaamme, joka meillä on ja vielä vuoden hauskimmalla ajalla. Yhden päiväpalkan menettäminen ei meitä köyhdytä eikä rikastuta, mutta siitä olisi se hyöty, että mekin voisimme kehasta että suomalaisillakin on oma juhlapäivä, jolloin se vaatii vapautta.

Ensisijalle kuitenkin on asetettava vappu, joka on kansainvälinen juhlapäivä ja toiseksi juhannus kansallisjuhlana.

Juhannuksena sopisi meidän muistuttaa toiskielisille, että se on sen kansan kansallisjuhla, jossa köyhälistö parhaiden asemansa tuntee ja jossa se parhaiden on saanut äänensä kuuluville ja jonka eduskunnassa sosiaalidemokraattisella puolueella on enemmän edustajia kuin milään muulla puolueella.

J. H. K—n.

Lemminkäisen laulu

*Olen itkenyt paljon ma itsekseni,
nyt aika on mulla jo laulaa.
Ilkkua haluan muistoilleni
ja kaulata valkoista kaulaa.*

*Äitini itki kun erosimme,
kun kotoa poijes kuljin.
Sula nauravin suin
varoituksia luin,
kun kotini portin suljin.*

*Hei! heilani kauniissa kammarissa
oli uutimet akkunassa —
Sula nauravin suin
minä suukkoset luin,
kun heila oli saattamassa.*

*Kun kylissä suurissa juhlittiin
minä tanssista tanssiin riensin,
Sula nauravin suin
minä tahtia luin,
Joka neitosen kanssa kiersin.*

*Kolkko oli maantie eessäni
kun kotiseudun jätin,
Sula nauravin suin
yhä laulelin, kuin
näin taasen likan nätin.*

*Vaik' maantie pitkä on kotini
ja sammalvuode alla;
Sula nauravin suin
minä laulelen, kuin
ilo myötä on kaikkialla.*

*Ma kuolollekin ilkun vain,
vaik' rinnassain se tuntuu.
Sula nauraen vain
minä laulelen ain;
hymysuin mun silmäni untuu.*

Kaarlo Lindewall.

